

Maigret

**Georges
Simenon**

**Maigret
és a vég
kompania**

agave
könyvek

Georges Simenon

**Maigret
és a víg kompánia**

1

Basso úr hétvégeje

Sugárzóan sütött a délutáni nap. Szinte mézes fény ragyogta be a Szajna bal partjának békés utcáit. Életöröm áradt szét az arcokon, lüktetett az utca ezernyi ismerős zajában.

Akadnak ilyen napok, amikor az élet kevésbé tűnik hétköznapi, amikor a járókelők, a villamosok és az autók is mintha egy tündérmese szereplői volnának.

Június 27-e volt. Amikor Maigret a Santé börtön kapujához ért, az őrszem éppen ellágyultan nézte, hogyan játszik egy is fehér cica a tejesasszony kutyájával.

Nyilván olyan napok is akadnak, amikor a cipő koppanása keményebben hangzik a kockaköveken. Maigret léptei visszhangot vertek a hatalmas udvarban. Egy folyosó végére érve egy börtönőrhöz fordult.

– Tudja már az illető...?

– Még nem.

Kulcs fordult a zárban. Retesz csattant. A nagyon magas, rendkívül tiszta zárkában egy férfi emelkedett föl, igyekezett kifejező arcot vágni.

– Hogy van, Lenoir? – kérdezte a főfelügyelő.

Amaz kis híján elmosolyodott, de eszébe juthatott valami, mert egyszerre megkeményedtek a vonásai. Gyanakvóan összevonta a szemöldökét. Pár pillanatig tartott a mogorvasága, azután megvonta a vállát, kezét nyújtott.

– Világos! – mondta tagoltan.

– Micsoda világos?

Beletörődő mosoly.

– Engem nem tud átverni! Nyilván nem jönne el, ha...

– Ha nem utaznék el holnap reggel szabadságra...

A fogoly szárazon elnevette magát. Magas fickó volt, barna haját hátrafésülte. Szabályos arcvonások szép barna szempár. Vékony bajsza kiemelte hegyes, rágcsálószerű fogainak fehérségét.

– Igazán kedves, főfelügyelő úr...

Kinyújtózott, ásított egyet, lecsukta a fölnyitva maradt vécéfedelelet a zárka sarkában.

– Ne is törődjön a rendetlenséggel...

Majd váratlanul Maigret szemébe nézett:

– Elutasították a kérvényemet, ugye?

Kár lett volna hazudni. Lenoir már tisztában volt a helyzettel. Föl-le kezdett járkálni a cellájában.

– Nem is áltattam magam! Vagyis akkor holnap...?

Az utolsó szónál mégis elfátyolosodott a hangja, és szemében megcsillant a szűk ablakon, magasból beszűrődő fény.

A kávéházi teraszokon a rikkancsok már az esti újságokat kínálták:

A köztársasági elnök elutasította a fiatal belleville-i bandafőnök, Jean Lenoir kegyelmi kérvényét. A kivégzésére holnap hajnalban sor kerül.

Három hónapja Maigret kapcsolta le Lenoirt egy Saint-Antoine utcai szállóban. Ha akkor csupán egy másodpercet is habozik, a gyilkos golyója nem a mennyezetbe fúródik, hanem telibe találta volna a mellkasát.

A főfelügyelő mégsem volt haragtartó, és figyelemmel kísérte Lenoir sorsát. Először is talán Lenoir fiatalsága miatt. A huszonnégy éves fickót tizenöt éves kora óta már tucatszor is elítélték.

De számított Lenoir nyakassága is. Voltak cinkosai, vele egy napon tartóztattak le kettőt. Éppolyan bűnösök voltak azok is, mint ő, sőt a legutóbbi ügyben, egy pénzbeszedő elleni fegyveres rablótámadásban alighanem nagyobb szerepet vállaltak, mint a főnökük.

Lenoir mégsem vallott rájuk, inkább mindent magára vett, egymaga „vitte el a balhét”.

– Veszítettem! – mondotta csupán.

Mindennek vége. Illetve akkor lesz vége mindennek, amikor legközelebb fölkel a zárkája falának egy sávját bearanyozó nap.

Lenoir akaratlanul baljós mozdulatot tett. Járkálás közben végighúzta kezét a halántékán, megremegett, elsápadt, kényszeresen fölnevetett:

– Azért mégiscsak fura érzés...

Majd egyszerre föltolult benne a méreg:

– De legalább velem tartana mindenki más is, aki megérdemli!

Végigmérte Maigret-t, habozott, még egyszer körbejárta a szűk helyiséget, és azt dörmögte:

– Hogyha eddig nem nyomtam föl senkit, hát most már nem is fogok...

No de azért...

A főfelügyelő kerülte a tekintetét. Érezte, hogy vallomásféle készül, de tudta azt is, hogy Lenoir már egy apró rezzenésre, az első túl közvetlen szóra is elhallgatna.

– Maga persze nem ismeri a kétfrankos zöldvendéglőt, honnan is ismerné... De ha netán elnézne arrafelé, jusson eszébe, hogy a törzsvendégek között van valaki, akinek holnap jobb helye volna ott, ahová én megyek...

Lenoir tovább járkált fel-alá. Képtelen volt megállni. Szinte beleszédült az ember. A fogoly csak így tudta kifejezni lázas izgatottságát.

– De úgyse fogja elkapni... Jut eszembe... Mert ennyit azért elmesélhetek magának, ezzel még nem köpök be senkit... Nem is tudom, miért pont ma jutott eszembe... Talán mert gyerekkori történet... Tizenhat éves lehettem... Kettesben jártunk a bálokat, meg néha csórtunk egyet-mást. Már akkor is állandóan köhögött...

Talán csak azért beszélt, hogy még élőnek érezhesse magát, hogy bebizonyítsa magának egyelőre ember még ő is?

– Egyszer éjszaka... Lehetett hajnali három is... Befordultunk a... De nem, nem mondom meg, melyik utcába... Mindegy is, történhetett volna akárhol. Szóval egyszer csak meglátjuk, hogy távolabb kinyílik egy ház kapuja... A járdaszélen egy autó áll... A házból kilép egy alak, és kilökdös valakit az utcára... Illetve nem is lökdösi... Úgy képzelje inkább, mintha valaki egy próbababával akarna sétálgatni... Aztán beteszi az autóba, beül a kormány mögé... A barátom rám kacsint, és máris mindketten fölugrunk a lökhárítóra... Akkoriban csak úgy emlegettek engem, hogy a Macska... Szóval képzelheti! Egyik utcából a másikba kanyargunk... Az ürge a volánnál mintha keresne valamit, de úgy látszik, eltévedt... Végül csak kiderül, hogy mit keres, mert kiérünk a Saint-Martin csatornához... Már rá is jött, nem igaz? Kinyitja a kocsiajtót... Hipp-hopp, már csukja is vissza,

a halott meg vehet úszóleckét... Ment minden, mint a karikacsapás! Az autós pasi nyilván már előre valami nehezéket tett a hulla zsebébe, mert az egyből lesüllyedt... Mi ketten meg csak skubiztunk... Aztán egymásra néztünk, s máris vissza az előbbi helyünkre... Csak azért, nehogy tévedjünk a kliensünk lakcímét illetően... A République téren megállt, bedobott egy rumot az egyetlen nyitva tartó kimérésben... Aztán szépen beállt az autójával a garázsba, és hazament... Még az árnyékát is láttuk a függönyön át, ahogy levetkőzött... Két évig zsaroltuk, Victor, meg én... De kezdők voltunk... Nem mertünk túl sokat kérni, egyszerre mindig csak száz frankot... Aztán a szivar egyszer csak elköltözött és soha nem leltünk a nyomára... Három hónapja sincs, hogy egész véletlenül megláttam a kétfrankos zöldvendéglőben, ő föl sem ismert engem...

Lenoir a padlóra köpött, gépiesen cigaretta után kotorászott, majd ezt dörmögte:

– Ha valaki ide kerül, azt már igazán hagyhatnák dohányozni...

Odafönt közben kihunyt az iménti napsugár. A folyosón léptek hallatszottak.

– Én se vagyok persze különb a többieknél, de azt azért meg kell hagyni, hogy az a krapek, akiről beszéltem, no, az nyugodtan ott lehetne velem holnap reggel a...

Hirtelen törtek föl belőle a szavak. Kiverte a homlokát a veríték. Kezdte fölmondani a szolgálatot a lába is. Végül lerogyott a priccse szélére.

– Jobb, ha most elmegy – sóhajtotta. Vagy nem is. Ne, ne menjen el! Ma nem akarok egyedül maradni! Ennél még az is jobb, ha beszélek... Mondja, ne meséljem el magának Marcelle történetét? Az az asszony...

Kinyílt a zárkaajtó. Az elítélt ügyvédje Maigret láttán elbizonytalanodott. Az arcán kimódolt mosoly ült: ne lássa meg rajta egyből az ügyfele, hogy elutasították a kegyelmi kérvényét.

– Jó hírt hozok... – kezdte.

– Ugyan, hagyja!

Lenoir azzal Maigret-hez fordult:

– Hát, nem mondom, hogy viszontlátásra, felügyelő úr... Mindenki végezze a saját mesterségét... Tudja mit: a zöldvendéglőbe se érdemes elmennie. Az a fickó is van olyan okos, mint maga...

Maigret kezét nyújtott. Az elítélt orrlyukai megremegtek, barna bajuszkája csapzottan lógott, szemfogai az alsó ajkába mélyedtek.

– Valamitől csak el kell patkolni egyszer! – nevetett fel erőltetetten Lenoir.

Maigret nem utazott el szabadságra, de szinte minden idejét elvette egy kötvényhamisítási ügy. Soha nem hallott még a kétfrankos zöldvendéglőről. A kollégáinál érdeklődött.

– Nem ismerem! Merrefelé? A Marne partján? Az Alsó-Szajna vidéken?

Lenoir tizenhat éves volt az ügy idején, amelyet elmesélt, az tehát nyolc éve esett meg. Egy este Maigret végül fölütötte az akkoriban iktatott ügyek aktáit.

De nem bukkant semmi szenzációra. Néhány szokásos eltűnés. Egy földarabolt asszony, akinek soha nem került elő a feje. A Saint-Martin csatornából abban az évben nem kevesebb, mint hét hullát fogtak ki.

A kötvényhamisítási ügy tovább bonyolódott, számos dologban kellett intézkedni. Azután Madame Maigret-t kellett elkísérnie Elzászba, hogy az asszony, mint minden évben, idén is a hűgánál töltsön egy hónapot.

Párizs kezdett elnéptelenedni. A léptek alatt meglágyult az aszfalt. A járókelők az utca árnyékosabb oldalára igyekeztek, a teraszokon nem maradt szabad hely.

Vasárnap feltétlenül várunk. Mindenki csókol.

Madame Maigret türelmetlenkedett, már két hete nem látta a férjét. Július 23-a, szombat volt. Maigret rendet rakott az iratai között, szólt Jeannak, az Orfèvres rakparti hivatalsegédnek, hogy hétfő estig aligha fogják látni.

Irodájából kilépve megakadt a szeme a keménykalapján: a karimája már hetekkel ezelőtt beszakadt. Madame Maigret már tucatszor is sürgette, hogy vegyen magának egy másikat.

– A végén még koldusnak néznek!

A Saint-Michel körúton meglátott egy kalapost, föl is próbált nála pár keménykalapot, de mindegyik szorította a fejét.

– No de ez most már biztosan jó lesz! – ismételte makacsul a zöldfülű boltossegéd.

Maigret soha nem érezte magát boldogtalanabbnak, mint amikor föl kellett próbálni valamit. Ahogy a tükörben nézte magát, egy másik vevőre lett figyelmes: egy hát, egy fej, rajta cylinder.

A fejedő murisan elütött a vevő szürke sportzakójától. A férfi megszólalt:

– Nem, ennél is régimódibbat szeretnék... Tuja, nem elegáns akarok lenni...

Maigret közben arra várt, hogy a raktárból újabb kalapokat hozzanak neki elő.

– Igen, úgy is mondhatnánk, hogy egy tréfa kelléke lesz... Néhány barátommal egy hamis lagzit rendezünk a kétfrankos zöldvendéglőben... Lesz menyasszony, lesz örömanya, vőfély, annak rendje és módja szerint! Akár egy igazi falusi lagziban! Most már érti, hogy mire kell a kalap? Én fogom a polgármester gyanánt összeadni az ifjú párt...

Mindehhez a vevő jót nevetett. Harmincöt év körüli, jó húsban lévő, telt, rózsás arcú férfi volt, jómódú kereskedőnek lehetett nézni.

– Ha volna például egy lapos karimájú...

– Várjon csak! A műhelyben akad egy visszamaradt példány, pont olyan, amilyen magának kell...

Közben Maigret-nek előhoztak egy rakás újabb keménykalapot. Az első, amit felpróbált, éppen illett rá. De mégsem vette sietősre, csak egy pillanattal a cilinderes előtt lépett ki az ajtón, és leintette az első taxit.

Jól tette. A másik férfi az üzletből kilépve beült a járdaszélen álló autó volánja mögé, és a Vieille-du-Temple utcába hajtott.

Itt eltöltött egy fél órát egy régiségkereskedőnél, akitől nagy, lapos csomaggal lépett ki: nyilván a cylinderhez illő öltözék volt benne.

Innen a Champs-Élysées-re, majd a Wagram sugárútra hajtott. Egy utcasarkon belépett egy kis bárba. Csak öt percig maradt benn, majd egy harminc körüli, duci és vidám nő társaságában lépett ki az utcára.

Maigret közben kétszer is megnézte az óráját. Az első vonata már elment. A következő egy negyedóra múlva indul. Vállat vont, odaszólt a sofőrnek:

– Kövesse tovább!

Amint számított rá: az autó egy Niel sugárúti garniszálló előtt állt meg. A párocska már be is szaladt a kapu boltíve alá. Maigret várt egy negyedórát, majd belépett utánuk ő is, egy réztáblácska alatt:

Garzonok egész hónapra, egész napra kiadók

Az elegáns, házasságtörést sugalló fogadóhelyiségben illatos madám fogadta.

– Bűnügyi Rendőrség!... Az a pár, aki az imént érkezett...

– Milyen pár?

Aztán a nő mégsem kertelt soká.

– Nagyon rendes emberek, házas mind a kettő, hetente kétszer járnak el hozzánk...

Kifelé menet a főfelügyelő az üvegen át egy pillantást vetett a kocsi azonosító táblájára.

Marcel Basso

32, quai d'Austerlitz, Párizs

Szellő se rebbent. Langyos volt a levegő. Tömött villamosok és autóbuszok igyekeztek a pályaudvarok felé. A taxik nyugagyakat, horgászbotokat rákászálókat és bőröndöket szállítottak.

Az aszfalt szinte kékesen csillogott a teraszokon hangosan csörrentek a poharak és a csészealjok.

– De hiszen Lenoirt éppen három hete...

Nem sok szó esett az ügyről. Mindennapos történet, mondhatni, hivatalos gyilkossal. Maigret-nek eszébe jutott a férfi megrezzenő bajuszkája. Sóhajtván az órájára nézett.

Késő volt, ma már nem érhet le Madame Maigret-hez, aki ma este a hűgával együtt várja majd a peron korlátjánál, és biztosan felsóhajt:

– Javíthatatlan!

A taxisofőr újságot olvasott. Elsőnek a cilinderes férfi lépett ki a szállóból, mindkét felé végigtekintett az utcán, s csak aztán intett a kapualjban várakozó társnőjének.

Ezután a Ternes téren álltak meg. A hátsó ablakon át látszott, hogy megcsókolják egymást. Még akkor sem eresztették el egymás kezét, amikor a férfi már sebességbe tette az autót, a nő pedig leintett egy taxit.

– Továbbmegyünk? – kérdezte Maigret sofőrje.

– Ha már egyszer belevágtunk!...

Hiszen végre talált valakit aki tudta, hol van a kétfrankos zöldvendéglő!
Austerlitz rakpart. Hatalmas reklámtábla:

Marcell Basso

Szénimport minden forrásból

Kockaszén – diószén

Zsákos házhoz szállítás

Nyári árak!

A telephelyet feketéllő kerítés vette körbe. Szemben, az utca túloldalán ugyanazon cégnév alatt a rakodópart mentén kikötött uszályok rostokoltak az aznap kirakodott szénhalmok mellett.

A telephely közepén nagy, villaszerű ház tűnt föl. Basso leállította a kocsiját, gépiesen megbizonyosodott róla, hogy a vállán nem maradt női hajsza, és belépett a házába.

Maigret egy emeleti szobában pillantotta meg újra, a szélesre tárt ablakon át. Egy magas, szőke nő állt mellette. Élénk társalgást folytattak, mindketten fölnevettek. Basso fejébe csapta a cilinderét, és megnézte magát a tükörben.

Mindenféle holmit rakodtak bőröndökbe. Feltűnt egy fehér kötényes szobalány is.

Negyedóra múlva – délután ötökör – az egész család lejött a földszintre. Elsőnek egy tízéves fiúcska légpuskával. Őt követte a szolgáló, aztán Basso neje, a férj, majd egy kertész a bőröndökkel...

Mindenkiből csak úgy áradt a jókedv. Autók húztak el a vidék irányába. A Lyoni pályaudvaron harsányan füttyögtek a megkettőzött, megháromszorozott szerelvények mozdonyai.

Madame Basso beült a férje mellé. A fiúcska hátulra telepedett be, a poggyászok közé, és letekerte az ablaküveget.

A kocsni nem volt fényűző egyedi példány, csak jobbfajta szériaautó, királykék, szinte új.

Pár perc múlva már Villeneuve-Saint-Georges felé haladtak, majd a corbeili útra tértek. Átkeltek Corbeil városán, majd egy zötyögős Szajna-parti útra fordultak.

Örömm

Ez a név állt a Morsang és Seine-Port között, a folyóparton álló villa homlokzatán. Nemrég épülhetett, szinte még csillogtak a téglái, friss volt

rajta a festés, kertjében a virágokat mintha kézzel mosdatták volna ma reggel.

A Szajna fölé nyúló hófehér ugródeszka, csónakok.

– Ismerős errefelé? – kérdezte Maigret a sofőrtől.

– Egy kicsit.

– Meg lehet szállni valahol a környéken?

– Morsang-ban az *Agglegény*ben... Vagy följebb Seine-Port-ban, *Mariusnál*...

– A kétfrankos zöldvendéglőben nem?

A másik intett, hogy nem tudja.

Ha azt akarta, hogy ne vegyék észre, már nem soká várathatta a taxit az útpadkán. Bassóék közben kipakoltak a kocsijukból. Tíz perc sem telt el, és Madame Basso máris megjelent a kertben *concarneau*-i vászonból készült matrózruhában, fején amerikai matrózsapkával.

Férje önála hamarabb akarhatta fölpróbálni a jelmezét, mert már meg is jelent az egyik ablakban, egy káprázatos császárkabátban, fején a cilinderrel.

– Na, mit szólsz hozzá?

– Ugye a vállszalagot nem felejtetted el?

– Milyen vállszalagot?

– Hát a polgármesternek nemzetiszín vállszalag is kell!

A folyón kenusok eveztek el lassan. A messzi távolban egy vontatóhajó fűtyült. A folyó mentén lejjebb, a szemközti dombok mögött kezdett lehanyatlani a nap.

– Hajtson az *Agglegény*be! – mondta Maigret.

A Szajna-parton észrevett egy tágas teraszt, mindenféle vízi járművet, az épület mögött egy tucat parkoló autót.

– Megvárjam?

– Még nem tudom.

Az első, akivel találkozott, egy fehér ruhás nő volt, aki rohantában majdnem Maigret karjaiban kötött ki. A fejét narancsvirágok díszítették. Egy fürdőruhás fiatalember szaladt utána. Mindketten fölnevettek.

A jelenetnek másik is tanúi voltak a fogadó tornácán.

– Ne merítsd ki a menyasszonyt!... – kiáltott valaki.

– A kézfogó előtt ne!

A menyasszony kifulladásra megtorpant, és Maigret most a Niel sugárúti nőre ismert benne, arra, akivel Basso hetente kétszer a garniszállóba járt.

Egy férfi a homlokát ráncolva horgászszerszámokat rendezgetett egy zöldre festett, lapos fenekű csónakban, mint aki kényes és nehéz műveletet végez.

– Öt Pernod rendel!

A fogadóból egy púderozott, kencétől halvány képű fiatalember lépett ki. Vigyori, pattanásos parasztleánynek festette ki magát.

– Na, jól sikerült?

– A vörös haj azért jobban illenék hozzád!

Egy autó érkezett, már a falusi lagzihoz öltözött vendégek szálltak ki belőle. Egy nő barnás selyemruhája a földet söpörte. A férjének óralánc helyett egy csónak kikötőlánca verdeste a pocakját, melyet a mellénye alá bújtatott pára is hizlalt.

A napsugarak vörösre váltak. A fák levelei szinte meg se moccantak a szélcsendben. Egy kenu csorgott lefelé békésen a folyón, utasa félmeztelenül hevert a hátuljában, csak tessék-lássék irányított az evezőlapáttal.

– Hány órakor éreznek a szekerek?

Maigret nem nagyon tudta, mit kezdjen magával.

– Bassóék megjöttek?

– Útközben le is előztek minket!

Egyszer csak Maigret elé toppant valaki: egy harminc körüli, már kopaszodó, bohócképű férfi. Hamiskás fény csillant a szemében, amikor erős angol akcentussal fölkiáltott:

– Szervusz, haver, jó leszél közjegyzőnek!

A férfi nem volt teljesen részeg, viszont nem csattant ki az egészségtől. A lenyugvó nap bíborban fürdette az arcát, míg szempárja a folyónál is jobban kéklott.

– Beszállsz közjegyzőnek, ugye? – érdeklődött a részegek közvetlenségével. Na, ne kérsd magad, hadd mulassunk!

Majd karon fogta Maigret-t:

– No, igyunk meg egy Pernod-t!

Mindenki nevetett rajtuk. Egy nő félhangosan odaszólt:

– Ez a James nem cicózik!

A másik megingathatatlanul húzta magával Maigret-t az *Agglegény* felé, és már rendelt is:

– Két tetézett Pernod-t, nem petézett hernyót!

Saját maga nevetett a hetente elismételt szóviccén, miközben csordultig töltötték neki a két pernod-s poharat.

A hölgy férje

Amikor a kétfrankos zöldvendéglő elé értek, Maigret-nek még nem „kattant be az óramű”, ahogy szerette mondani. Nagyobb remények nélkül követte idáig Bassót. Az *Agglegény*ben komoran nézte a nyüzsgő embereket. De még nem érezte azt a szúrásfélét, azt az apró változást, egyszóval azt a bekattanást, ami rendszerint egy ügy sűrűjébe repítette.

Míg James erőnek erejével koccintott vele, a vendégek föl-alá járkáltak körülöttük, faramuci jelmezeket próbálgattak, ruhadarabokat segítettek föl egymásra, nevetgéltek, kiabáltak. Megjöttek Bassóék is, mindenki lelkesen fogadta különösen a fiúk érkezését, akit vörös hajú falubolondjának maszkíroztak.

– Hagyd csak, hadd szórakozzanak! – mondta James, ahányszor csak Maigret a víg kompánia felé fordult. – Hogy mulatnak pedig még be se rúgtak...

Két szekér állt meg a mulatónál. Újabb kiáltások. Újabb nevetések, lökdösődés. Maigret is fölült a pados szekérre, James mellé, míg az *Agglegény* tulajdonosa, a felesége és az egész személyzet felsorakozott, hogy a teraszról nézze az indulásukat.

A napsütést kéklő alkonyat követte. A félhomályban a Szajna túlsópartján fel-felcsillámlottak a csöndes villák kivilágított ablakai.

A pados szekerek lassan döcögtek előre. A főfelügyelő tekintete, mondhatni, begyűjtötte a felmerülő képeket: a kocsissal viccelődtek az utasai, mire az nevetve rájuk vicsorított; egy lány vidéki libának öltözött, és igyekezett parasztosan is beszélni; egy öszlő hajú úr nagymamához illő ruhát viselt...

Minden igen zavaros, változó s egyben váratlan is volt. Maigret alig tudta kitalálni, hogy ki melyik világból jön. Szerette volna átlátni a helyzetet.

– Az ott a kedves nejem – jelentette ki James, és a legdundibb, puffos ingujjú nőre mutatott.

Komor hangon beszélt, míg a szemében lángocska csillant.

Énekszó hangzott. Átkeltek Seine-Port-on, ahol a lakók kiálltak a házuk küszöbére, úgy nézték a menetet. Egy csapat lelkesen kiáltozó gyerek

szaladt a szekerek után.

A lovak lépésre váltottak. Átkeltek egy hídon. Valahol egy cégtábla derengett föl a félhomályban:

Eugène Rougier – Italmérés

A ház aprócska volt, és meszfehér, szinte beszorult a vontatóút és a domboldal közé. A cégtábla betűit ügyetlen kézzel festették. Ahogy közelebb értek, zeneszót hallottak, két refrén között recsegéssel.

Mitől történt most meg a bekattanás? Maigret maga sem tudta volna megmondani. Az esti enyhület miatt? Vagy a fehér ház tette, két fénylő ablakával, amely úgy elütött az odaözönlő karneváli tömegtől?

Vagy a „nászmenetet” nézni előrelépő párocska miatt? A férfi gyári munkás volt. Mellette rózsaszín selyemruhás, szép nő állt csípőre tett kézzel.

A háznak csak két szobája volt. A jobb oldaliban egy öregasszony sürgölődött a tűzhelye körül. Baloldalt egy ágyat, a falon családi portrékat lehetett sejteni.

A mulatórész hátul volt: egy tágas csűr, egyik oldala teljesen nyitva a kert felé. Asztalok, padok. Italpult. Gépzongora és lampionok.

A pultnál hajósok iddogáltak. Egy tizenkét év körüli kislány ügyelt a gépzongorára: időnként felhúzta, és egy kétfrankost csúsztatott a résbe.

Egy csapásra megélenkült minden. Az újonnan jöttek még alig kászálódtak le a pados szekerekről, tüstént táncolni kezdtek, odébb tolták az asztalokat, italt követeltek. Maigret egy ideje szem előtt tévesztette Jamest de most meglátta: a pultnál mélézött egy pohár Pernod előtt.

Odakint a fák alatt egy fiú asztalokat terített. Az egyik szekeres felsóhajtott:

– Reméljük, nem kell egy örökkévalóságig várni rájuk! Mégiscsak szombat van!

Maigret egymagában álldogált. Lassan körbefordult, végigtekintett a füstölgő kéményű házikón, a szekereken, a csűrön, a szerelmespáron, a jelmezes tömegben.

– Szóval ez volna az! – dörmögte.

A kétfrankos zöldvendéglő! Vagy az olcsósága miatt hívták így, vagy azért, mert itt a zenegép kétfrankos értéssel működött.

És volt itt valahol egy gyilkos is! Talán a násznépből valaki! Talán a fiatal munkás! Talán egy hajós!

Vagy James! Vagy Basso?...

Ide nem volt bevezetve az áram. A csúrt két petróleumlámpa világította meg. Néhány lámpást kivettek a kerti asztalokra is, így a háttérrel fény- és árnyfoltok váltakozása szolgáltatta.

– Asztalhoz!... Evés!...

Ám a víg kompánia csak táncolt tovább. Ittak. Egyre jobban csillogtak a szemek. Némelyek egymás után több aperitifet is lehajthattak, mert röpké negyedórán belül magasabb szeszfokra hágott a hangulat.

Az öregasszony egymaga szolgált fel az asztaloknál, kérdezgette, hogy ízlik a főztje – kolbász, rántotta és nyúlragu –, de senki se figyelt rá. Fennhangon italt követelt mindenki.

Ricsajuk elnyomta a zeneszót is. A pultot támasztó hajósok elnézték a jelenetet, de közben tovább tereferéltek az északi csatornákról meg a villamos üzemű hajóvontatásról.

A szerelmespár összetapadva táncolt, de ők sem vették le a szemüket a szórakozó asztaltársaságokról.

Maigret nem ismert itt senkit. A mellette ülő nő furcsán kidekorálta magát, bajsza volt és számos szépségzemölcső, és folyton-folyvást Arthur bácsinak szólította Maigret-t.

– Ideadnád a sőtartót, Arthur bácsi?

– Hát az öreg hol van, Arthur bácsi?

Mindenki tegeződött. Oldalba bökdösték egymást. Vajon itt mindnyájan ilyen jó ismerősök? Vagy csak a véletlen hozta őket össze?

Mivel foglalkozhat például hétköznap a vénasszonynak öltözött őszes halántékú úriember?

Hát az a kislánykának álcázott hölgy, aki fejhangon beszél?

Vajon polgárféle mindegyik, mint Basso? Marcel Basso a menyasszony mellett állt. Ő nem viccelődött vele, csak időnként vetett rá egy

sokatmondó pillantást: „De jó is volt ma délután, ugye?”

Mármint a Niel sugárúton, a garniszálló emeletén! Vajon itt van most a nő férje is?

Valaki petárdákat pufogtatott. A kertben bengáli tüzet gyújtottak, a munkás párocska ellágyulva, kéz a kézben bámulta.

– Olyan, mint egy színház díszlet! – szólt a rózsaszín ruhás széplány.

És közben itt járt közöttük egy gyilkos is!

– Halljuk a beszédet! Halljuk a beszédet!

Erre Basso elbűvölt mosollyal felállt, köhintett, tettetett zavarral kicsit bolondos beszédbe kezdett, amelyet minduntalan taps szakított félbe.

Az egyik pillanatban Maigret-n állapotodott meg a tekintete. Az egész asztal körül az övé volt az egyetlen komoly arc. A főfelügyelő érezte, hogy a másikat zavarja valami, el is fordítja a tekintetét

De azután még kétszer-háromszor is Maigret-re tévedt kicsit bosszús pillantása.

– Ismételjétek velem együtt: éljen a menyasszony!

– Éljen a menyasszony!

Mindenki talpra állt. Csókolgatták az arát. Táncoltak. Koccintgattak. Maigret látta, hogy Basso Jameshez lép, és kérdez tőle valamit. Nyilván azt, hogy:

– Hát ez meg kicsoda?

A választ már hallotta is:

– Nem tudom... De jó haver... rendes szivar!

Az asztaloknál már senki nem maradt. Mindenki a csűrben táncolt, s közben a mulatókat nézni ki tudja, honnan, körbesereglettek másik is az éjszakában, alakjuk alig vált külön a fák törzsétől.

Habzóbordugója pukkant.

– Gyere, igyál velem egy konyakot! – szólt James. – Gondolom, te se vagy a parkett ördöge...

Fura fiú ez a James! Már annyit ivott, hogy más négyszer-ötször is berúgna tőle. Ő meg igazából még kapatos se volt. Kelletlen képpel, flegmán járkált. Végül behívta magával Maigret-t a házba, ahol ő a tulaj Voltaire-stílusú karosszékébe telepedett.

Egy meggörnyedt öregasszony mosogatott körülötte egy ötven felé járó asszony sürgölődött: a tulaj neje, aki az előbbi lánya lehetett.

– Eugène! Hozzál még hat üveg habzóbort! Alighanem a kocsis kéne megkérned, hogy menjen el érte Corbeilbe.

Nagyon szegényes, vidékies szobabelső. Állóóra a faragott diófa szekrényében. James kinyújtotta a lábait, megragadta az imént rendelt konyakosüveget, és kitöltött belőle két pohárral.

– Egészségedre!

A lagziból most semmit sem láttak, csak a zenét is elnyomó ricsajt hallották. A nyitott ajtón át fölsejlett az áramló Szajna.

– Arra jó, hogy csókolózzanak a rejtett zugokban, és így tovább! – jegyezte meg megvetően James.

Harmincéves lehetett. Érződött, hogy ő nem az a férfi, aki eldugott sarkokban lop csókot a nőktől.

– Fogadni mernék, hogy a kert végében már most is...

A mosogató fölé görnyedő anyóra tévedt a tekintete.

– Adj csak nekem is egy törlőrongyot! – szólt oda.

Azzal lelkiismeretesen törölgetni kezdte a poharakat és a tányérokat, csak azért hagyta abba egy-egy pillanatra, hogy lehajtsa egy korty konyakot.

Időnként elhaladtak az ajtó előtt. Amikor James épp az öreganyóhoz beszélt, Maigret kihasználta az alkalmat és kioldalgott. Még tíz lépést sem tett odakint, máris tüzet kértek tőle. A nőnek öltözött ősz hajú úr volt az.

– Köszönöm! Látom, maga se táncol...

– Én? Soha...

– Bezzeg a feleségem! Eddig még egy táncot se hagyott ki.

Maigret-nek támadt egy megérzése.

– Ő lenne a menyasszony?

– Igen, ő... Majd mindjárt leállnak, és akkor biztosan meg fog fázni...

Azzal felsóhajtott. Furcsán hatott az ötvenes férfi elkomolyodó arca, öregasszonyos ruhája. A főfelügyelő eltöprengett: vajon mivel foglalkozik ez az ember nap mint nap, milyen a rendes megjelenése?

– Mintha már találkoztunk volna valahol... – kockáztatta meg.

– Nekem is az a benyomásom... Láttuk már valahol egymást, de hol?... Hacsak nem az ingüzetemen vásárolt egyszer...

– Ingüzlete van?

– Igen, a nagykörúton...

A felesége addigra már jobban hangoskodott, mint bárki más. Szemet szűrt túlradó, részeg jókedve. Bassóval táncolt, úgy összetapadtak, hogy Maigret elfordította a fejét.

– Különös kislány! – sóhajtott föl a férje.

Még hogy kislány! Ez a harmincas, telt idomú, érzéki ajkú, égő tekintetű asszony, aki szinte fölkinálkozik a lovagjának!

A főfelügyelő a beszélgetőtársára tekintett: vajon dühös, vagy éppen ellágyult?

Ebben a pillanatban valaki felkiáltott:

– Ágyba a menyasszonyt! Fektetéshez fölkészülni! De hol a vőlegény?

A csűr végében egy kis sufniféle állt. Kinyitották az ajtaját. Valaki elment a kert végébe a vőlegényért.

Maigret közben a valódi férjet figyelte aki elmosolyodott.

– Kérünk mi is a harisnyatartóból!

Basso vette le a nőről a harisnyatartót, majd a hagyomány szerint apró darabkákra vágta, és szétosztotta a násznépnek.

Az ifjú párt belökdösték a sufniba, és kulcsra zárták az ajtaját.

– Hadd mulasson! – mormogta Maigret beszélgetőtársa. – Maga házas?

– Ööö... Igen.

– És nem hozta el a nejét?

– Nem, elutazott nyaralni...

– Ő is kedveli a fiatalok társaságát?

Maigret nem tudta, hogy a másik most viccelődik vele, vagy komolyan beszél. Amikor az éppen nem figyelt rá, odább lépett, elindult hátrafelé a kertben, elhaladt a fának dülő munkás párocska mellett.

A konyhában James nyájasan társalgott az anyókéval, közben hol eltörölt egy poharat, hol kiürített egyet.

– Mi a franc folyik odakint? – kérdezte Maigret-t. – Nem látta a nejemet?

– Nem vettem észre.

– Pedig olyan kövér, hogy nehéz elvéteni!

Felgyorsultak az események. Éjjel egy óra lehetett. Páran halkan már a hazaindulást emlegették. A Szajna-parton valaki öklendezett. A menyecske időközben visszanyerte szabadságát. Már csak a legfiatalabbak táncoltak.

A szekeres lépett be, Jamest kereste.

– Maga szerint sokáig tart még?... Az asszony már egy órája hazavár...

– Nicsak, neked is van feleséged?

Azzal James megadta a jelet az indulásra. A szekerek padjain egyesek rögtök elbóbiskoltak, félálomban bólogattak, míg mások több-kevesebb meggyőződéssel folytatták az éneklést és nevetgélést.

Egy csoport szendergő uszály mellett hajtottak el. Vonat füttyentett. A hídon lassítottak.

Bassóék a villájuk előtt szálltak le. Az ingkereskedő már Seine-Port-nál elvált a csoporttól. Egy nő halkán szidta a holtrészeg férjét:

– Majd megmondom holnap, hogy mit műveltél! Csend legyen! Most úgysem foglak meghallgatni!

Az égen tarkálló csillagok visszatükröződtek a folyó vizében. Az *Agglegény* mély álomba burkolózott. Többen paroláztak.

– Szoktál vitorlázni?

– Holnap csukára megyünk...

– Jó éjszakát!

Egy sor szoba. Maigret megkérdezte Jamest:

– Nekem is jut egy?

– Akármelyik, öregem, ha találsz üreset... Ha meg nem, hát nálam is megalhatsz...

Némelyik ablakban fény gyúlt. Cipők koppantak a padlón. Ágybetétek nyögtek fel.

Az egyik szobában egy pár sugdolózott véget nem érően. Talán az a nő, aki holnap akarta megmondani a férjének...?

Most mindenki az igazi arcát viselte. Délelőtt tizenegy óra volt. Meleg, napsütéses nap ígérkezett. A teraszon fekete-fehér ruhás felszolgálónők lépkedtek az asztalok között, megterítettek.

Lassan összeverődtek a vendégek, egyesek még pizsamában, mások matrózruhában, megint mások flanelnadrágban.

– Másnapos vagy?

– Csak egy csöppet... Hát te?

Egyesek most indultak horgászni, mások már éppen visszatértek. Voltak, akiket kisebbfajta vitorlások, kenek vártak.

Az ingkereskedő jól szabott szürke öltönyt viselt, látszott hogy ápolt úriember, aki a világért sem hanyagolná el a megjelenését. Maigret-t észrevéve odalépett hozzá.

– Engedje meg, hogy bemutatkozzam: Feinstein. Tegnap említettem magának az ingüzletemet... A szakmában Marcelként ismernek.

– Jól aludt?

– Csöppet sem! A nejem rosszul volt, számítottam is rá... Mindig ugyanaz a história... Pedig ő is tudja, hogy nem bírja a gyomra...

Mintha leste volna, hogyan reagál Maigret.

– Nem látta még ma reggel?

Körülnézett, a nejét kereste. Már észre is vette egy vitorlásán, négy-öt fürdőruhás vendég társaságában. A hajót Basso kormányozta.

– Még soha nem járt Morsang-ban?... Pedig nagyon kellemes hely! Majd meglátja, maga is vissza fog járni... Itt magunk között vagyunk... Csupa törzsvendég, jó barát... Szereti a bridzset?

– Hát...

– Hamarosan játszunk egy partit... Ismeri Basso urat? Párizs egyik legnagyobb szénkereskedője ... Elragadó ember! Épp az ő vitorlása jön erre... Bassóné is imádja a sportot...

– Hát James?

– Lefogadom, hogy már most is iszik... egyik berúgástól a másikig él... Pedig fiatal, még kezdhete valamit magával... De neki fontosabb a nyugodt élet... Egy angol bankban dolgozik a Vendôme téren... Tucatször is előléptették volna, de ő egyikből sem kért... Neki az a fontos, hogy délután négykor letehesse a lantot, s onnantól a Royale utcai sörözőkben lehet megtalálni...

– És ez a magas fiatalember kicsoda?

– Egy ékszerész fia...

– És aki ott arrébb horgászik?

– Vállalkozó, vízvezeték-szerelő... Ő Morsang-ban a legnagyobb horgász! Egyesek bridzselnek... Mások vitorláznak... Vagy éppen horgásznak... Mindent összevéve, bájos kis társaság... Van, aki villát is vett itt...

El lehetett látni a folyó első kanyarulatáig, ahol a kis fehér ház állt, még a gépzongorás csűr körvonalai is fölsejlettek.

– Mindenki eljár a kétfrankos zöldvendéglőbe is?

– Igen, úgy két éve... Mondhatni, hogy James fedezte föl nekünk. Azelőtt csak Corbeilből járt ki oda vasárnap táncolni néhány gyári munkás James meg, ha megunta a társaság láráját, oda vonult át, hogy egyedül igyon tovább... Egy szép napon aztán a többiek is követték. Táncoltak... Így alakult ki az új szokás... Elannyira, hogy az addigi törzsvendégek kezdték idegennek érezni magukat a mulatóban, s végül el is maradoztak...

Egy felszolgálónő tárcán aperitifet hordott körbe. Valaki fejest ugrott a folyóba. A konyhából friss sült illata szállt.

Távolabb a zöldvendéglő kéményéből füst tört az égre. Maigret-nek egy arc járt az eszébe: egy apró, barna bajusz, hegyes szemfogak, remegő orrlyukak...

Jean Lenoir, amint föl-alá járkál, beszél, hogy leplezze felindultságát, és ő is a kétfrankos zöldvendéglőt emlegeti.

– *De legalább velem tartana mindenki más is, aki megérdemli!*

De nem ám a zöldvendéglőbe, hanem máshová, ahová őt másnap hajnalban egymagában vitték, amikor Párizs még aludt.

Maigret-t hirtelen kirázta a hideg a nagy forróságban, nem is értette, miért. Más szemmel teintett most a kifogástalan eleganciájú ingárusra, aki aranyozott végű szipkában szívta a cigarettát. Azután megpillantotta Bassóék partot érő vitorlását: a félmeztelen utasok leugráltak róla, paroláztak a parton maradtakkal.

– Megengedi, hogy bemutassam a barátainknak? – kérdezte Feinstein. – Kit is szabad...?

– Maigret vagyok, tisztviselő...

Minden az etikett szerint zajlott, meghajlások, kéznyújtások, „nagyon örvendek”, „igazán megtisztel”...

– Tegnap este is itt volt mivelünk, igaz? No, mit szól, hogy sikerült a kis tréfánk? Beszáll a bridzspartinkba ma délután?

Egy sovány fiatalember lépett oda Feinsteinhez félrevonta, halkán pár szót szólt neki. Ténykedése nem kerülte el Maigret figyelmét, aki látta, hogy az ingkereskedő elkomorodik, olyan érzés ül ki az arcára, amely akár

félelem is lehet, tetőtől talpig végigméri Maigret-t, aztán végül mégis összeszedi magát.

A csoport közben a terasz közelébe ért, asztalt keresett magának.

– Pernod-t mindenkinek? Nocsak, hol van James?

Feinstein az imént erőt vett magán, de az idegessége nem múlt el. Most Maigret-nek szentelte minden figyelmét.

– Mit kér?

– Nekem mindegy...

– Maga...

Nem fejezte be a mondatát, úgy tett, mintha odébb meglátott volna valamit. Később mégis ezt mormolta:

– Különös, hogy ilyen véletlenül elvetődött Morsang-ba...

– Bizony tényleg furcsa... – bólogatott a főfelügyelő.

Italt szolgáltak fel. Az emberek egymás szavába vágva társalogtak. Feinsteinné Basso lábán nyugtatta a lábát, és csillogó szemmel meredt a férfira.

– Szép napunk van! Kár, hogy túlságosan süti a vizet, nincsen kapás...

Szinte émelyítően nagy volt a szélcsend, és Maigret-nek valahogy eszébe jutott egy fehér cellafalra magasan betűző napsugár.

A megrögzöten fel-alá sétáló Lenoir, aki mintha csak azt akarta volna kiverni a fejéből, hogy nem fog már soká járkalni.

Maigret pillantása most súlyosan megállapodott sorra mindegyikük arcán, először Bassóén, majd az ingkereskedőén, a vállalkozóén, a középük lépő Jamesén, a fiatal vendégeken...

És sorra megpróbálta elképzelni mindegyikükről, hogyan „sétálgatna egy próbababával”, és hogyan lökné bele éjnek évadján a Saint-Martin csatornába...

– Egészségére! – mosolygott rá hosszan Feinstein.

3

A két csónak

Maigret az imént egymagában ebédelt az *Agglegény* teraszán. De körülötte az összes többi asztalnál beszélgetésbe merült törzsvendégek ültek.

A főfelügyelő mostanra felmérte, hogy milyen társadalmi réteghez tartoznak a teraszszomszédai: kereskedők, kisebb üzemek tulajdonosai, egy mérnök, két orvos. Csupa olyan ember, akinek futja autóra, de csak vasárnap van ideje, hogy vidéken keressen kikapcsolódást.

Mindegyiküknek volt csónakja, motoros vagy vitorlás. Mindegyik horgászott, ki több, ki kevesebb lelkesedéssel.

Hetente huszonnégy óráig itt éltek az életüket, vitorlavászon ruhába bújtak, mezítláb vagy facipőben jártak, némelyik úgy himbálta magát járás közben, akár egy vén tengeri medve.

Több volt a társaságban a pár, mint a fiatal. Az egyes csoportok között olyan családi hangulat uralkodott, amilyen talán természetes is egymással évek óta minden áldott vasárnap találkozó embereknél.

James volt közöttük a legnépszerűbb figura, a társaság lelke; hacsak meglátták egykedvű, téglavörös képét, álmatag tekintetét, máris jókedvre derültek.

– Katzenjammer, James?

– Vegyétek tudomásul, hogy én soha nem vagyok másnapos! Ha néha egy kicsit háborog a gyomrom, akkor gyorsan bedobok néhány Pernod-t...

Leginkább az éjszaka eseményei örül forgott a szó. Nevettek valakin, aki rosszul lett, majd másvalakin, aki a szállására visszatérve kis híján beleesett a Szajnába.

Maigret is csoporttagnak számított, de nem tartozott igazán közéjük. Ott ült együtt az előző esti komákkal. Tegnap, a szeszközi hangulatban még őt is letegezték. Most néha lopva tekintettek rá, vagy pusztán udvariasságból intéztek hozzá egy-két mondatot.

– Maga is szeret horgászni?

Bassóék a villájukban ebédeltek. Feinsteinek meg több más villatulajdonos úgyszintén. Ez máris két részre osztotta a csoportot: a villák népére és a fogadó vendégeire.

Két óra tájékán az ingkereskedő jött el Maigret-ért, mintha személyes védelmébe fogadta volna.

– Várják bridzselni!

– Magánál?

– Bassónál! Igaz, hogy a mai vasárnapon elvileg nálam játszottunk volna, de megbetegedett a szolgálóm, úgyhogy jobban járunk, ha átmegyünk Bassóékhoz. Jössz te is, James?

– Majd mindjárt fölvtorlázom...

Bassóék villája egy kilométerrel feljebb állt a folyó partján. Maigret és Feinstein gyalog indultak el, míg a legtöbb vendég ladikon, kenun vagy vitorlásra ment.

– Elragadó ember ez a Basso, nem igaz?

Maigret nem tudta eldönteni, hogy beszélgetőtársa csúfolódik-e vagy komolyan beszél.

Csakugyan különös alak: se hús, se hal; se öreg, se fiatal; se szép, se csúnya; könnyen lehet, hogy egyetlen saját gondolata sincsen, de az is, hogy csupa titkot rejteget.

– Felteszem, hogy ezentúl magához is szerencsénk lesz vasárnaponként.

Piknikező csoportcskákba botlottak, míg százméteres távközzel horgászok álldogáltak a folyóparton. A hőség nőttön-nőtt. Szinte már kísérteties volt a rendkívüli szélcsend.

Bassóék kertjében darazsak dongtak körbe a virágokat. Már három gépkocsi is állt a házuk előtt. A gyerek a vízparton tapicskolt.

– Maga is bridzsel? – nyújtotta a kezét szívélyesen a szénkereskedő. – Kitűnő! Ebben az esetben nem kell bevárnunk Jamest, aki soha nem fogja tudni felvonni a vitorlát...

A babaházszerűen, de ízlésesen berendezett vidéki lakban vadonatúj volt minden. A képzelet dús díszítést számos vörös kiskockás függöny, régi normandiai bútor és falusias virágcserep szolgálta.

A játékasztalt egy földszinti szobában állították fel, ahonnan kiugró ablakfülke nyílt a kertre. Gyöngyöző pezsgősvödörben több üveg vouvrayi habzóbor várt a sorára. Egy tálcán likőröspoharak sorakoztak. A ház asszonya, Bassóné matrózruhában fogadta a vendégeket.

– Konyakot, kékszilvát, mirabellát? Vagy esetleg jobban csúszna a vouvray-i?

Maigret-t futólag bemutatták a többi játékosnak, akik nem mind mulattak velük előző éjjel, viszont a vasárnapi baráti körbe tartoztak.

– Ez itt...

– Maigret!

– Maigret úr, velünk fog bridzselni...

A tarka, de ízléses szoba mintha csak egy operett díszlete lett volna. Semmi sem sugallta azt, hogy az életet komolyan kéne venni. A gyerek közben bemászott egy fehérre festett lélekvesztőbe, az anyja rákiáltott:

– Vigyázz magadra, Pierrot!

– Csak elébe megyek Jamesnek!

– Egy szivart, Maigret úr? Vagy ha jobban szeret pipázni, abban a szelencében talál dohányt... Csak nyugodtan, a feleségem szokva van a fűsthöz...

A túlparton pontosan velük szemben állt a kis ház, a kétfrankos zöldvendéglő.

A délután első partija eseménytelenül telt. Maigret-nek azért feltűnt, hogy Basso nem játszik, és mintha idegesebb lenne, mint délelőtt volt.

Pedig külsőre bármit gondolt volna róla az ember, csak azt nem, hogy ideges. A magas, erős férfin látszott, hogy minden pórusával szívja magába az életet; túlaradó kedvű, kissé nyers, plebejus alkat.

Feinstein bezzeg a vérbeli bridzsbárát teljes komolyságával játszott, míg Maigret-t többször is rendreutasították.

Három óra körül beözönlött a morsang-i kompánia, előbb a kertbe, majd a bridzselők szobájába is. Valaki bekapcsolta a fonográfot. Bassóné vouvray-it töltögetett, és egy negyedóra múlva már egy fél tucat párocska táncolt a kártyázók körül.

Feinstein, akit látszólag teljesen lekötött a játék, ezt dünnyögte:

– Nocsak, hová lett vajon Basso barátunk?

– Azt hiszem, hogy az imént csónakba ült! – felelt valaki.

Maigret követte az ingkereskedő tekintetét és csakugyan megpillantott egy csónakot, amely éppen most kötött ki a túlparton, a kétfrankos zöldvendéglő közelében. Basso szállt ki belőle, az épület felé indult, de

gyorsan vissza is tért, látszott, hogy színlelt jókedve ellenére valami nyomja a lelkét.

De erre a közbjátékra sem figyelt föl senki. Feinstein nyeresre állt. A felesége az időközben visszatért Bassóval táncolt. James, a kezében egy pohár vouvray-ivel, tréfálkozott:

– Van, aki még szándékosan is képtelen veszíteni!

Az ingkereskedőnek a szeme se rebbent. Éppen ő osztott. Maigret figyelte a kezét: pont olyan nyugodtnak tűnt, mint rendesen.

Egy óra, két óra telt el így. A táncolók kezdték elunni a mulatságot. Néhány vendég közben megfürdött. James, aki veszített a bridzsben, morogva tápászkodott fel:

– Na, nézzük, máshol mit mérnek! Ki jön velem át a kétfrankosba?

Mivel éppen az útjába akadt Maigret, hát karon ragadta.

– Na, gyere csak velem!

Már elérte a részegségnek azt a fokát, amelyet akkor sem lépett túl soha, ha még tovább ivott. A többiek is fölemelkedtek. Egy fiatalember tölcsért csinált a kezéből, kiadta a jelszót:

– Mindenki a zöldvendéglőbe!

– Vigyázz, el ne essél...

James fölsegítette Maigret-t a hat méter hosszú vitorlásra, egy csákyával ellökte magukat a parttól, és leült a bárka végébe.

Csakhogy szellő se rebbent. A vitorla az árbocot csapkodta. A Szajna árja itt nem volt erős, járművük mégis alig bírt megbirkózni vele.

– Sebaj, nem kerget a tatár!

Maigret észrevette, hogy Feinstein és Basso mindketten egy farmotoros csónakba szállnak be, pár pillanat alatt átszelik a folyót, és a zöldvendéglő alatt érnek partot.

Őket ladikok, kenuk követték. James hiába indult elsőnek, a vitorlása lassan lemaradt mindenki más mögött, az angolnak mégsem akarózott evezőre kapni.

– Rendes népek ezek! – mormogta hirtelen James mintha csak olvasott volna Maigret gondolataiban.

– Kicsodák?

– Mindannyian! Csak unatkoznak! Nem tehetnek róla. Ilyen az élet, mindenki unatkozik...

Mulatságos volt, ahogy ezt a bárka végében ülve, ártatlan képpel előadta, miközben a napsugár a csupasz koponyáját simogatta.

– Igaz, hogy rendőr vagy?

– Ki mondott ilyet?

– Nem is tudom... Valakitől hallottam az imént... Megjegyzem, az is csak éppolyan mesterség, mint bármely másik...

James most kifeszítette a vitorlát, amelybe belekapott egy szellőkés. Hat óra volt. Morsang-ban megkondult a templom harangja, a Seine-Port-i harang meg felelt neki. A folyópart sűrű nádasában nyüzsögtek a rovarok. A napkorong kezdett vöröses színt ölteni.

– Te mit...?

James mondatát egy csattanás szakította félbe. Maigret föl pattant, majdnem fölborította a járművüket.

– Vigyázz! – kiáltott rá a társa.

James a másik oldalra dőlt, megragadott egy evezőt, és összevont szemöldökkel, nyugtalan tekintettel lapátolni kezdett.

– Pedig még nincs is vadászszezon...

– A vendéglő mögött! – szólt Maigret.

Ahogy közeledtek, a gépzongora lármája ütötte meg a fülüket, majd egy ijedt kiáltás:

– Állítsák le a zenét!... Kapcsolják ki!

Többen futásnak eredtek. Egy pár jó darabig tovább táncolt még akkor is, amikor a zenegép már elhallgatott. Az öregasszony kezében vödörrel kijött a házból, mozdulatlanul próbált rájönni, hogy mi történhetett.

A nádasban nehéz volt kivergődniük a partig. Maigret a nagy sietségben térdig vízbe süllyedt. James lomhábban eredt utána, közben érthetetlen szavakat mormolt.

Csak követniük kellett a többieket, akik mind a táncteremül szolgáló épület mögé tódultak. A csűr mögött egy férfi állt szemben a tömeggel, tágra nyílt szemmel, zavaros tekintettel hebegte:

– Nem én voltam!

Basso állt előttük. Kezében egy apró, gyöngyház markolatú revolvert tartott, de mintha ez el se hatolt volna a tudatáig.

– Hol a feleségem?... – faggatta a körben állókat, mintha fel se ismerné őket.

A többiek keresgélni kezdték a nőt. Egy hang:

– Odaát maradt, vacsorát főz...

Maigret csak az első sorig furakodva látta meg a magas fűben heverő, szürke öltönyös, szalmakalapos alakot.

Nem volt a jelenetben semmi tragikus. Inkább nevetségesen hatott, mert a bábéskodók közül senki nem tudta, mihez kezdjen. Tétován és döbbenetben álltak, Bassóra meredtek, de ő is éppolyan tétován és döbbenetben állt, mint ők.

Sőt, a társaság egy orvos tagja egészen közel állt a földön heverő testhez, mégsem hajolt föléje. Úgy nézett a többiekre, mintha a tanácsukra várna.

Azután egy pillanatra mégiscsak megjelent a tragikum. A test hirtelen megmozdult. Mintha neki akarta volna vetni a lábát valaminek. A vállát is igyekezett elfordítani. Eléjük tűnt Feinsteinné arcának egy része.

Azután a teste továbbra is nagy erőfeszítéssel megmerevedett, majd lassan, tehetetlenül visszahanyatlott.

Csak ekkor halt meg.

– A szívverését! – szólt kurtán Maigret az orvoshoz.

A főfelügyelő hozzá volt szokva az ilyen drámai eseményekhez, így most sem kerülte el semmi a figyelmét, mindent egyszerre, szinte képtelenül élesen látott.

A hátsó sorokban valaki összeesett és sikoltozott: Feinsteinné volt az, ő érkezett utoljára, hiszen ő táncolt a legtovább. Többen fölébe hajoltak. A vendéglő tulajdonosa tartott feléjük, olyan gondterhelten nézett, mint egy bizalmatlan falusi.

Basso közben szaggatottan lélegzett, kidomborította a mellkasát, hogy levegőhöz jusson, és hirtelen észrevette a kezében szorongatott revolvért.

Kába volt a döbbenettől. Sorra tekintett a körülötte állókra, mintha azon gondolkozna, kinek adja át a fegyvert. Ezt ismételte:

– Nem én voltam...

Tovább fürkészte a tömeget, a feleségét kereste, pedig már megmondták neki, hogy nincs ott.

– Meghalt! – jelentette ki az orvos felegyenesedve.

– Golyótól?

– Igen.

Az orvos a bordák közére mutatott, majd ő is a feleségét kereste, aki szintén csak fürdőruhát viselt.

– Van maguknál telefon? – kérdezte Maigret a vendéglő tulajdonosát.

– Nincsen... Csak a vasútállomáson vagy a zsilipőrnél.

Marcel Basso fehér flanelnadrágot viselt, kigombolt ingében jól érvényesült széles mellkasa.

Az erős férfi most észrevétlenül megingott, kinyújtott kézzel támaszt keresett, majd a holttesttől alig három méterre lerogyott a föbe, és kezébe temette az arcát.

Nem maradt el a komikus mozzanat sem. Egy vékonyka női hang a társaságból:

– Sír!...

Azt hitte, halkán beszél, de mindenki meghallotta.

– Van biciklije? – fordult Maigret ismét a tulajhoz.

– Naná!

– No, akkor hajtson el a zsiliphez, hogy értesítsék a csendőröket!

– A corbeili őrsöt, vagy a cessonit?

– Az mindegy!

Maigret gondterhelten tekintett Bassóra, és fölvette a földről a revolvert, amelynek forgódobjából egyetlen golyó hiányzott.

A kis női revolver szinte ékszerként hatott. Az aprócska golyókat mintha nikkellel vonták volna be. És egy ilyen golyócska elég volt ahhoz, hogy kioltsa az ingkereskedő életét!

A férfi alig vesztett vért. Szokásos eleganciáját szinte ki se kezdte a nyári öltönyén átütő kis vörös folt.

– Madónak rohama van, bevitték a házba! – jelentette egy fiatalember.

Madónak Feinsteinnét nevezték, akit közben lefektettek a vendéglősök jó magasan felpolcolt ágyára. Mindenki Maigret-t leste. Borzongás futott végig a társaságon, amikor a folyópartról valaki odarikkantott:

– Hahó, hol vagytok?

Pierrot volt az, Basso fia, aki a lélekvesztőjét partra téve épp a társaságot kereste.

– Gyorsan, ne engedjék idejönni!

Marcel Basso kezdett magához térni. Elvette kezét az arca elől, lábra állt, zavartnak tűnt az iménti gyengesége miatt, s mintha ismét azt kutatta volna, hogy kihez szóljon.

– A Bűnügyi Rendőrségtől jöttem! – mondta neki Maigret.

– Ugye tudja, hogy nem én voltam?

– Velem tartana egy pillanatra?

A főfelügyelő az orvoshoz fordult:

– Számítok önre, hogy senkit nem enged a holttesthez nyúlni! És kérek mindenkit, hogy egy kicsit hagyjanak magunkra Basso úrral...

Mindez olyan vontatottan zajlott, mint egy rosszul megrendezett jelenet, súlyos, sugárzó légkörben. Horgászok haladtak el a vontatóúton, hátukon halas kosár. Basso Maigret mellett lépdelt.

– De hiszem ez valami hallatlan!

Basso erőtlen volt, és tanácstalan. Ahogy megkerülték a csúrt, szemükbe tűnt a folyó, a villa, a túlsó part, a kertben hagyott fonott székeket rendezgető Bassóné.

– Mama kéri a pincekulcsot! – kiáltotta a fiú a lélekvesztőből.

De a férfi nem válaszolt. Megváltozott a tekintet, úgy nézett, mint az üldözött vad.

– Mondja csak meg neki, hogy hol van az a kulcs.

Bassónak össze kellett szednie magát, hogy át tudjon kiáltani:

– A garázs mellett, fel van akasztva!

– Micsoda?

– A garázs mellett, fel van akasztva!

A szavai gyöngye visszhangot vertek:

– ...fel van akasztva!

– Mi történt maguk között? – faggatta Maigret, amikor beléptek a gépzongorával felszerelt csűrbe, ahol már csak poharak álltak az asztalokon.

– Nem tudom...

– Kié ez a revolver?

– Nem az enyém... Az enyémet mindig az autóban tartom...

– Einstein támadt magára?

Hosszú csend. Sóhajtás.

– Nem tudom! Én nem csináltam semmit! Arra pláne... pláne megesküszöm, hogy nem öltem meg...

– A maga kezében volt a fegyver, amikor...

– Igen... De nem tudom, hogy alakult úgy, hogy...

– Azt állítja, hogy valaki más lőtt?

– Nem... én... maga nem is tudja elképzelni, milyen szörnyű ez...

– Feinstein öngyilkos lett?

– Feinstein...

Leült egy padra, megint a kezébe temette az arcát. Az asztalon ott állt még egy pohár, azt felragadta, lehajtotta a tartalmát, elfintorodott.

– Most mi lesz? Letartóztat?

Összeráncolt homlokkal meredt Maigret-re:

– No de... hogyhogy maga éppen itt volt? Hiszen nem tudhatta, hogy...

Nagy erőfeszítéssel igyekezett megérteni a dolgot, összerakosgatni a gondolattöredékeit.

– Mintha csapdába csaltak volna...

A fehér lélekvesztő, miután megjárta a túlpártot, most hozzájuk közel kötött ki.

– Papa! A kulcs nincs a garázs mellett! A mama azt kérdi...

Basso gépiesen végigtapogatta a zsebeit. Fém csörrent. Egy kulcsosomót húzott elő, kitette az asztra. Nem ő, hanem Maigret lábalt át a vontatóúton, hogy odakiáltsa a kölyöknek:

– Figyelj, óvatosan kapd el!

– Köszönöm, bácsi kérem!

Azzal a lélekvesztő eltávolodott tőlük. Bassóné a kertben vacsorához terített a szolgálólánnyal. Kenek tértek vissza az *Agglegény*hez. A vendéglős most jött meg a zsiliptől, ahová telefonálni kerekezett el.

– Biztos benne, hogy nem maga lőtt?

A másik megvonta a vállát, sóhajtott, nem válaszolt.

A lélekvesztő átért a túlpartra. Kitalálhatták, miről vált szót anya és fia. A szolgálólány parancsot kapott, bement a házba, majd tüstént jött is ki megint.

Bassóné kivette a lány kezéből a távcsövet és a zöldvendéglőre szegezte.

James az italmérés gazdáinál ült egy sarokban, konyakot töltögetett magának, és az ölébe telepedett macskát simogatta.

Törzshely a Royale utcában

Roszkedvű, kimerítő hét volt, csupa nemszeretem feladattal, kisebb-nagyobb bosszúságokkal, kellemetlen intéznivalókkal, miközben a kánikulát nyögő Párizs utcái minden este hat óra felé folyókká váltak a viharos nyári zivataroktól.

Madame Maigret még mindig vakációzott, azt üzenté: *gyönyörű az idő, soha nem termett még ilyen szép kökény...*

Maigret nem szeretett a felesége nélkül egyedül maradni Párizsban. Találomra ült be vendéglőkbe, étvágytalanul evett, volt, hogy szállodában éjszakázott, mert nem akarózott hazamennie.

A história a Saint-Michel körúton kezdődött, a napsütötte kalaposüzletben, ahol Basso cilindert próbált. Aztán jött a Niel sugárúti garniszálló. Este a lagzi a kétfrankos zöldvendéglőben. Majd a bridzsparti és a váratlan dráma...

Amikor a csendőrök aznap este megérkeztek a helyszínre, Maigret hagyta, hadd tegyék a dolgukat, hiszen ő nem hivatalos minőségben tartózkodott ott. Letartóztatták a szénkereskedőt. Értesítették az ügyészséget.

Marcel Basso egy óra múlva Seine-Port kis vasútállomásán ült, két csendőr fogta közre. Vasárnapi tömeg várt a vonatra. A tőle jobbra ülő csendőr cigarettával kínálta Bassót.

A lámpákat már felgyújtották. Szinte teljesen besötétedett. S abban a pillanatban, amikor a vonat beérkezett az állomásra, és mindenki a peronon tolongott, Basso félrelökte az őreit, átvágott a tömegen, át a síneken, s már el is tűnt egy közeli ligetben!

A csendőrök alig hittek a szemüknek. Még csak egy perccel ezelőtt is milyen nyugodtan, szinte tompultan gubbasztott közöttük!

Maigret Párizsban visszaérve kapta a hírt. Mindenkinek mozgalmas éjszakája ígérkezett. A csendőrség átfésülte Morsang és Seine-Port környékét, utakat zárt le, figyelte a vasútállomásokat, és kikérdezett minden autóvezetőt. Szinte az egész megyére kivetették hálójukat, és a hazafelé tartó vasárnapi sétálók meglepetten látták, hogy milyen sok rendőr áll Párizs kapuinál.

Bassóék házánál, az Austerlitz rakparton a Bűnügyi Rendőrség két embere őrködött. Ketten álltak őr Feinsteinek lakásánál, egy Batignolles körúti ház előtt is.

Hétfőn reggel az ügyészség is kiszállt a kétfrankos zöldvendéglőhöz. Maigret-nek is velük kellett tartania, hosszan beszélgetnie az ügyészségekkel.

Hétfő este: sehol semmi! Szinte bizonyosak lehettek benne, hogy Bassónak sikerült kicsúsznia a hálóból, és Párizsban vagy a környékén bujkál, talán egy olyan városban, mint Melun, Corbeil vagy Fontainebleau.

Kedden reggel megérkezett az orvosszakértő jelentése: a lövést körülbelül harminc centiméter távolságból adták le. Lehetetlen volt megállapítani, hogy maga Feinsteinné lőtt-e, vagy pedig Basso.

Feinsteinné felismerte a fegyvert, az övé volt. Nem tudta, hogy a férje tette zsebre. A revolvert a nő rendes körülmények között a hálószobájában tartotta, megtöltve.

Kihallgatás a Batignolles körúton. Teljesen mindennapos kispolgári lakás, semmi fényűzés, sőt kétes tisztaság. Csak egy mindenestlányt tartottak.

Feinsteinné pedig csak zokogott, elállíthatatlanul folyt a könnye. Válasz helyett csak ezt ismételte:

– Ha tudtam volna!...

Még csak két hónapja Basso szeretője. És szereti!

– Voltak előtte más szeretői is?

– No de uram!

Pedig mérget lehetett venni rá, hogy nem Basso volt az első! Egy ilyen tűzről pattant asszony biztosan nem érte be Feinsteinnel.

– Mióta voltak házasok?

– Nyolc éve!

– Tudott a férje a viszonyukról?

– Jaj, dehogyis!

– Nem is gyanakodott magukra?

– Egy csöppet sem!

– Maga szerint képes lett volna ráfogni a fegyverét Bassóra ha netán megtudott valamit?

– Nem is tudom... Olyan különös, zárkózott ember volt...

Ez a házaspár láthatóan nem osztott meg egymással minden apróságot. Feinsteint lefoglalhatták az üzleti ügyei, míg Mado a boltokat és a garniszállókat bújta.

A mogorva Maigret a lehető leghagyományosabb nyomozásba kezdett, kikérdezte a házmesternőt, a szállítókat, a Capucines körúton az ingkereskedés vezetőjét.

Mindebből valami enyhén gusztustalan banalitás áradt, helyenként kétértelmű mozzanatokkal.

Feinsteinnek eleinte a Clichy sugárúton volt egy egészen apró ingboltja. Aztán egy évvel a házassága után banki kölcsönrel megtámogatva átvett egy jól menő üzletet a forgalmas nagykörúton.

Azóta ugyanazt élte át, mint annyi más bizonytalan alapon álló egzisztencia, fizetési határidőtől szorongatva, fedezetlen váltók, hó végi kibúvók és megalázkodások között.

Nem tett semmi tisztességtelent. Sosem járt el becsstelenül. Éppen csak az üzlete nem kapott lábra igazán.

Közben a Batignolles körúti otthonukban már minden szállítónak tartoztak.

Maigret nagy elszánással két óra alatt átnyálazta az elhunyt könyvelését a bolt mögötti kis helyiségben. Semmi nem szúrt szemet neki annak a bűnténynek az időszakában, amelyről Jean Lenoir a kivégzése előtt beszélt.

Sehol egy jelentősebb bevétel. Sem egy utazás, sem egy nagyobb beszerzés.

Sehol semmi! Csak a nagy szürkeség. A nyomozás egy helyben toporgott.

A legkellemetlenebb feladat Morsang-ban várt Maigret-re, Bassónénál, akinek a viselkedése meglepte a főfelügyelőt. Az asszony nem volt lesújtva. Szomorúság ugyan látszott rajta, de levertség nem. S olyan méltósággal viselkedett, amit nem is várt volna tőle az ember.

– A férjemnek nyilván megvolt rá az oka, hogy visszavette a cselekvési szabadságát.

– Maga szerint bűnös?

– Nem!

– Mégis elmenekült... Magának nem adott életjelet?

- Nem!
- Mennyi pénz volt nála?
- Legfeljebb száz frank!

Az Austerlitz rakparton minden az ingkereskedés ellentéte volt. Járhattak bármilyen idők, a szén biztosan hozott évi ötszázezer frankot. Szép rendben tartották az irodákat, és a telephelyeket. Három uszály várt kikötve. S mindez már régóta így volt, Marcel Basso az apja üzletét fejlesztette tovább.

Az időjárás nem derítette jobb kedvre Maigret-t. Mint minden kövér ember, ő is nehezen tűrte a hőséget, márpedig most mindennap délután három óráig irgalmatlanul tűzött a nap Párizsra.

Azután rendszerint beborult az ég. Villamossággal telítődött a levegő, váratlan szellőkések keltek. Az utcákon egyszerre fölkavarodott a por.

Az aperitif idejére eldőlt a kérdés. Megdördült az ég, majd a vízesésként alázuđuló eső máris dobolni kezdett a járdákon, áthatolt a teraszok ponyváin, bekergette a járókelőket a kapualjakba.

Szerdán is egy ilyen égszakadás kapta el Maigret-t, aki a *Royale tavernában* keresett menedéket. Egy férfi pattant föl, a kezét nyújtotta. James volt az, egymagában ücsörgött egy asztalnál a Pernod-jával.

A főfelügyelő még nem látta Jamest városi öltözékben. Most sokkal inkább látszott kishivatalnoknak, mint a morsang-i maskarákban, de azért továbbra is maradt benne valami csepűrágós.

- Megiszik velem valamit?

Maigret kimerült volt. Ez az eső még legalább két órát eltart. Ráadásul utána még az Orfèvres rakpartra is be kell néznie a hírekért.

- Egy Pernod-t?

Maigret rendszerint csak sört ivott. Most mégsem mondott nemet. Gépiesen lehajtotta az italt. James nem kellemetlen társaság, és van egy igen jó tulajdonsága: nem szószátyár!

Keresztbe vetett lábbal, kényelmesen üldögélt a fonott karosszékben, nézte az esőben siető embereket, és szívta a cigarettáit.

Amikor felbukkant mellettük egy kis rikkancs, vett tőle egy esti lapot, felületesen átlapozta, majd ujjával egy kis közleményre bökött, és Maigret elé tolta az újságot.

Marcel Bassót, a Capucines körüti ingkereskedő gyilkosát a rend- és csendőrégek eddig legalaposabb kutatás ellenére sem sikerült megtalálnia.

– Maga mit szól ehhez? – kérdezte Maigret.

James vállat vont, közönyösen intett.

– Maga szerint külföldre ment?

– Nem lehet messze... Biztosan Párizsban bujkál.

– Miből gondolja?

– Nem tudom, csak úgy gondolom... Ha egyszer megszökött, lehetett valami konkrét ötlete... Pincér, két Pernod-t!

Maigret hármát is megivott, és lassan kezdett szokatlan állapotba kerülni. Be ugyan nem rúgott, de színjózannak sem lehetett volna mondani.

Egészen kellemes állapot. Elernyedte a teste. Jól érezte magát a teraszon. Minden nyugtalanság nélkül, szinte már örömmel gondolt az ügyre.

James komótosan szóba hozott ezt-azt. Pontban nyolc órakor fölállt, és kijelentette:

– Fájront, vár a feleségem!

Maigret kissé haragudott magára az elvesztegetett idő miatt, s főleg azért, hogy így elnehezült. Megvacsorázott, fölment az irodájába. A csendőrség nem jelentkezett, a rendőrség sem.

Másnap, csütörtökön ugyanígy folytatta a nyomozást: konokul és minden lelkesedés híján.

Átnézte az összes tíz évvel ezelőtti dossziét. De nem került elő semmi, aminek köze lehetett volna Jean Lenoir beszámolójához!

Átnézte még az erkölcsrendészeti dossziékat is. Telefonáltatott a központi és a szakosodott tudógondozókba is, hátha véletlenül rábukkannak a sokat emlegetett Victorra, az elítélt tudóbajos cimborájára.

Victorból a kelletténél is több volt, de egyik se az, akit ő keresett!

Délre Maigret-nek megfájdult a feje, nem volt étvágya. Azért csak megebédelt a Dauphine téri kisvendéglőben, ahol szinte minden rendőrtisztviselő törzsvendég. Utána telefonált Morsang-ba, ahol őrszemeket állítottak a Basso-villa elé.

De azok nem láttak senkit. Bassóné a fiával a megszokott életét élte. A nő sokat olvasott újságot. A villába nem volt bevezetve a telefon.

Öt órakor Maigret a Niel sugárúti garniszállóból lépett ki, ahol a biztonság kedvéért körbeszaglászott, de ott sem talált semmit.

Bele sem gondolva, csak mint aki egy régi megszokásnak enged, a *Royale taverna* felé vette útját, ahol megszorította a felé nyújtott kezét, és máris letelepedett James mellé.

– Semmi újság? – kérdezte az.

Majd máris a pincérnek:

– Két Pernod rendel!

Ma késett az égiháború. Az utcák még mindig napfényben fürödtek. Odakint külföldiekkel teli buszok haladtak el.

– A legegyszerűbb elgondolás, és ez áll a lapokban is – dörmögte Maigret szinte csak úgy maga elé –, az, hogy Basso, miután a társa valamiért rátámadt, kicsavarta annak a kezéből a rászegezett fegyvert, és rálőtt az ingkereskedőre...

– Hát ez nagy marhaság!

Maigret Jamesre nézett, aki szintén mintha magában beszélt volna.

– Már miért volna marhaság?

– Mert ha Feinstein meg akarta volna ölni Bassót, akkor ennél ügyesebben tette volna... Körültekintő ember volt... Jó bridzsjátékos...

A főfelügyelő nem tudott elfojtani egy mosolyt James komolysága hallatán.

– De akkor mi a maga véleménye...?

– Nekem nincs véleményem... Bassónak nem kellett volna lefeküdnie Madóval... Hacsak ránéz az ember, máris látja, hogy ez olyan nő, aki nem ereszti el egykönnyen a férfit...

– Féltékenykedett rá a férje?

– Ő...?

James gúnyos pillantása Maigret szemét kereste.

– Még nem jött rá?

James megvonta a vállát, ezt mormogta:

– Nekem ugyan semmi közöm ehhez... De ha féltékeny lett volna, akkor a morsang-i víg kompánia zöme már régen alulról szagolná az ibolyát...

– Merthogy már mindegyikük...?

– Azért ne túlozzunk. De már mindenki... Szóval Madót mindenki táncba vitte... És végül jó pár táncos a bokrok között kötött ki...

– Maga is?

– Én nem táncolok – replikázott James.

– Nyilván a férje is észrevette, amiről beszél.

Az angol erre nagyot sóhajtott:

– Nem is tudom! Mindegyiküknek pénzzel tartozik...

Jamest könnyen ostobának vagy eltompult részegesnek lehetett volna nézni, időnként mégis egész meglepő dolgokkal állt elő.

– Nocsak, nocsak! – füttyentett Maigret.

– Két Pernod rendel!

– Hát igen... Madónak még csak tudnia se kell mindenről... Nagyon tapintatosan zajlik az egész. Feinstein pumpolja a felesége szeretőit, színleli, hogy semmiről sem tud, mégis minduntalan kétértelmű utalásokat tesz...

Ezután már nem is hangzott el több szó. A vihar csak nem akart kitörni. Maigret elszopogatta a két Pernod-t, az utcán áramló tömeget szemlélte. Kényelmesen elterpeszkedett a karosszékében, agyában lustán forgatta a probléma mostani állását.

– Nyolc óra!

Ezzel James megszorította Maigret kezét, és éppen abban a pillanatban indult el, amikor végre leszakadt az ég.

Maigret pénteken is engedett a megszokásnak. Észre se vette, és máris a *Royale tavernában* találta magát. Egyszer csak nem tudta megállni, és odaszólt Jamesnek:

– Ezek szerint az irodájából soha nem megy haza egyből? Öt órától nyolcig...

– Mindenkinek kijár egy saját zug az életben! – sóhajtott a másik.

Neki ez a zug egy söröző teraszát jelentette, egy márványasztalkát, az opálos aperitifet, kilátásnak pedig ott volt a Madeleine-templom oszlopsora, a pincérek fehér köténye, a sokaság, az autók forgalma.

– Régóta házas?

– Nyolc éve...

Maigret nem merte megkérdezni, hogy szereti-e a feleségét. Egyébként nem volt kétsége, hogy James igennel válaszolna. De csak este nyolc után!

Mihelyt megjárta a saját zugát!

Vajon a két férfi iszonya nem kezdte már a barátság határát súrolni?

Aznap nem hozták szóba az ügyet. Maigret eliszogatta a három Pernod-ját. Úgy érezte, jobb, ha ma nem a borús oldaláról nézi az életet. Volt már kisebb-nagyobb bosszúsága úgyszólván elég.

Javában tartottak a szabadságolások, Maigret-nek át kellett vennie több kollégája munkáját is. Nem hagyott nyugtot neki a zöldvendéglős ügyel megbízott vizsgálóbíró sem, elküldte, hogy kérdezze ki újból Bassónét, nézze át az ingkereskedő könyvelését, faggassa ki Basso alkalmazottait.

A Bűnügyi Rendőrségnek amúgy sem volt elég mozgósítható embere, ráadásul most felügyelet alatt kellett tartani minden olyan helyet, ahol a szökevény felbukkanhatott. Ez igen rossz kedvre hangolta a főnökét.

– Remélhetem, hogy hamarosan véget vet ennek a komédiának? – kérdezte ma reggel is.

Maigret hajlott James véleményére. Valami azt súgta, hogy Basso Párizsban van. De honnan szerez pénzt, miből él? Mit remél, mire vár? Mivel tölti az idejét?

Basso bűnössége nem volt bebizonyítva. Ha nem szökik meg és fogad egy jó ügyvédet, akkor jó esélye lett volna, ha a felmentésre nem is, de egy nyhe ítéletre mindenképpen. Megvárta volna a vagyona, a fia, a felesége.

Ehelyett most bujkál, rejtőzködk, s ezzel mindarról lemond, ami az életét jelentette.

– Biztosan jó oka van rá! – hangzott James szokásos bölcsessége.

Feltétlenül gyere, állomáson várunk, csók.

Szombat volt, amikor ez a szeretetteljes ultimátum érkezett Madame Maigret-től. A férje még nem tudta, mit fog válaszolni. De öt órakor a Royale tavernában volt, kezét szorított Jamesszel, aki odaszólt a pincérnek:

– Pernod-t...

Mint a múlt hét szombatján, megint tömegek áramlottak a pályaudvarok felé, egymást érték a poggyásszal teli taxik, sürgölődtek a végre vakációzni indulók.

– Kimegy Mosrang-ba? – kérdezte Maigret.

– Mint minden szombaton!

– Egyvalaki hiányozni fog...

A főfelügyelő is kedvet érzett, hogy kiugorjon Morsang-ba. De ugyanakkora kedvet érzett arra is, hogy viszontlássa a feleségét, pontyot fogjon az elzászi patakokból, és beszívja sógornője házának jó szagát.

Maigret még nem döntött. A szeme sarkából a söröző há hátuljafelé induló James után nézett.

Nem lepődött meg a távozásán. Szinte csak gépiesen észlelte a hirtelen mozdulatot. Azt is alig észlelte, amikor társa visszaült a helyére.

Eltelt öt perc, tíz perc. Egy pincér lépett hozzájuk.

– Elnézést kérek, valamelyikük Maigret úr?

– Én vagyok, miért?

– Telefonhoz kérik...

Maigret föltápáskodott, ő is elvonult a terem hátuljába, és összevonta a szemöldökét, mert zsibbadtsága dacára is érezte, hogy itt valami nincs rendben.

A fülkébe lépve visszanézett a terasz felé, látta, hogy James meg őt figyeli.

– Furcsa! – dörmögte. – Halló! Halló, itt Maigret! Halló, halló!

Türelmetlenségében pattintott az ujjával. Végre egy női hangot hallott a vonal túlsó végén.

– Hallgatom!

– Halló, tessék...

– Milyen számot kér?

– De kisasszony, hiszen engem hívtak a készülékhez!

– Lehetetlen, uram, tegye le! Legalább tíz perce nem hívtam a maga számát!

Maigret felrántotta a fülke ajtaját. Mintha gumibottal sújtottak volna le rá: odakint az árnyas teraszon egy férfi állt James mellett. Marcel Basso volt az, bár alig lehetett ráismerni a termetére szűk, fura öltözékében: lázas tekintettel leste a telefonfülke ajtaját.

Ugyanabban a pillanatban látták meg egymást Maigret-vel. Basso ajka mozgott. Mondhatott valamit, majd tüstént eltűnt a sokaságban.

– Hány beszélgetés volt? – kérdezte a kasszírő Maigret-t.

De a főfelügyelő már rohant. Nehezen vágott át a zsúfolt teraszon. Mire a járdaszélre ért, már lehetetlen volt megmondani, hogy melyik irányba

szaladt el Basso. Vagy ötven taxi közlekedett a környéken. Vajon már le is intette valamelyiket? Nem is szólva az autóbuszokról!

Maigret leforrázva tért vissza az asztalához. Szótlanul leült, nem is nézett Jamesre, aki közben nem mozdult a helyéről.

– A kasszírő kérdezteti, hogy hány beszélgetés volt... – hajolt hozzájuk egy pincér.

– Az ördögbe!

Maigret mosolyt látott James ajkán, őrá irányította a dühét.

– Gratulálok!

– Azt hiszi, hogy...

– Előre eltervezték?

– Még csak azt sem! Pincér, két Pernod rendel! Meg egy pakli cigaretta!

– Mit mondott?... Mit akart?

James szótlanul hátradőlt a székén, nagyon sóhajtott, mint aki minden további beszélgetést haszontalannak ítél.

– Pénzt kért? Honnan kerítette az öltönyt, amit viselt?

– Mégsem lófrálhat Párizs-szerte fehér flanelnadrágban és –ingben!

Basso ugyanis így volt öltözve, amikor meglépett a Seine-Port-i vasútállomáson. James pontosan emlékezett.

– Most először vette föl a kapcsolatot velem ezen a héten?

– Ő vette föl a kapcsolatot énvelem!

– És nem mond el nekem semmit?

– Maga is így tenne az én helyemben, nem igaz? Százszor is ittam önála! Ellenem semmit nem vétett!

– Pénzt akart?

– Már egy félórája lesett minket... Nekem már tegnap is úgy tűnt, hogy itt figyel a túloldali járdáról... Akkor még nyilván nem szedte össze a bátorságát...

– Erre maga elhívott a telefonhoz!

– Basso fáradtnak tűnt...

– Nem mondott semmit?

– Hihetetlen, mennyire más lesz az ember egy rosszul szabott öltönytől... – sóhajtott válasz helyett James.

Maigret lopva rápillantott.

– Tudja, hogy igazság szerint vádat lehetne emelni maga ellen bűnpártolásért?

– Annyi mindent lehetne igazság szerint tenni! Csakhogy igazságot nem mindig úgy szolgáltatnak, ahogy kéne!

Hát van még egy ilyen csodabogár, mint James?

– Mi lesz azokkal a Pernod-kkal?

– Máris hozom!

– Maga is kijön Morsang-ba? Csak azért kérdem, mert ha igen, akkor talán már érdekesebb taxit fogni... Az kijön száz frankból, a vonat viszont...

– Hát a felesége?

– Ő mindig taxival jön, a hűgával meg a barátnőivel... Öt utas csak húsz frankot fizet fejenként, a vonatjegy viszont...

– Ne is mondja!

– Nem jön?

– De, jövök! Pincér, a számlát!

– Elnézést, de szokás szerint inkább külön-külön!

Ez alapszabály volt. Mindketten csak azért fizettek, amit maguk ittak meg. James tíz frankkal megtoldotta az összeget, a hamis telefonhívás miatt.

A taxiban gondterheltnek tűnt, de Villejuif felé elárulta, hogy mi nyomja a lelkét:

– Igazán kíváncsi vagyok rá, hogy kinél fogunk bridzselni holnap délután!

Elérkezett az égiháború órája. Az eső apró nyílvezzőkkel lődözni kezdte a szélvédőt.

A doktor autója

Az ember azt hitte volna, hogy Morsang-ban nem a szokásos hangulatot találja. A dráma csak a múlt vasárnap történt. A kis kompániából egy ember meghalt, a gyilkosa pedig szökésben volt.

Amikor James és Maigret kiértek Morsang-ba, a korábban érkezettek mégis éppen egy új autó köré sereglettek. Városi ruhájuk helyett addigra már a szokásos sportöltözetbe bújtak. Csak a doktor viselt még öltönyt mellénnyel.

Az autó az övé volt. Most hozta ki először a garázból, és örömet magyarázta számos jó tulajdonságát az érdeklődőknek.

– Igaz, hogy az enyém többet fogyaszt, de azért...

Itt szinte mindenki vezetett, de a doktor autója ráadásul vadonatúj volt.

– Hallgassák csak, hogyan vált sebességet...

A felesége olyan boldog volt, hogy ki se szállt a kocsiból, amíg tartott az eszmecsere. Mertens doktor harmincéves lehetett. Törékeny, vézna ember volt, mozdulatai akár egy vérszegény kislánykéé.

– Ez az új járgányod? – tűnt fel mellette James.

Öles léptekkel körbejárta, morgott valamit a bajsza alatt.

– Holnap reggel feltétlenül ki kéne próbálnom... Megengeded?

Maigret jelenléte feszélyezhette volna a társaságot, de úgyszólván észre se vették. Igaz, a fogadóban mindnyájan otthon érezték magukat, és kedvükre jöttek-mentek.

– A nejed nem jön ki, James?

– Marcelle-lel és Lilivel érkezik...

Kihozták a kenukat a csónakházból. Valaki selyemfonállal egy horgászbótot javított. Vacsoráig mindenki a maga dolga után nézett, az asztalnál pedig nem alakult ki igazi társalgás. Mondatfoszlányok röpködtek.

– Bassóné kijött?

– Micsoda hét lehet a háta mögött!

– Mit csinálunk holnap?

Maigret azért kilógott a társaságból. Nem éreztették vele, de mégis kerülték egy picit. Amikor nem volt vele James, egyedül kószált a teraszon

vagy a víz partján. Az est leszálltával kihasználta az alkalmat, és elnézett a Bassóék villája mellett posztoló rendőreihez.

Azok ketten váltották egymást, felváltva étkeztek egy Seine-Port-i bisztróban, két kilométerrel odébb. Amikor a főfelügyelő felbukkant mellettük, a szolgálaton kívüli rendőr épp egy horgászsinórt húzott ki a vízből.

– Semmi jelentenivaló?

– Semmi! A nő nyugodtan éli az életét. Időnként kijön, körülnéz a kertben. A szállítók szokás szerint érkeznek: a pék kilenckor, a hentes egy kicsit később, tizenegy körül meg a zöldséges kordéja.

A földszintről fény szűrődött ki. A függönyön áttetszett a levesét kanalazó gyerek, nyakában partedli.

A rendőrök egy folyóparti kis ligetben posztoltak, és a horgászó őrszem felsóhajtott:

– Ha tudná, hogy mennyi nyúl van itt! Hogyha akarnám...

A túlparton, a kétfrankos zöldvendéglőben két párocska – corbeili munkások lehettek – a gépzongora zenéjére táncolt.

Vasárnap reggel Morsang-ban – mint bármely más vasárnap. Horgászok a folyóparton, mások mozdulatlanul a két cövekhez kikötött, zöldre festett ladikokban. Kenuk, egy-két vitorlás bárka...

Érződött, hogy mindez pontosan ki van súlyozva, hogy semmi sem módosíthatna a nap szabályos lefolyásán.

A táj szép volt, az ég tiszta, az emberek békések, és mindez együtt kezdett kissé émelyítően hatni, mint valami túlcukrozott pite.

Maigret Jamest kék-fehér csíkos pulóverben, fehér nadrágban és fehér vászoncipőben találta, fején amerikai matrósapkával, amint reggeli gyanánt egy nagy pohár vízzel hígított konyakot ivott.

– Jól aludtál?

Mulatságos apróság. Párizsban nem tegezte Maigret-t, Morsang-ban viszont mindenkit tegezett, így a főfelügyelőt is de észre se vette.

– Mit csinálsz ma reggel?

– Alighanem elgyalogolok a vendéglőig.

– Oda fogunk menni mindnyájan... állítólag aperitifre gyűlünk majd össze. Akarsz egy csónakot?

Csak Maigret viselt sötét városi ruhát. Adtak neki egy lakkozott sajkát, amelyben alig bírt talpon maradni. Amikor délelőtt tíz körül a zöldvendéglőhöz ért, még egy vendég se mutatkozott.

Azaz egy vendég mégiscsak akadt, a konyhában falatozott egy vastag kolbászt serclivel. Az öreganyó épp őhozzá beszélt.

– Az ilyesmit ki kell kúráltatni! A fiam sem törődött a nyavalyájával, el is vitte szegényt... Pedig ő magasabb és erősebb volt magánál!

A vendéget ekkor köhögőroham fogta el, nem bírta legyűrni a falat kenyeret. Köhögés közben vette észre a belépő Maigret-t, mire összeráncolta a szemöldökét.

– Egy üveg sört! – rendelt a főfelügyelő.

– Nem akarna inkább kiülni a teraszra?

Dehogyan! Maigret szívesebben üldögélt a konyha késnyomokkal szeldelt faasztalánál egy szalmaszéken, amíg a tűzhelyen valami rotyogott a fazékban.

– A fiam elment Corbeilbe a szifonokért, amikről elfelejtkeztek. Nem segítene addig fölnyitni a csapóajtót?

A konyha közepén fölnyíló csapóajtó nyirkos pincét engedett látni. Miközben a görnyedt hátú öregasszony leereszkedett oda, a vendég le nem vette a szemét Maigret-ről.

Huszonöt év körüli, sápadt és sovány fickó volt, arcán gyér szőke borosta, ajka vértelen. Szeme mélyen ült az üregében.

De a legjobban a megjelenése tűnt föl. Nem lógtak róla rongyok, mint egy hajléktalanról. Nem rítt le róla a hivatásos csavargó pofátlansága.

Ellenkezőleg: sajátosan elegyedett benne a félnépszerűség és a nagyképűség. Egyszerre tűnt megalázkodónak és támadónak, tisztának és piszkosnak, ha lehetséges az ilyen.

Ruházata nem is olyan régen még tiszta és gondozott lehetett, de látszott, hogy sokfelé megfordult az utóbbi pár napban.

– Mutasd a papírjaid!

Maigret-nek nem is kellett hozzátennie:

– Rendőrség!

A fickó erre már régen rájött. Koszlott katonakönyvet húzott elő a zsebéből. A főfelügyelő félhangosan kiolvasta a nevét:

– Victor Gaillard!

Nyugodtan becsukta a könyvecskét, és visszaadta a tulajdonosának. Az öregasszony közben feljött, visszahajtotta a csapóajtót.

– Tessék, jó hideg! – pattintotta föl a sörösüveg kupakját.

Azzal visszatért a krumplihámozáshoz, miközben a két férfi komótos, szenttelennek tűnő párbeszédbe kezdett.

– Legutóbbi lakcímed?

– Gieni városi szanatórium.

– Mikor távoztál onnan?

– Egy hónapja.

– És azóta?

– Nem volt kérőm. Az út mentén újíttam ezt-azt. Letartóztathat csavargásért, de úgyis vissza kell, hogy küldjenek a szaniba. Nekem már csak fél tudóm van...

Nem panaszos hangon mondta ezt ellenkezőleg, csak úgy, mint aki egy adatot közöl.

– Levelet kaptál Lenoirtól?

– Milyen Lenoirtól?

– Ne add a hülyét! Ő mondta neked, hogy a kétfrankos zöldvendéglőben megtalálod az emberedet.

– Rohadtul meguntam a szanit!

– És főleg nagy kedved volt hozzá, hogy megint a Saint-Martin csatornai fickón élősködjél!

Az öregasszony hallgatta őket, de egy szavukat sem érette. Minden olyan egyszerűen zajlott ebben a vityillóban, ahol egy tyúk kapirgált a szoba közepén!

– Nem válaszolsz?

– Nem értem, mit beszél.

– Lenoir elmondta.

– Nem ismerem Lenoirt.

Maigret vállat vont, lassan pipára gyújtva ismételte:

– Ne add a hülyét! Tudod, hogy végül úgyis elkaplak.

– No és, legfeljebb visszavisznek a szaniba.

– Tudom, mert kiszedték a tudódet...

A folyón kenek úsztak el a közelükben.

– Lenoir nem vert át. Az embered el fog jönni.

– Nem mondok semmit!

– Úgy kell neked! Ha ma estig nem gondolod meg magad, becsukatlak csavargásért. Aztán majd meglátjuk...

Maigret a szemébe nézett, úgy olvasott benne, mint egy nyitott könyvben, mert jól ismerte ezt az emberfaját.

Más típus, mint Lenoir! Victor azok közé tartozott, akik egyik lépéssel mindig a többi rosszfiú mögött maradnak. Az ilyet hagyják hátra örködni, amíg a többi betör valahová. És az ilyenek kapják a legkisebb részt a zsákmányból.

Puhány alak, akit ha egyszer megtaszítottak egy irányban, utána nem tér el attól. Tizenhat évesen az utcákat és a bálakat járta. Lenoir társaként megütötte a főnyereményt a Saint-Martinnál, és egy ideig olyan rendszeresen meg tudott élni a zsarolásból, mint mások a becsületes mesterségükből.

Ha nem jön közbe a tüdőbaja, alighanem Lenoir bandájában is csak sereghajtó lehetett volna de a betegsége miatt szanatóriumban kötött ki. Ott nyilván az orvosok és ápolónők rémévé nőtte ki magát. Lopások, kisebb-nagyobb vétségek száradtak a lelkén. Maigret-nek nem volt nehéz kitalálnia, hogy büntetésből egyik szanatóriumból a másikba, egyik kórházból a másik gyógyintézetbe küldözgették, végül meg javítóintézetbe dugták.

A fickó nem tartott semmitől. Mindenre megvolt a válasza: a tüdeje! Abból élt, s egyszer majd az is fogja elvinni.

– Nekem aztán igazán mindegy!

– Szóval nem vagy hajlandó megmondani, hogy ki az, akit a csatornától ismersz?

– Nem ismerek ilyet!

Szavai közben gunyorosan csillogott a szeme. Még a kolbásza is eszébe jutott, jóízűen beleharapott, és odaadóan rágcsálta.

– Először is Lenoir nem is mondott semmit! – morogta kis töprengés után. – Miért járatta volna a száját pont a legvégén?

Maigret nem idegeskedett. Jó végén fogta meg a dolgot. Annyi biztos, hogy egy adalékkal közelebb került az igazsághoz.

– Adna még egy üveggel, öreganyám?

– Még szerencse, hogy egyszerre hármat hoztam föl az előbb!

Kíváncsian Victorra nézett, hogy vajon milyen büntényt követhetett el.

– Ha belegondolok, hogy rendszeren ápolták a szanatóriumban, és maga mégis otthagya őket! Akárcsak a fiam... Mind jobban szeret csavarogni, mint...

A tájat fürdető napsütésben Maigret a csónakok mozgását figyelte. Közelgett az aperitif ideje. Elsőnek egy kisebb vitorlás kötött ki a parton, benne James felesége és annak két barátnője. A három nő integetett az utánuk partot érő kenunak.

Mások is követték a példájukat. Az öregasszony észrevette, felsóhajtott,

– A fiam meg még mindig nem jött meg! Hogy fogom így kiszolgálni ezeket? A lányom meg tejért ment...

Azért mégis gyorsan fölkapott pár poharat, kirakta őket a teraszon az asztalokra, majd bő szoknyája rejtett zsebében megcsörgette a váltópénzt.

– Sok apró kell nekik a zenegéphez!

Maigret nem mozdult a helyéről, hol az újonnan érkezetteket figyelte, hol meg a tüdőbajos csavargót, aki közönyösen majszolt tovább. Akaratlanul észlelte Bassóék villáját, virágos kertjét is, a folyóparton az ugródeszkát, a két kikötött bárkát, a gyerek hintáját.

Hirtelen összerezsent, mert egy távoli lövést vélt hallani. A Szajna partján álldogálók is felkapták a fejüket. De látni nem láttak semmit. Vagy tíz percig nem történt semmi. Az *Agglegény* vendégei odatelepedtek az asztalokhoz. Az öregasszony aperitifes üvegekkel megrakodva jött ki közéjük.

Ekkor egy sötét árnyék rohant le Bassóék telkén a gyepes lejtőn. Maigret fölismerte egyik felügyelőjét, aki ügyetlenül elkötötte az egyik csónakot, majd teljes erejéből evezni kezdett a túlsó felé.

Maigret felállt, Victorra nézett.

– Te ne mozdulj innét!

– Ha örömet szerzek vele magának...

Odakint egyszerre elhallgattak az imént még italt rendelő vendégek, mindenki a fekete egyenruhás evezőst nézte. Maigret lement a part menti nádasig, türelmetlenül várta az emberét.

– Mi történt?

A felügyelő levegőért kapkodott.

– Szálljon be gyorsan... Esküszöm, hogy nem tehetek róla...

Miután Maigret beült a csónakba, evezni kezdett a villa felé.

– Olyan csendes volt minden... Csak az imént ment el a zöldséges... Bassóné a kertben sétálgatott a kisfiúval... Nem is tudom miért, úgy éreztem, valahogy furcsa ez a séta, mintha inkább várnának valakit... Erre befut egy autó, egy vadonatúj kocsija... Épp a kapujuk előtt áll meg... Kiszáll egy férfi...

– Kopaszodó, de fiatal?

– Igen! Belép a kertbe... Tesz pár lépést Bassónéval és a gyerekkel... Maga tudja, hogy hol posztoltam... Ott elég messze álltam tőlük... Kezet szorítanak... A nő visszakíséri a férfit a kapuhoz... Az beül a kormány mögé, indít... Meg se mozdulhattam, Bassóné máris beugrik a fiával a sofőr mellé, és a kocsija teljes gázzal elszáguld...

– Kicsoda lőtt?

– Én. Ki akartam lyukasztani a gumiját.

– Berger veled volt?

– Velem. Elküldtem Seine-Port-ba, hogy telefonáljanak körbe.

Már másodszor kellett riasztani Seine-et-Oise megye összes csendőrségét. A csónak partot ért. Maigret belépett a kertbe. Pedig mi haszna? Most a telefonon volt a sor, hogy riassza a környék csendőreit-

Maigret lehajolt, fölvetett egy Bassóné kezdőbetűivel hímzett zsebkendőt. Az asszony szinte ronggyá gyúrta, miközben Jamesre várt.

A főfelügyelőt leginkább talán a Royale tavernában megivott Pernod-k, az angol társaságában a söröző teraszán eltöltött kába órák emléke zavarta.

Szinte testi undor fogta el. Az a kínos érzése támadt, mintha ott kifordult volna önmagából, és hagyta volna, hogy megbűvölje egy idegen akarat.

– Őrizze tovább a villát?

– Félsz, hogy elszaladnak a téglák? Inkább csatlakozz Bergerhez. Segíts neki, vessétek ki a hálót. Próbálj egy motorbiciklit szerezni, hogy óránként értesíteni tudjatok a helyzetről.

A konyhaasztalon a zöldségek mellett egy borítékon James kézírásával ez állt:

Kizárólag Bassóné asszony kezeihez.

Természetesen a zöldséges kézbesítette a levelet, amely a készülő szökésről értesítette a nőt. Hát ezért sétálgatott olyan idegesen a fiával a

kertben!

Maigret újból ladikba ült. Amikor visszaért a zöldvendéglőhöz, ott a társaság éppen a csavargót állta körbe: az orvos faggatta, valaki röviditelt rendelt neki.

Victor szemtelenül még oda is kacsintott a főfelügyelőnek, mintha azt mondaná: „Működik a kis tervem, hagyja csak...”

Azzal tovább magyarázott:

– Állítólag híres orvosprofesszor... Megtöltötték a tüdőt oxigénnel ahogy ők mondják, aztán szépen lezárták, mint egy lufit...

Az orvos elmosolyodott a szóválasztáson, de bólogatva jelezte a többieknek, hogy a történet valószerű.

– Most arra várok, hogy a másik tüdőm felével is ugyanezt csinálják... Merthogy két fél tüdőnk van, ugyebár... Vagyis akkor nekem azután majd csak a fél tüdőm fele marad...

– És mégis szeszt fogyasztasz?

– De még mennyire, egészségükre!

– Éjszaka nem ver ki a hideg veríték?

– De, néha igen! Főleg ha huzatos csűrben alszom!

– Mit iszik, főfelügyelő? – kérdezte valaki. – Csak nem történt valami komoly, hogy ilyen sürgősen keresték?

– Mondja csak, doktor út, használta ma délelőtt James a maga autóját?

– Engedélyemet kérte, hogy kipróbálhassa. Nemsokára visszahozza...

– Azt kétkeltem!

Az orvos összerezett, izgatottan kihúzta magát, mosolyogni próbált, de csak dadognia sikerült:

– Tréfál, ugye...?

– Csöppet sem tréfálok. James az imént az ön kocsiján szöktette meg Bassónét és a fiát.

– James?... – döbönt meg a felesége, aki nem akart hinni a fülének.

– De még mennyire, hogy ő!

– Biztos csak viccből tette! Annyira szereti megvicceli az embereket!

A legjobban Victor szórakozott: az italát kortyolgatva, önelégülten és gunyorosan figyelte Maigret-t.

A tulaj most érkezett vissza Corbeilből a póni húzta kordéján. A szifonos ládákat lerakodva odaszólt nekik:

– Már megint nincsen nyugtunk! Már közlekedni se lehet nyugodtan, az embert úton-útfélen megállítják a csendőrök! Még szerencse, hogy engem ismernek...

– A corbeili úton?

– Csak pár perccel ezelőtt... Vagy tíz csendőr áll a hídnál, minden autót leintenek, mindenkit igazoltatnak... Úgyhogy legalább harminc kocsi torlódott fel.

Maigret elfordította a fejét. Nem ő tehet róla. Persze, jobb módja nincs az ilyesminek, de mégsem tetszetős módszer, nyers is, nehézkes is. Ráadásul két egymást követő vasárnap ugyanabban a megyében, egy olyan ügy miatt, amelyről alig számoltak be az újságok...

Ő kezelte volna rosszul az ügyet? Csakugyan elrontott volna valamit?

Ismét fölitolult benne a *Royale tavernában* Jamesszel eltöltött órák kellemetlen emléke.

– Mit kér inni? – kérdezték tőle ismét. – Jó lesz egy dupla Pernod?

Ez a szó idegesítette, mintha benne sűrűsödött volna össze az egész hét, az egész ügy, a morsang-i víg kompánia vasárnapi élete.

– Inkább sört! – válaszolta.

– Ilyen korán?

A derék felszolgáló, aki aperitiffel kínálta, nem értette, mitől gurul be Maigret, és miért feleli tagoltan:

– Igen, ilyen korán!

A csavargónak is kijutott egy mogorva pillantás. Az orvos közben épp az ő baját magyarázta a csukahorgászoknak:

– Nem mindennapi eset... Ismertem ezt a kúrát de még soha nem tapasztaltam a légmell ilyen komplex kezelési módját...

Majd halkán hozzátette:

– De így se lehet neki hátra egy évnél több...

Maigret az *Agglegényben* ebédelt, meghúzódott egy sarokban, mint a beteg jószág, aki rámorog minden közeledőre. Kétszer is bejött hozzá a motoros rendőr:

– Nincs semmi újság. Az autót a fontainebleau-i úton látták, de azóta nincsen hír felőle...

Szép kis ramazuri lenne, ha a fontainebleau-i utat is le kellene záratni!
Ezrével tartóztathatnák fel az autókat!

Két órával később Arpajonból jelezték, hogy egy benzinkútnál az orvos által adott leírásnak megfelelő autót szolgáltak ki.

De vajon csakugyan a keresett autóról van szó? A híradás szerint nő nem ült benne.

Öt órakor végre befutott egy hír Montlhéryből. A kocsit az ottani versenypályán körözött, mintha csak sebességpróbát tenné, amikor kidurrant az egyik kereke. Egy alkalmazott történetesen elérte a sofőr jogosítványát, de annál nem volt papír.

James egyedül ült az autóban! Maigret utasítását várták, hogy elengedjék vagy lecsukják-e.

– Vadonatújak voltak a gumik! – lamentált az orvos. – Most futottak először! A végén még azt kell hinnem, hogy ez az ember örült... Vagy csak részeg volt, mint rendesen...

És megkérte Maigret-t, hogy ő is vele tarthasson.

6

Alkudozás

Kitérőt tettek, hogy a kétfrankos zöldvendéglőben fölvegyék a csavargót is. Mihelyt beszélt melléjük, a tulaj felé fordult, és rákacsintott: „Látja, micsoda tisztelettel bánnak velem?”

Maigret-vel szemben, a lehajtható ülésen ült. Nyitva volt az ablak, mire a fickó pimaszul affektálva rájuk szólt:

– Nem lehetne inkább becsukni...? Hiszen tudják, a tudóm!

A montlhéryi pályán aznap nem tartottak versenyt. Néhány pilóta egyedül edzett a néptelen lelátók előtt. Üresen a pálya még hatalmasabbnak tűnt.

A távolban egy mozdulatlan autó mellett egyenruhás csendőr állt, miközben egy børsisakos férfi egy motorbicikli előtt térdelt.

– Arra! – szóltak a főfelügyelőnek.

Victort jobban izgatta egy óránként kétszáz kilométerrel körbeszáguldó autósoda. Most bezzeg ő maga tekerte le az ablakot, hogy kihajolhasson.

– Igen, az ott az én kocsim! – szólt az orvos. – Csak aztán nehogy...

A járművet szerelő motoros mellett ekkor vették észre Jamest, aki az állát a kezén nyugtatva flegmán osztogatta tanácsait a szakembernek. Maigret-t és két társát észrevéve fölemelte a fejét, s csak ennyit morgott:

– Nocsak, máris?

Majd tetőtől talpig végigpillantott Victoron, láthatóan nem értette, mit keres ott.

– Ez kicsoda?

Ha Maigret remélt valamit ettől a találkozástól, akkor ki kellett ábrándulnia. Victor alig figyelt fel az angolra, továbbra is a körbeszáguldó autót nézte. Az orvos már a kocsiajtókat vizsgálta, hogy nem szenvedett-e valami kárt.

– Már régóta van itt? – morogta a főfelügyelő James felé.

– Nem is tudom... Igen, talán már elég régóta...

Hihetetlen volt az egykedvősége. Senki ki nem találta volna, hogy az imént szöktetett meg egy nőt és egy gyereket a rendőrség szeme láttára, s hogy Seine-et-Oise megye egész csendőrsége őmiatta áll még mindig teljes készenlétben.

– Ne félj! – szólt oda az orvosnak. – Csak a gumija durrant ki... Semmi mással nincs baj. Jó kis járgány... Mondjuk, egy kicsit lassan indít...

– Basso kérte meg tegnap, hogy jöjjön el a feleségéért és a fiáért?

– Jól tudja, drága Maigret, hogy ilyen kérdésekre nem válaszolhatok...

– És nyilván azt sem mondhatja meg, hogy hol hagyta őket...

– Vallja be, hogy az én helyemben maga se...

– Azt meg kell hagyni, hogy egy dolgot még egy igazi profi se agyalhatott volna ki jobban!

James szerénykedő meglepetéssel tekintett rá.

– Micsodát?

– A versenypályát! Bassónét sikerült biztonságba helyeznie... De azért jobb lenne ha a rendőrség az autónak se jutna túl hamar a nyomára... Az utakat ellenőrzik... Ekkor jut eszébe a versenypálya! És csak hajt, hajt körbe...

– Esküszöm, hogy már nagyon régi vágyam ez...

De a főfelügyelő már nem figyelt rá, hanem odasietett az orvoshoz, aki éppen a pótkereket akarta föltenni.

– Elnézést! További intézkedésig az autónak az igazságszolgáltatás rendelkezésére kell állnia!

– Micsoda, az én autómnak? De hát mit vétettem én?

Hiába tiltakozott, az autót bezárták egy boksza, amelynek Maigret magához vette a kulcsát. A csendőr utasításra várt. James cigarettát szívott. A csavargó még mindig a versenyautókat nézte.

– Ezt is vigyék el – mutatott rá Maigret. – Csukják a Bűnügyi Rendőrség ügyeletére!

– És velem mi lesz? – kérdezte James.

– Még mindig nincs semmi mondanivalója számomra?

– Semmi különös. Képzelve magát a helyembe!

Mire Maigret mogorván hátat fordított neki.

Hétfőn eleredt az eső, aminek Maigret egészen megörült, mert a szürkeség jobban illett a hangulatához és aznapi penzumához.

Először jelentéseket kellett írnia a tegnapi eseményekről, hogy miért rendelte el rendkívüli erők bevetését.

Tizenegy órakor a bűnügyi szakértőktől jött el érte két ember, és hárman együtt taxival kihajtottak a versenypályára, ahol Maigret-nek alig volt más dolga, mint figyelni a kollégái munkáját.

Tudták, hogy az orvos korábban mindösszesen hatvan kilométert tett meg az üzemből frissen kikerült járművel. A számláló most viszont kétszázötven kilométert mutatott. A James által a versenypályán megtett távolságot ötven kilométerre becsülték.

Más szóval úgy száz kilométert kellett megtennie közúton, pedig Morsang-tól Montlhéryig toronyiránt negyven is alig jön ki.

Be kellett tehát jelölniük egy autóstérképen, hogy milyen messzire juthatott el a kocsi.

A szakértők aprólékos munkát végeztek. Kaparással mintát vettek a gumikról, nagyítóval végigfürkészték a begyűjtött porszemeket és szemcséket, némelyiket félretették későbbi vizsgálat céljára.

– Friss kátrány! – jelentette egyikük.

Mire egy másik az útfelügyelőségtől kapott különleges térképen a megjelölt sugáron belül megkereste, hogy mely pontokon kátrányozzák éppen az országutat.

Négy vagy öt ilyen pontot talált, különböző irányokban. Az első szakértő folytatta:

– Mészködő szemcsék...

Most egy vezérkari térképet is tettek az előző kettő mellé. Maigret morcos képpel fújta a füstöt, és föl-alá járkált.

– Fontainebleau környékén nincsen mészködő, La Ferté-Alais és Arpajon között viszont annál inkább...

– Az abroncs recéi közé gabonaszemek préselődtek...

Egymást követték a megfigyeléseik. A térképeken megszorodtak a kék és vörös plajbászvonások.

Két órakor telefonon megkérdezték La Ferté-Alais polgármesterét, hogy használ-e mostanában a városában bármely cég portlandcementet, hátha kiszóródott belőle valamennyi az utakra. A válaszra három óráig kellett várni.

Az essonne-i malomüzem csakugyan hozatott portlandcementet egy átépítéshez. Abból szóródott ki La Ferté-Alais és Arpajon között az országútra.

Egy pont ide! Az autó tehát járt azon az úton. A szakértők még néhány tárgyat eltettek, hogy később a laborban még alaposabban megvizsgálják őket.

Maigret térképpel a kezében sorra vette az autó hatókörébe eső összes települést, értesítette a csendőrörsöket és városházákat.

Négy órakor azzal a szándékkal lépett ki az irodájából, hogy kikérdezi a tegnapi óta nem látott csavargót, akit a Bűnügyi Rendőrség lépcsőháza alatti ideiglenes fogdában szállásoltak el. A lépcsőn lefelé támadt egy ötlete. Visszament az irodájába, hogy felhívja Basso cégének könyvelőjét.

– Halló, itt a rendőrség! Megmondaná, hogy melyik bank ügyfelei? Banque du Nord, 7a Haussmann körút? Köszönöm...

Elvitette magát a bankba, bejelentkezett az igazgatóhoz. Öt perccel később máris egy új adalék volt a kezében. Aznap délelőtt tíz órakor James az ügyfélszolgálaton járt, és beváltott egy Marcel Basso aláírta, háromszázezer frankos csekket.

A csekket négy nappal korábban állították ki.

– Főnök! A lenti dutyiba dugott fickó mindenáron beszélni akar magával. Azt állítja, hogy rendkívül fontos...

Maigret súlyos léptekkel lement a lépcsőn, és benyitott a zárkába, ahol Victor egy padon ült, az asztalra könyökölt, és két keze közé fogta a fejét.

– Hallgatlak!

A fogoly föl pattant, ravasz képet vágott, és egyik lábáról a másikra állva rákezdett:

– Nem talált semmit, igaz?

– Mondjad csak!

– Látja már, hogy nem talál semmit, igaz?! Én sem vagyok butább, mint akárki más... Ma éjjel eltöprengtem...

– És úgy döntöttél, hogy beszélsz?

– Várjon csak! Beszéljünk világosan... Nem tudom, hogy Lenoir tényleg köpött-e magának, de ha igen, akkor biztosan nem mondott eleget... Nélkülem soha nem jön rá semmire, erre mérget vehet! Hiányzott ez magának, mi? És majd egyre jobban fogja fúrni az oldalát... Egyet mondok én magának: egy ilyen titok pénzt ér... mégpedig jó sokat! Gondolja csak el: ha elmegyek a gyilkoshoz, és azt mondom neki, hogy

kitálalok a rendőrségnek, akkor nincs az a pénz, amit le ne tudnék gombolni róla!

Victor szinte repesve beszélt, ahogy a megalázottak szoktak, ha annyi megtöretés után váratlanul erősnek érzik magukat. Ő, akinek mindig meggyűlt a baja a rendőrséggel, most úgy érezte, hogy megfogta az isten lábát! Szavait kimódolt pózokkal, mély értelmű pillantásokkal kísérte.

– Másrészt miért akarnék ártani valakinek, aki semmit nem vétett ellenem?... Maga börtönbe akar csukni csavargásért? Jusson eszébe a tudóm! Úgyis a gyengélkedőre küldenének előbb, aztán meg szanatóriumba!

Maigret szótlanul, mereven nézett rá.

– Mit szólna harmincezer frankhoz? Nem nagy összeg! Éppen csak arra lenne elég, hogy nyugodtan leélhessem azt a keveset, ami még hátravan... Mit számít harminc darab ezres az államkasszának?

Már a kezében is érezte a bankókat. Majd kiugrott a bőréből. Egy köhögőroham megakasztotta, könnyeket csalt a szemébe, de azok is mintha a diadal örömkönnyei lettek volna.

Ravasznak és erősnek érezte magát!

– Ez az utolsó szavam! Harmincezer frank, és mindent elmondok! Maga elkapja az ürgét! Egyből előlépteti! Az újságok mennyekbe repítik! De ha nincs pénz, egy szót se hall tőlem! S akkor igazán kíváncsi leszek, hogyan csípi nyakon! Gondoljon csak bele: mindez már több mint hat éve történt, és csak két tanú volt, Lenoir, aki már nem beszél, meg csekélységem...

– Csak ennyit akart mondani? – kérdezte Maigret, aki állva maradt.

– Maga szerint túl sokat kérek?

Maigret nyugalma, szenttelen arckifejezése láttán a csavargót enyhe aggodalom fogta el

– Nem félek magától, elhiheti...

Erőltetve fölnevetett.

– Mindig ugyanaz a nóta! Ha akarja, meg is verethet... De képzelheti, hogy miket hallana utána... Az újságok megírnák, hogy egy szerencsétlen, fél tudóvel élő embert...

– Ez minden?

– Ne gondolja azt se, hogy egy szál magában rá fog bukkanni az igazságra...Azért mondom, hogy harmincezer frank nem is olyan sok...

– Ez minden?

– Arra biztosan ne számíton, hogy valami ostobaságot követek el. Ha el is enged, akkor se leszek olyan féleszű, hogy elszaladjak az illetőhöz, nem is írok neki, nem telefonálok...

Victor hangja most másképpen csengett. Kezdte elveszíteni a lába alól a talajt, de igyekezett megőrizni az önbizalmát.

– Először is ügyvédet kérek. Huszonnégy órán túl nincs joga benn tartani, úgyhogy...

Maigret aprót pöffentett a pipájából, kezét mélyebbre süllyesztette a zsebében, és kimenőben odaszólt az ügyeletesnek:

– Zárja be!

Fortyogott benne a düh. Most, hogy egyedül maradt, ennek kifejezést is adhatott. Attól gerjedt haragra, hogy hiába van a keze ügyében, kiszolgáltatva neki ez a tökfilkó, aki mindent tud, mégsem lehet kiszedni belőle semmit!

Még hozzá épp azért nem, mert tökfilkó! Mert erősnek és ravasznak hiszi magát!

Zsarolási tervet kovácsolt! A tüdejével akar zsarolni!

Az előbbi beszélgetés alatt a főfelügyelő már háromszor-négyszer is azon volt, hogy a miheztartás végett lekever neki egyet, de végül mindig sikerült türtőztetni magát.

Nem tudta, mihez kezdhetne. A törvény betűje szerint sehogyan sem talál fogást Victoron!

Hiába, hogy ez a tökkelütött soha nemélt másból, mint lopásból és szélhámoságból, a csavargáson kívül semmi újabb keletű törvénytörtést nem lehetett rásütni!

És mennyire igaza volt, amikor a tüdejét emlegette! Bizony, mindenki elérzékenyülne a sorsán! A rendőrség eljárásán meg felháborodnának. Egyes lapok szenvedélyes kolumnákban harsognák:

A rendőrség súlyosan bántalmazott egy szerencsétlent!

Nem csoda, hogy ekkora lelki nyugalommal követel harmincezer frankot! És még abban is igaza van, hogy kénytelenek lesznek szabadon engedni.

– Ma éjjel egy órákor nyissa i az ajtaját! Lucas felügyelőnek pedig mondja meg, hogy kövesse, és ne tévessze szem elől!

Maigret összeszorított fogai között megreccsent a pipaszár. A csavargó mindent tud, és csak egy szavába kerülne...!

Ő bezzeg kénytelen pár elszórt, néha ellentmondásos elemből összetákolni az elméleteit!

– *A Royale tavernába!* – vetette oda egy taxisofőrnek.

James nem volt ott. Aznap nem jött el öt és nyolc óra között. A bankjában az ór közölte, hogy James záraskor szokás szerint eltávozott.

Maigret elzászi káposztát vacsorált, fél kilenc körül betelefonált az irodájára.

– Az őrizetes nem akar beszélni velem?

– De igen! Azt mondja, meggondolta magát, az utolsó ajánlata huszonötezer, de az alá semmiképpen nem megy! Nem érti, hogy lehet egy karéj megvajazatlan kenyeret adni valakinek az ő állapotában, és azt sem, hogy lehet őt egy tizenhat fokos hőmérsékletű zárkába csukni...

Maigret lerakta a kagylót, lement, sétálgatott egy darabig a körutakon majd az éj beálltával elvitette magát James címére, a Championnet utcába.

Igazi bérkaszárnnyába lépett be, átlagos lakásait alkalmazottak, utazó ügynökök, kisjáradékosok lakták.

– A negyediken balra!

Lift nem volt a házban, így a főfelügyelőnek föl kellett baktatnia a lépcsőn. Egy-egy ajtó mögül ételszag, gyerekkiáltozás szűrődött ki.

James felesége nyitott ajtót. Elég csinos királykék pongyolát viselt. Öltözéke nem volt éppen fényűző, de nem vallott szegénységre sem.

– A férjemmel akar beszélni?

Az előszoba nem volt nagyobb egy asztallapnál. A falon vitorlás hajók, strandolók, fürdőruhás fiatal férfiak és nők fényképei függtek.

– James, téged keresnek!

Azzal kinyitott egy ajtót, maga elé engedte Maigret-t, ő maga visszaült az ablak melletti karosszékébe, és folytatta a horgolást.

A ház többi lakása alighanem megőrizte múlt századi berendezését, II. Henrik vagy Lajos-Fülöp korabeli bútorait.

Az itteni hangulat viszont nem annyira a Montmartre-t, mint inkább a bohém Montparnasse-t idézte. Art deco stílusnak lehetett volna mondani, ha nem rítt volna le róla ugyanakkor valami amatőrség is.

A lakásban egymással merész szögeket bezáró válaszfalakat húztak fel furnérlemezből, a legtöbb bútordarab helyébe pedig tarka színekre festett polcokat állítottak.

A szőnyeg egyöntetű, harcias zöldben pompázott. A lámpaernyők pergamenutánzatból készültek.

Minden igen csinos és üde hatást keltett. Másrészt mégis az a benyomása támadt az embernek, hogy itt semmi sem szilárd, jobb, ha nem támaszkodik a törékeny falaknak, és hogy a képeken még meg sem száradt a ripolinfesték.

De még ennél is jobban feltűnt, hogy James alig fér be a lakásba, dobozba van zárva, és kockázatos fölállnia vagy csak egy szélesebb taglejtést tennie.

Jobb kézre egy félig nyitva maradt ajtón át be lehetett látni a fürdőszobába, ahol csak a kádnak jutott hely. Szemben a konyha egyetlen benyílóból áll, benne egy deszkára állított gázrezsó.

James egy kis fotelban ült, szájában cigaretta, kezében könyv.

Miért érezte Maigret olyan biztosan, hogy érkezése előtt sem volt semmilyen érintkezés James és a felesége között?

Mindkettő a maga sarkában ült. James olvasott. A felesége kézímunkázott. Az utcán villamosok és autók dübörögtek.

És ez minden. Meghittségnek semmi nyoma.

James felállt, kezet nyújtott, zavartan elmosolyodott, mintha elnézést kérne, hogy ezen a helyen lepik meg.

– Hogy van, Maigret?

De ebben a babaházban a szokásos, családi szívélyessége is másképp hangzott. Elütött a környezetétől. Nem volt összhangban a sok kis aprósággal a szőnyeggel, a bútorokra kirakott nippelkkel, a tapétákkal, a csecse lámpaernyőkkel.

– Köszönöm, megvagyok...

– Üljön csak le! Éppen egy angol regényt olvastam.

Tekintete egyértelműen üzent: „Ügyet se vessen minderre... Nem én tehetek róla... én itt nem vagyok igazán itthon...”

A nő figyelte őket, de a horgolást nem hagyta abba.

– Van valami innivalónk, Marthe? – vetette oda a férfi.

– Jól tudod, hogy nincsen!

Majd a főfelügyelőhöz fordulva:

– Csakis ő tehet róla! Ha néha van itthon egy is likőr, akkor pár nap alatt a nyakára hág! Mintha már nem inna épp eleget másutt is...

– Mit szólna, főfelügyelő úr, ha leugornánk a sarokra?

Maigret még nem is válaszolt, amikor Jamest elbizonytalanította a felesége határozott intése.

– Ahogy jobban tetszik. Nekem mindegy...

James sóhajtva becsukta a könyvét, odébb tett egy levélnehezéket egy kisasztalon.

A szoba négy méter hosszú se lehetett. Mégis érződött, hogy ez egy kettős helyiség, mert két élet zajlik benne párhuzamosan, bármifajta metszéspont nélkül.

Egyfelől az asszony saját ízlése szerint rendezi be a lakást, varr, hímez, főz, ruhákat varr magának...

Másrészt James nyolc órakor ér haza, nyilván szótlanul vacsorázik, aztán félrevonul olvasni, amíg el nem jön a lefekvés ideje: ilyenkor a tarka párnákkal telirakott díványt ágygá alakítják.

Így már világosabb volt, mire jó James „saját kis zuga” a *Royale taverna* teraszán, amikor a Pernod-ja előtt üldögél...

– Helyes, menjünk le! – szólt Maigret.

Társa jóleső sóhajjal máris talpon termett.

– Várjon egy percet, cipőt húzok...

Otthon papucsot hordott. Bepréselte magát a fürdőkád és a fal közé. A fürdőszoba ajtaja nyitva maradt, de az asszony szinte alig halkította le a hangját:

– Ne is törődjön vele... Nem olyan ez, mint más ember...

Horgolás közben számolta a szemeket:

– Hét... nyolc... kilenc... Maga szerint tud valamit morsang-i ügyről?

– Hol van a cipőkanál? – morogta James egy szekrényben turkálva.

A nő Maigret-re nézett, mintha ezt mondaná: „Maga is látja, hogy milyen...”

James végre előkerült a fürdőszobából. Mos is túl magasnak tűnt a szobához képest. Odaszólt a feleségének:

– Mindjárt itt vagyok!

– Ezt már ismerjük...

James intett a főfelügyelőnek, hogy siessen, nyilván tartott tőle, hogy az asszony meggondolja magát. A lépcsőházhoz is túl magas volt, sehogy sem illett a környezetéhez.

Balra az első épületben volt egy sofőrök látogatta kocsmája.

– Csak ez az egy van a közelben...

A pult környékére tompa fény vetült. Hátrébb négyen kártyáztak.

– Nicsak, James úr! – tápázkodott föl a tulajdonos. – A szokásosat?

Már nyúlt is a konyakosüveg után.

– Hát magának?

– Nekem is ugyanazt...

James a pultra könyökölt.

– Járt a *Royale*-ban? Gondoltam, hogy elmegy... Én nem tudtam...

– A háromszázezer frank miatt...

A másikon nem látszott sem meglepetés, sem zavar.

– Maga mit tett volna az én helyemben? Basso jó haver... Ha nem rúgtunk be együtt százszor, akkor egyszer se... Egészségére!

– Itt hagyom az üveget maguknak! – szólt a tulaj, akinek szokása lehetett ez, és sietve visszaült a kártyázók közé.

James nem figyelt rá, folytatta:

– Alapjában véve balszerencséje volt... Egy ilyen nő, mint Mado! Apropó, maga látta azóta Madót? Ma járt az irodámban, faggatott, hogy tudom-e hol van Marcel... El tudja ezt képzelni? Akárcsak az a másik az autójával! Pedig haver az is! Nohát, rám telefonált: kénytelen lesz fölszámítani nekem a javíttatás árát, és még jóvátételt is kér az autója lefoglalása miatt... Egészségedre!

– Mit szólsz a feleségemhez? Kedves nő, nem igaz?

Azzal James töltött magának még egy pohárral.

Az ószeres

Jamesen furcsa átalakulás ment végbe, ami nem kerülte el Maigret figyelmét. A legtöbb embertől eltérően az ő pillantását nem tette zavarossá az ital, sőt: minél többet ivott, annál áthatóbbá, váratlanul élessé vált a tekintete.

James csak azért engedte ki a poharat a markából, hogy újratöltse. Hangja gyöngén, tétován, minden meggyőződés nélkül csengett. Nem nézett egyenesen senkire. Beleolvadt, szinte belegubózott a környezetébe.

A terem végében ritkán szólaltak meg a kártyázók. Zavaros visszfények verődtek szét az ón bárpultról.

Zavarosan beszélt a fölsóhajtó James is:

– Milyen fura... Egy erős, értelmes ember, mint maga... meg annyian mások is... egyenruhás csendőrök... bírák... meg rengeteg más ember... mind-mind talpon vannak... Hányan? Talán százan is, írnokok másolják a jegyzőkönyveket, telefonközpontosok továbbítják a parancsokat... Igen, százan dolgoznak éjt nappallá téve csak azért, mert Feinsteinnak egy aprócska golyó kilyukasztotta a bőrét...

Egy percig Maigret-re meredt, és a főfelügyelő képtelen volt eldönteni, hogy James ezt most valami másvilági gúnynak szánja, vagy komolyan beszél.

– Egészségedre! Érdemes volt beülni ide, nem igaz? Miközben Bassónak meg ott lihegnek a nyomában... Szegény ördög! A múlt héten még gazdag volt, jól ment az üzlete, volt autója, fia, felesége... Most bezzeg ki se dughatja az orrát a rejtekhelyéről...

James megvonta a vállát. Beszéde lelassult. Fáradtan, szinte undorral járatta körbe a tekintetét.

– És mi van mind emögött, kérdem én. Egy asszony, akinek férfi kell, Mado... Basso hagyja magát behálózni... Mert miért is hagyna ki a férfiember egy ilyen alkalmat, nem igaz? Kikapós a szépasszony... Egyikük se tulajdonít nagy jelentőséget a dolognak... Találkát adnak egymásnak, eltöltenek pár órát egy garniszállóban...

James nagyot kortyolt az italából, majd kiköpött.

– Hát nem ostobaság? Eredmény: egy halott, meg egy család kisiklott élete! A társadalom gépezete pedig mozgásba lendül... Az újságírók rászállnak a témára...

A legfurcsább az volt, hogy egy csöpp indulat sem volt a hangjában. Lustán fűzte egymásba a szavait, tekintete közben lassan ide-oda siklott, nem állapodott meg semmin.

– És megint adu! – diadalmaskodott mögötte a tulaj.

– Feinsteinnek meg azzal telt el az egész élete, hogy futott a pénz után, igyekezett időben kifizetni az adósságait... Mert soha semmi mást nem művelt! Nem volt sose nyugta, nyomasztották a váltók, az adóslevelek... Nem csoda, hogy különös nyomatékkal szokott szólni a felesége szeretőjéhez... Hát sokra megy vele most, hogy halott!

– Most, hogy megölték! – helyesbített szinte mellékesen Maigret.

– Vajon meg lehet állapítani, hogy melyikük ölte meg a másikat?

Egyre zavarosabban érezték magukat. James szavai, vöröslő arca valami tompult, beteges hangulatot teremtett.

– Milyen marhaság! Képzelem, hogyan történt! Feinsteinnek pénz kellett, és már előző estétől figyelte Bassót, hogy mikor jön el az alkalmas pillanat... Még a hamis lagzi alatt, vénasszonynak öltözve is csak a váltói jártak az eszében, semmi más!... Nézte, hogyan táncol a feleségével Basso... Érti? Szóval másnap megszólítja Bassót... Csakhogy azt már többet pumpolta a kellesénél, így az nemet mond... ám Feinstein köti az ebet a karóhoz... Pityereg... Hogy micsoda nyomorúság, micsoda szégyen! Hogy ő akkor már inkább öngyilkos lesz! Esküszöm, hogy valami ilyenfajta komédiát adott elő neki... S mindezt egy szép vasárnapi napon, mikor csónakok siklanak alá a Szajrán! Nagyon ravasz! Feinstein nyilván Basso értésére adta, hogy nem is olyan vaksi, amilyennek mutatja magát... Szóval ott állnak mindketten a csűr mögött... A víz túlsópartján Basso villája, felesége, gyereke... El akarja hallgattatni a másikat... Meg akarja akadályozni, hogy lőjön... Mindketten izgatottak... És máris kész a baj! Egy aprócska revolverből kirepül a golyó...

James végre Maigret-re tekintett.

– Kérdem én magától: hát végül is nem rohadt mindegy?

Azzal megvetően fölnevetett.

– És máris százan rohannak százfelé, mint mikor a hangyabolyba belekap a tűz! Hajtóvadászat indul Bassóék után... És a legszebb, hogy Mado kész minden követ megmozgatni, nem hajlandó lemondani a szeretőjéről!... Főnök úr!

A tulaj kedvetlenül lerakta a kártyáit.

– Mit hozzak?

– Summa summarum – szólta Maigret –, Bassónak most háromszázezer frank áll a rendelkezésére...

James csak megvonta a vállát, mintha megint azt mondaná: hát végül is nem mindegy?

Majd hirtelen:

– Várjon csak, eszembe jutott, hogyan is kezdődött az egész! Egyszer egy vasárnap tánc volt a villa kertjében... Basso Feinsteinnével táncolt, valaki véletlenül meglökte őket, és egymás karjaiban találták magukat a földön... Mindenki jót nevetett, még Einstein is...

James eltette a visszajárót, habozott, hogy fölkeljen-e, aztán megadóan fölsóhajtott:

– Adjon még egyet, főnök úr!

Addigra már hat pohárral megivott, mégsem rúgott be. Csak a feje nehezült el. Összevonta a szemöldökét, végigsimított a homlokán.

– Maga pedig mindjárt folytatja a hajtóvadászatát...

Mintha szánakozott volna Maigret-n.

– Három szegény ördög, egy férfi, egy nő, egy gyerek... És mindenki őket zaklatja, pusztán azért, mert a férfi egy szép napon lefeküdt Madóval...

Vajon James hangja tette, az alakja, vagy az egész hangulat együtt? Annyi bizonyos, hogy Maigret alig tudta kivonni magát a másik hatása alól, nehezebbé esett más szemszögből tekinteni a történetekre.

– Na, egészségedre! Indulok haza, különben a végén a nejem még nekem is kilyukasztja a bőrömet... De micsoda ostobaság ez az egész!

Fáradt mozdulattal kinyitotta az ajtót. A gyengén megvilágított járdán Maigret szemébe nézett, és lassan ezt mondta:

– Fura egy mesterség!

– A rendőré?

– Meg a férfié is... A nejem most mindjárt kiforgatja a zsebeimet, megszámolja az aprómat, hátha rájön, hogy hány pohárral ittam meg... No, viszontlátásra...Holnap a *Royale tavernában*?...

Azzal egyedül hagyta Maigret-t a nehezen oszló rossz közérzetével. A főfelügyelő minden gondolata átértelmeződött, minden értéke a fonákjára fordult. Valahogy másképpen látta most még az utcát, a járókelőket, a csillogó hernyóként araszoló villamost is.

Mindez egyre jobban emlékeztette a James emlegette hangyabolyra. Egy hangya elpusztul, és az egész kolónia fölbolydul miatta!

A főfelügyelő ismét maga előtt látta az ingkereskedő holttestét a zöldvendéglő mögött, a magas fűben. Aztán meg a sok csendőrt, ahogy egymás után tartóztatják fel az autókat az utakon! Fölbolydul a hangyaboly!

– A korhely mindenségit! – dörmögte, ahogy neheztelve, de egyben szinte gyöngéden Jamesre gondolt.

Erőt kellett vennie magán, hogy ismét tárgyilagosan tuja szemlélni a történeteket. Közben már szinte ki is ment a fejéből, hogy mi hozta a Championnet utcába.

– Meg akartam tudni, hová vitte James a háromszázezer frankot...

Csakhogy a másik akkor a Basso családot kezdte emlegetni, ahogy apa, anya és gyerek bujdosnak valahol, félve fülelik a külvilág zajait.

– Ez az átkozott mindig rávesz, hogy igyak!

Berúgni ugyan nem rúgott be Maigret, de nem volt jó a kedélye, rosszkedvűen feküdt le, attól tartott, hogy másnap majd hasogató fejfájással ébred.

– Mindenkinek kijár egy saját zug az életben! – mondta James a *Royale tavernáról*.

Ám Jamesnek egy apró zugnál több is jutott: egy egész külön világ állt össze előtti, mely minden korty Pernod-val, minden csepp konyakkal tovább tárgult, míg ő közömbösen, a valóságtól nem zavartatva magát lebegett benne.

A hangyabolyszerű nyüzsgés és az alaktalan árnyak homályos világában, ahol semminek nem volt sem oka, sem jelentősége, James céltalanul és könnyedén, minden öröm és bánat híján sodródott valami vattaszerű ködben.

Bohócképével, közömbös arcával észrevétlenül sikerült lassanként Maigret-t is belevonnia ebbe a ködvilágba.

Elannyira, hogy a főfelügyelőnek Bassóék jelentek meg az álmában: a rejtőzködő apa, anya és kisfiú egy pinceablakból kémlelték ijedten a külvilági jövés-menést.

Fölkeléskor a szokottnál is jobban hiányzott neki a még mindig nyaraló felesége, akitől képeslapot hozott a postás:

Megkezdtük a baracklevárt. Mikor jössz le megkóstolni?

Lezöttyent az íróasztala mögé, oldalba legyintette a rá váró levelek halmát, és a bekopogó hivatalsegédre kiáltott:

– Szabad! Mi az, Jean?

– Lucas tizedes telefonált, kéri, hogy menjen ki hozzá a Blancs-Manteaux utcába...

– Milyen címre?

– Azt nem mondta meg. Csak annyit, hogy Blancs-Manteaux utca.

Maigret átfutotta a postáját, hogy nincs-e valami sürgős, majd elgyalogolt a zsidó negyed legforgalmasabb üzletutcájáig, a Blancs-Manteaux-ig, ahol a zálogház árnyékában egymást érik az ószeresek.

Reggel fél kilenc volt, minden nyugodt. Az utcasarkon Maigret meglátta Lucas-t, aki zsebre vágott kézzel járkált fel-alá.

– Mi van az emberünkkel? – kérdezte aggódva Maigret.

Merthogy Lucas azt a megbízást kapta, hogy kövesse nyomon –Victor Gaillard-t, mióta tegnap este kiengedték.

A tizedes az állával egy kirakat előtt ácsorgó árnyalak felé bökött.

– Mit művel ott?

– Fogalmam sincs. Tegnap előbb a vásárcsarnok környékén kódorgott. Végül lehevert egy padra, és elaludt. Hajnali ötkor fölverte egy városi rendőr, akkor szinte egyből idejött... Azóta itt mászkál, hol távolabb megy ettől a háztól, hol visszajön, a kirakathoz tapasztja az arcát, láthatóan azt akarja, hogy fölfigyeljenek a mesterkedésére...

Victor észrevette Maigret-t, és zsebre dugott kézzel, gunyorosan fütyörészve tett néhány lépést. Aztán kinézett magának egy küszöböt, és letelepedett rá, mint akinek jobb dolga sincsen.

A kirakat üvegén ez állt: *Hans Goldberg, Vétel-Eladás, Midenfajta alkalmi vétel.*

A benti félhomályban egy kecskeszakállas kis alakot lehetett kivenni, akit láthatóan nyugtalanított a szokatlan mozgás odakint.

– Várj meg! – szólt Maigret.

Átment az utcán, és belépett az ócska ruhákkal, mindenféle elegyes holmival zsúfolt boltba ahol émelyítő szag terjengett.

– Mi tetszik? – kérdezte az aprócska zsidó minden meggyőződés nélkül.

A bolt hátuljában egy üvegajtón át be lehetett látni a konyhába, ahol egy hájas nő lavórban sikálta egy két-három éves kölyök képét. A lavór a konyhaasztalon állt, a bögrék és a vajtartó mellett.

– Rendőrség! – mondta Maigret.

– Sejtettem...

– Ismeri azt az alakot, aki ma hajnal óta itt ólálkodik a boltja környékén?

– Azt a magas, sovány, köhögős férfit? Sose láttam... Engem is nyugtalanít, az előbb hívtam is a feleségemet, de ő se ismeri... Nem tagja a hitközségnek...

– Hát ezt itt ismeri?

Maigret elővette Marcel Basso fényképét, a másik alaposan megnézte.

– Ő sem izraelita! – jelentette ki.

– Hát ezt?

Maigret most Feinseinről mutatott képet.

– Ezt igen!

– Szóval őt ismeri?

– Hát, nem, de ez azért egy unzerejner...

– Sose látta személyesen?

– Tetszik tudni, olyan keveset mozdulunk ki itthonról*

A felesége sűrűn tekingetett feléjük az üvegajtón túlról, kiemelt egy másik lurkót a bölcsőből, hogy azt is megmosdassa mire az torkaszakadtából üvölni kezdett.

Az ószeres magabiztosnak tűnt. A főfelügyelő kérdéseit várva lassan dörzsölgette a markát, és olyan önelégülten tekingetett körbe, mint akinek teljesen nyugodt a lelkiismerete.

– Régóta van itt boltja?

– Jó öt éve... mindenki jól ismeri az üzletem, mert mi megbízhatóak vagyunk...

– Korábban kié volt az üzlet?

– Hát nem tudja? Ulrich apóé, aki eltűnt...

A főfelügyelő elégedetten felsóhajtott. Érezte, hogy valamire végre fény fog derülni.

– Ulrich apó is ószeres volt?

– Maguknak a rendőrségen biztosan jobb értesüléseik vannak, mint énnekem... Én ugye semmi pontosat nem tudok mondani maguknak... A környéken az a szóbeszéd járta, hogy az adásvételen kívül pénzkölcsönzéssel is foglalkozott...

– Uzsorás volt?

– Nem tudom, milyen kamatra kölcsönzött... Egyedül élt... Segédet se tartott... Maga húzta föl, eresztette le a redőnyt... Egy napon eltűnt, és a ház hat hónapig zárva maradt... Azután én vettem át... De tudnia kell, hogy mára egészen megváltozott az üzletünk híre...

– Vagyis maga nem is ismerte Ulrich apót?

– Akkor még nem éltem Párizsban... Amikor átvettem a boltot, Elzászból érkeztem...

A konyhában még mindig sírt a kicsi. A bátyja kinyitotta az ajtót, és az ujját szopva, komolyan nézett Maigret-re.

– Elmondtam magának mindent, amit tudok... Elhiheti, ha többet tudnék...

– Jó, jó, rendben...

Maigret még utoljára körülnézett a helyiségben, majd kilépett az utcára.

A csavargó még mindig a küszöbön üldögélt.

– Szóval ide akartál elhozni?

Victor adta az ártatlant:

– Hová?

– Mi ez az egész história Ulrich apóval?

– Ulrich apóval?

– Ne add a hülyét!

– Esküszöm magának, hogy nem ismerem...

– Nem ő az, aki fejest ugrott a Saint-Martin csatornába?

– Én nem t'om!

Maigret megvonta a vállát, otthagya a másikat, elmenőben még odaszólt Lucas-nak:

– A biztonság kedvéért tartsd továbbra is szemmel!

Fél óra múlva már régi akták között lapozgatott, és végül rá is talált arra, amit keresett.

Egy papírlapra kijegyzetelte a lényegét:

Jacob Ephraïm Lévy, Ulrichnak ismerik, hatvankét éves, Felső-Sziléziából származik, ószeres a Blancs-Manteaux utcában, rendszeres uzsorázással gyanúsítják.

Március 20-án eltűnik, de szomszédai csak 22-én tesznek bejelentést a rendőrségen.

A házban semmilyen nyom. Nem tűnt el semmi. Az ószeres matracából negyvenezer frank került elő.

Amennyire ez megállapítható, az ószeres 19-én este ment el hazulról, ami elég gyakori szokása volt.

Magánéletéről nincsenek értesüléseink. Érdeklődésünk sem Párizsban, sem vidéken nem jár eredménnyel. Írunk Felső-Sziléziába: egy hónap múlva az eltűnt nővére megérkezik Párizsba, hogy átvegye az örökséget.

Csak hat hónappal később kap kézhez végzést az eltűnésről.

Délben Maigret zúgó fejjel már a La Villette-i örsön – ez volt a harmadik, amelyet fölkeresett – nyálazott át régi, súlyos iktatókönyveket.

Jegyzeteit ezzel zárta:

Július 1-jén folyami hajósok a Saint-Martin csatornából a zsilip magasságában egy férfi már erősen oszlásnak indult holttestét emelték ki.

A hullát a Törvényszéki Orvosi Intézetbe szállították. Személyazonosságát nem sikerült megállapítani.

Magasság: 155 cm. Becsült életkor: 60-65 év

Ruhadarabjait nagyrészt leszaggatta a folyómeder súrlódása és a hajócsavarok. Zsebeiből semmi nem került elő.

Maigret ekkor nagyot sóhajtott. Végre kezdett kilábalni abból a zavaros és fura ködből, amely James jóvoltából súlyosan rátelepedett az ügyre.

Immár szilárd tényeket tartott a kezében.

– Ulrich apót gyilkolták meg és dobták a Saint-Martin csatornába hat évvel ezelőtt.

De miért? És kicsoda?

Ezt kellett kiderítenie. Megtömte a pipáját, kéjes lassúsággal rágyújtott, elköszönt La Villette-i kollégáitól, és mosolyogva, magabiztosan, lábát szilárdan megvetve kilépett a járdára.

James szeretője

A könyvelő a kezét dörzsölgetve, kacsingatva lépett be Maigret irodájába.

– Megvan!

– Mi van meg?

– Átfutottam az ingkereskedés utóbbi hét évének könyvelését. Gyerekjáték volt. Feinstein egy csöppet sem értett hozzá, hetente kétszer egy kis banktisztviselőt hívott el, hogy tartsa rendben a könyveit. Itt-ott faricskált egy kicsit, hogy csökkentse az adóalapot. Egy szempillantással föl lehet mérni az ilyet: szerény üzletmenet, de talán nem is maradna el a szomszédaitól, ha már az alaptökéje nem lett volna olyan alacsony. Feinstein minden hónap negyedikén vagy tizedikén fizette az eladóit. Kétszer-háromszor váltókat újítt meg. Rendszeres leárazásokat tartott csak azért, hogy friss pénz folyjon be a kasszába. Aztán meg itt van még az Ulrich dolga!

Maigret-nek a szeme se rebbent. Tudta, jobban teszi ha hagyja beszélni a szobában föl-alá járkáló, közlékeny emberkét.

– Mindig ugyanaz a história! Először a hét évvel ezelőtti könyvelésben jelenik meg Ulrich neve. Kétezer frankot ad kölcsön, egynapos lejáratra. Törlesztés: egy héttel később. A következő alkalommal Feinstein ötezer frankot vett kölcsön. Érti már? Kereskedőnk megtalálta a módját, hogy szükség esetén mindig pénzhez tudjon jutni. Gyorsan rákap a dolog ízére. Az eredeti kétezerből hat hónapon belül tizennyolcezer lesz. És azt a tizennyolcezeret már csak huszonötezerrel tudja megváltani... Ulrich apónak is megjön az étvágya... Meg kell hagyni, hogy Feinstein becsületes, mindig törleszt...Igaz, kissé sajátos módon. Például tizenötödikén megad tizenötezer frankot, de huszadikán megint kölcsönvesz tizenhétezeret... Ezt is megadja egy hónappal később majd tüstént újból fölvesz huszonötezeret... Márciusban Feinstein már harminckétezerrel tartozik Ulrichnak...

– És megadja?

– Hát ez az! Ulrichnak innentől fogva nyoma vész a könyvelésben...

Aminek kiváló oka lehetett, ha a Blancs-Manteaux utcai öreg zsidó akkorra halott volt! Vagyis ez a haláleset Feinsteinnel harminckétezer frankot hozott a konyhára!

– És ki lépett azután Ulrich helyébe?

– Egy darabig senki. Aztán egy évvel később Feinstein ismét pénzzavarba került, egy kis banktól kért és kapott hitelt. De a bank hamar ráunt Feinsteinnel.

– Basso?

– Az ő neve a legutóbbi könyvekben bukkan föl, de nem kölcsönök, hanem fiktív váltók kapcsán.

– És milyen a helyzet Feinstein halálának pillanatában?

– Se jobb, se rosszabb, a szokásosnál. Húsz darab ezres, azzal ki tudta volna húzni... a következő lejáratig! Párizsban több ezer kereskedő van pontosan ugyanilyen helyzetben, éveken át futnak a pénzük után, mindig épp csak annyit tudnak szerezni, hogy csődbe ne menjenek...

Maigret fölállt, vette a kalapját.

– Köszönöm, Fleuret úr.

– Szüksége van részletesebb szakvéleményre is?

– Egyelőre nem.

Minden rendben ment. A nyomozás óraműpontossággal haladt. Maigret mégis zordon képet vágott mintha éppen ez a könnyedség tette volna gyanakvóvá.

– Nincs hír Lucas-ról? – kérdezte a hivatalsegédet.

– Az imént telefonált. Azt üzeni, hogy az illető bement az üdvhadsereghez, kért egy ágyat éjszakára, és azóta alszik.

Victorról volt szó, akinek egy árva vas se csörgött a zsebében. Vajon még mindig azt remélte, hogy leakaszthat harmincezer frankot Ulrich apó gyilkosának nevéért cserébe?

Maigret nekivágott a rakpartoknak. Egy postahivatal előtt habozott egy kicsit, majd betért, és kitöltött egy táviratblankettát.

Valószínűleg csütörtökön érkezem. Stop. Csók mindenkinek.

Most hétfő volt. Maigret-nek a vakáció eleje óta még mindig nem sikerült a felesége után utaznia Elzászba. Pipáját tömve kilépett a postáról, ismét mintha habozott volna, végül leintett egy taxit, és bement neki a Batignolles körúti címet.

Maigret-nek már több száz nyomozás volt a háta mögött. Tudta, hogy szinte mindegyik két világosan elkülönülő szakaszból áll.

Az első szakaszban a rendőr megismerkedik egy új milióval, csupa olyan emberrel, akiről egy napja még nem is hallott, egy kis világgal, amelyet megrázott egy tragédia.

Idegenként, ellenségként érkezik ilyenkor a nyomozó. Ellenszegülő, ravasz vagy magukba zárkózó emberekkel kerül szembe.

Maigret számára amúgy ez volt az izgalmasabbik szakasz. Az ember ilyenkor tapogatózik, szaglászik. Nincs még mire támaszkodnia, gyakran azt sem tudja, hogy miből induljon ki.

Csak nézi, mit művelnek az emberek, tudván, hogy bármelyikük lehet bűnös vagy cinkos.

Azután egyszer csak a kezébe akad egy szál vége, és akkor kezdődhet a második felvonás. Mozgásba lendül a gépezet. Felpörög a nyomozás. Minden lépés, minden húzás új felismerésre vezet, szinte mindig felgyorsulnak az események, végül pedig mindenre fényt derít egy váratlan felfedezés.

A rendőr innentől már nincs egyedül. Neki dolgoznak az események is, szinte tőle függetlenül. Őneki csak mennie kell utánuk, hogy le ne maradjon.

Ez a helyzet állt most be az Ulrich-féle felfedezéssel. Ma reggel Maigret-nek még semmi adalék nem volt a kezében a Saint-Martin csatornába veszett áldozat kilétéről.

Most viszont már tudta, hogy egy uzsorázással is foglalkozó ószeres volt az illető, akinek az ingkereskedő pénzzel tartozott.

Maigret-nek követnie kellett a fölvetett fonalat. Egy negyedóra múlva már Feinsteinek lakásába csöngetett be egy Batignolles körúti bérház ötödik emeletén. Kócos, buta képű szolgálólány nyitott neki ajtót, habozott, hogy beengedje-e Maigret-t, vagy sem.

De Maigret abban a szempillantásban észrevette, hogy az előszoba fogasán James kalapja lóg.

Vajon kezd fölgyorsulni a mozgás? Vagy ellenkezőleg, kitörött egy fogaskerék a gépezetből?

– Madame itthon van?

Kihasználta a vidékről nyilván nemrég szalajtott szobalány féltékenységét: belépett a lakásba, máris elindult egy ajtó felé, amely mögül hangok hallatszottak, kopogott, és tüstént belépett.

A lakást már ismerte, hiszen az semmiben sem ütött el a környék többi kispolgári otthonától. A nappaliban egy keskeny dívány állt, meg aranyozott lábú, törékeny fotelek. Maigret-nek először James tűnt a szemébe: az ablak előtt állva elmélyülten szemlélte az utcát.

Feinsteinné esti kimenőruhában volt, talpig feketében, fején csinos kreppkalapka. Rendkívül élénken viselkedett.

Maigret láttán viszont a legkevésbé sem tűnt bosszúnak, Jamesszel ellentétben, aki bosszúsan és kissé zavartan fordult a vendég felé.

– Jöjjön csak be, főfelügyelő úr... A legjobbkor... Éppen azt magyaráztam Jamesnek, hogy milyen butaság...

– Ó!

Veszekedés előszele érződött. James lemondóan morogta:

– Ugyan már, Mado...

– Te csak hallgass! Én most a főfelügyelő úrral beszélek!

Az angol erre beletörődően ismét az utca felé fordult, ahol nyilván csak a járókelők feje búbját láthatta.

– Ha maga egy közönséges rendőr lenne, főfelügyelő úr, akkor nyilván nem így beszélne magával... De maga a vendégünk volt Morsang-ban... A vak is látja, hogy maga mély emberségre képes...

Mado meg nyilván képes órákon át beszélni! Képes tanúnak idézni a fél világot! Képes a legbeszédesebb emberbe is belefojtani a szót!

Az asszony nem volt szép, még csak csinos sem. Kívánatos viszont igen, sőt a gyászruhája sem komoran, hanem valahogy pikánsan állt rajta.

Élénk, molett asszonyka, aki mellett biztosan nem unatkoznak a szeretői!

Annál kiáltóbb volt az ellentét James unott arcával, mindig homályos tekintetével, flegma alakjával.

– Mindenki tudja, hogy Basso szeretője vagyok, nem igaz? Nem szégyellem, és soha nem is csináltam belőle titkot! Morsang-ban senki nem tett nekem soha szemrehányást... Bezzeg, ha a férjem másmilyen ember lett volna...

Alig kapott levegőt.

– Ha valaki nem képes rendesen intézni az ügyeit...! Nézze csak, milyen odúban kellett élnem vele! Ráadásul nem is volt itthon soha! Vagy ha mégis akkor este, vacsora után csak a pénzgondjaival untatott, a boltról beszélt, az alkalmazottairól, tudom is én, miről... Szerintem, ha egy férfi nem képes boldoggá tenni egy nőt, akkor később ne neki álljon följobb... Egyébként már úgy volt, hogy Marcel meg én hamarosan összeházasodunk... Nem tudta? Persze, nem kürtöltük világgá... Egyvalami állt még a dolog útjában, a fia... Amúgy kész volt elválni... Meg persze én is, és akkor... Látta már Bassónét? Egy olyan férfinak, mint Marcel, nem ilyen asszony kell...

James a szoba sarkában felsóhajtott, a virágmintás szőnyeget bámulta.

– Mégis, maga szerint mi a kötelességem? Marcel bajban van! Üldözik... Külföldre kell jutnia... És akkor maga szerint nem őmellette van a helyem? Most mondja meg őszintén...

– Hm... hm... – mormogta Maigret mélyértelműen.

– Látja ugye... látod, James? A főfelügyelő úr is így gondolja... Mit számít, hogy miket pletykálnak össze az emberek?... De főfelügyelő úr, James nem hajlandó elárulni nekem, hogy hol van Marcel... Pedig ő biztosan tudja... Nem is meri tagadni...

Maigret-nek elállt volna a lélegzete, ha nem látott volna már néhány ehhez fogható asszonyt az életében. De már meg sem lepődött az ilyen fokú öntudatlanságon.

Még két hete sincs, hogy Feinsein meghalt, méghozzá, amennyire meg lehet ítélni, Basso kezétől.

S ebben a komor lakásban, ahol a falon az ingkereskedő arcképe függ, s még alig húlt ki a cigarettaszipkája a hamutartó peremén, a felesége a kötelességét emlegeti!

James rendkívül beszédes arcot vágott. De nem csak az arca volt sokatmondó! A válla, az egész testtartása, a görnyedt háta is. Mind azt üzente: „Micsoda asszony!”

Amaz James felé fordult.

– Látod, hogy a főfelügyelő úr is...

– A főfelügyelő úr egy szót sem szól.

– Te is megéred a pénzed! Tutyimutyi alak! Megijedsz a saját árnyéktól is! Most mondjam el, hogy miért jöttél ma ide...?

Ez olyan váratlanul érte Jamest, hogy először csak felvetette a fejét. Fülig vörösödött, akár egy tetten ért lurkó. Az arcát egyetlen perc alatt elöntötte a vér, a fülei lángoltak.

Mondani akart valamit, de nem jött ki hang a száján. Megpróbálta összeszedni magát, végre sikerült egy kényszeredett kis nevetést hallatnia.

– Akkor már nyugodtan meg is mondhatjuk...

Maigret a nőt figyelte, aki kissé zavarba esett a száján kicsúszott mondat miatt.

– Nem akartam...

– Nem, mert te soha nem akarsz semmit... Csakhogy...

Körülöttük egyszerre kisebbnek, meghittebbnek tűnt a szoba. Mado vállat vont, mintha azt mondaná: „Most már mindegy, úgy kell neked...”

– Pardon! – szólt közbe a főfelügyelő. Nevető szemmel James felé fordult. – Maguk régóta tegeznek egymást? Úgy rémlik, hogy Morsang-ban még...

Alig tudta megőrizni a komolyságát, olyan nagy volt az ellentét a jól ismert James és a most előtte álló figura között. Ez itt úgy viselkedett, mint egy csínytevésen ért kisdíák.

Az otthonában, a kis garzonlakásban, ahol a felesége kézimunkázott, James a fásult magányában még őrzött egy bizonyos tartást.

Emitt viszont csak összevissza hebegett.

– De hiszen már úgylis rájött, nem igaz? Én is Mado szeretője voltam...

– Még szerencse, hogy nem sokáig! – vihogott a nő.

James megütődött a ríposzton. Pillantása Maigret-nél keresett támogatást.

– Semmi különös... Már régen történt... A feleségem nem is sejti...

– Tudod is te azt! Hiszen mit mond el neked a feleséged?

– Ahogy ismerem, egy életen át fölhánytorgatná, ha tudna róla... Ezért is jöttem, hogy megkérjem Madót: ha kikérdeznék, akkor erről egy szót se szóljon...

– És megígérte?

– Azzal a feltétellel, hogy elárulom neki, hol tartózkodik Basso... El tudja ezt képzelni? Basso a feleségével van, a fiával... Alighanem már átjutottak a határon...

Az utolsó mondat már kevésbé hangzott határozottan, ami arra utalt, hogy James tudatosan hazudik.

Maigret leült egy kis karosszékbe, amely megreccsent alatta.

– Sokáig maradtak szeretők? – kérdezte jóindulatúan.

– Túl sokáig! – vetette oda Feinsteinné.

– Nem is olyan soká... Pár hónapig... – sóhajtott James.

– Egy olyan garniszállóban adtak egymásnak találkát, mint a Niel sugárúti?

– Nem, James garzont bérelt Passy környékén!

– Már akkor is minden vasárnap kijártak Morsang-ba?

– Igen...

– Basso is?

– Ő is... Már hét-nyolc év óta ugyanaz a társaság jön össze, kisebb-nagyobb eltérésekkel...

– És Basso tudta, hogy maguk szeretők?

– Igen... Ő akkor még nem volt szerelmes... Csak egy évvel ezelőtt szeretett belém...

Maigret önkéntelenül diadalittas örömet érzett. Körbenézett az aprócska lakás haszontalan és javarészt csúnyácska nippjein. Felötlött benne James rátartibb, modernebb garzonja, a babaházba illő furnérlemez válaszfalaival.

Azután Morsan is, az *Agglegény*, a kenuk, a kis vitorlások, az egymást követő rundók a valószínűtlenül nyugalmas, árnyas teraszon.

Hét-nyolc év óta minden áldott vasárnap ugyanazok az emberek ugyanabban az órában itták ott az aperitifet, majd délután bridzseltek és fonográfzenére táncoltak.

De eleinte még James vonult el a park mélyére Madóval. Nyilván őrá nézett csúfondáros tekintettel Feinstein, és James volt az, aki hét közben légyottra járt Párizsban a nővel.

Erről mindenki tudott, és szemet hunyt fölötte, alkalmasint még falazott is a szeretőknek.

Köztük Basso, aki egy szép napon szintén szerelmes lett, és átvette Jamestől a stafétabotot!

Ettől egy csapásra pikánsabbnak tűnt a helyzet a lakásban, James szárnalmas viselkedése és Mado magabiztossága.

Maigret most ez utóbbihoz fordult.

- Mennyi ideje, hogy már nem James szeretője?
- Várjon csak... Öt... vagy nem is, inkább hat éve.
- Hogyan lett vége? Ő volt az, aki... vagy maga?

James szólni próbált, de a nő megelőzte.

– Mindkettőnk... Rájöttünk, hogy nem vagyunk egymásnak valók. James ugyan adja az életművészt, de a lelke mélyén megrögzött kispolgár, talán még a férjemenél is jobban...

- És jó barátságban maradtak?
- Miért is ne? Attól még, hogy már nem szeretjük egymást...
- Még egy kérdés, James! Megesett akkortájt, hogy pénzt adott Feinsteinnnek?

– Én?

Megint Mado válaszolt helyette:

- Mit akar ezzel? Hogy kölcsönzött-e pénzt a férjem? Miért kérdi?
- Semmi különös, csak úgy megfordult a fejemben. Hiszen Basso is kért...

– Az nem ugyanaz!... Basso gazdag ember! A férjemnek pillanatnyi pénzzavarai voltak... Gyakran emlegette, hogy elutazik Amerikába, velem együtt. Ezért a bonyodalmakat elkerülendő Basso...

– Értem én, értem! De a férje például akár már hat évvel ezelőtt is emlegethette volna ezt az amerikai utat...

– Mivel gyanúsítja?

A nő már-már méltatlankodni kezdett. Maigret el akarta kerülni a sértett erény nagyjelenetét, ezért gyorsan másra terelte a szót.

– Elnézést... Csak hangosan gondolkodom... Biztos lehet benne, hogy gyanúsítom őt semmivel... James és maga szabad kezet kaptak... Ezt hallottam a férje egy barátjától, egy bizonyos Ulrichtól...

Félig hunyt szemmel méregette a két embert. Feinsteinné meglepve tekintett Maigret-re.

- A férjem egy barátjától?
- Vagy inkább üzletfelétől...
- Inkább az utóbbi lehet, mert én még soha nem hallottam a nevét... És mit mondott magának?
- Semmit... Csak úgy általában beszélgettünk férfiakra, nőkről...

James kissé meglepetten nézett a főfelügyelőre, mint aki rosszat sejt, és megpróbál rájönni, hogy honnan fúj a szél.

– Akárhogy is, James tuja, hogy hol van most Marcel, de nem hajlandó megmondani! – ismételte Feinsteinné, és fölállt. – De megtalálom én egyedül is! Amúgy biztos vagyok benne, hogy írni fog nekem, és maga után hív. Nem tud nélkülem élni...

James megkockáztatott egy kicsit epés, de még inkább gyászos kacsintást Maigret felé. Valahogy így lehetett értelmezni: „Dehogy fog az írni neki, miért venné újra a nyakába a terhet... Egy ilyen nőt!”

Az pedig Jamesre támadt:

– Ez az utolsó szavad, James? Ez a hálád mindazok után, amit érted tettem?

– Sokat tett érte? – kérdezett rá Maigret.

– Hát... ő volt az első szeretőm! Őelőtte el se tudtam volna képzelni, hogy megcsaljam a férjemet... Megjegyzem, nagyot változott azóta... Akkor még nem ivott... Gondot viselt magára... Haja is volt...

A mérleg nyelve így ingadozott tovább a tragikus és a bohókás között. Az embernek szinte erőt kellett vennie magán, hogy eszébe idézze: Ulrich meghalt, valaki elvonszolta a Saint-Martin csatornáig, hat évvel később Feinsteint lelőtték a kétfrankos zöldvendéglő csűrje mögött, most pedig Basso családostul bujkál az őt üldöző rendőrség elől.

– Maga szerint sikerült eljutnia a határra, főfelügyelő úr?

– Nem tudom... Énszerintem...

– Szükség esetén... Ugye, számíthat a maga segítségére? Hiszen magát is vendégül látta... Akkor láthatta, hogy micsoda ember...

– Nekem indulnom kell az irodámba! Máris késésben vagyok! – kiáltott föl James, és keresni kezdte a kalapját az összes széken.

A világ minden kincséért sem maradt volna négyszemközt Feinsteinnével.

– Ilyen sietős a dolga?

– Igen, elég sok teendőm van... De visszajövök még...

– Majd meglátja, Marcel megtalálja a módját, hogy kifejezze a háláját, ha maga tesz érte valamit...

Az asszony büszke volt a diplomáciai érzékére. Élénken el tudta képzelni, hogy Maigret elkíséri Bassót a határra, majd a szívességéért

cserébe hálásan átvesz néhány ezerfrankos bankjegyet.

Ezért is szorongatta hosszan, jelentőségteljesen a férfi kinyújtott kezét. James után mutatott, és odasúgta:

– Amióta iszik szegény, nem lehet rá igazán megharagudni...

A két férfi szótlánul baktatott lefelé a Batignolles körúton. James nagyokat lépett, a járdát nézte a lába előtt. Maigret jólesően pöffentgetett a pipájából, és úgy tűnt, hogy élvezzi a mozgalmas utca látványát.

A főfelügyelő csak a Malesherbes körút sarkán kérdezett rá, mintegy mellékesen:

– Igaz, hogy Feinstein soha nem kért anyagi szívességet magától?

James vállat vont.

– Hiszen tudja, hogy nincsen pénzem!

– Már akkor is a Vendôme téri banknál dolgozott?

– Nem, egy amerikai olajcégnél voltam fordító, az Haussmann körúton... Ezer frankot se kerestem meg havonta...

– Kocsija volt?

– Dehogyan, metróval jártam! Ahogy egyébként még ma is!

– Megvolt már a lakása?

– Még az se! A Turenne utcában béreltünk szobát...

James megviselt volt. Arc kifejezése valamilyen csömörről árulkodott.

– Megiszunk valamit?

A választ meg se várva befordult egy sarki ivóba, és rendelt két konyakot vízzel.

– Nekem teljesen mindegy, érti? De a feleségemet kár volna ezzel fölzaklatni... Így is van már épp elég baja...

– Gyöngye az egészsége?

Újabb vállrándítás.

– Gondolja, hogy olyan szép élet jutott neki? Legalább vasárnaponként Morsang-ban szórakozik egy kicsit...

Majd minden átmenet nélkül, miután egy tízfrankost vetett a pultra:

– Eljön ma este a *Royale tavernába*?

– Lehetséges...

Kezet szorítva Maigret-vel egy kicsit habozott, majd másfelé nézve ezt mormogta:

– És Bassórol... semmi hír?

– Ez szakmai titok! – felelte Maigret jóindulatú mosollyal. – Kedveli Bassót?

De James már mogorván tovább is indult, és menet közben ugrott fel egy Vendôme tér felé tartó autóbusz peronjára.

Maigret még legalább öt percig szívta a pipáját mozdulatlanul a járdaszélen.

Huszonkét frankért sonkát

Az Orfèvres rakparton már mindenütt keresték Maigret-t, mert távirat érkezett La Ferté-Alais falu csendőrségétől:

Basso család megvan, utasítást kérünk.

Szép példája volt ez annak, amikor a véletlen is segíti a tudományos munkát.

Előbb a tudomány vezetett eredményre: miután Maigret elrendelte, hogy vizsgálják át a James által Montlhéryben hátrahagyott autót sikerült egy egész kis területre korlátozni a kutatást, La Ferté-Alais középponttal.

Ezután lépett közbe a véletlen, sajátos körülmények között. A csendőrök hiába kutatták át a fogadókat, hiába tartották szemmel a járókelőket, kérdeztek ki száznál is több lakost.

Történt, hogy amikor aznap Piquart tizedes hazament ebédelni, a szoptató felesége ezzel fogadta:

– Elmennél hagymáért a boltba? Nekem kiment a fejemből...

Kisvárosi bolt a piactéren. Négy-öt vevő, csupa pletykás néni. A csendőr nem kedvelte az ilyesfajta komissziókat, úgy álldogált az ajtóban, mintha ott se lenne. Egyszer csak hallja, hogy az eladónő, aki épp egy Mathilde nevű öregasszonyt szolgál ki, így szól hozzá:

– Nicsak, hogy felvitte az isten a dolgát mostanság! Huszonkét frankért visz sonkát! És az egészséget maga eszi meg egyedül?

Piquart akaratlanul az asszonyra nézett, aki nem is titkolhatta volna a szegénységét. Amíg fölszelték neki a sonkát, Piquart-nak járt az esze. Náluk hárman voltak otthon, mégsem vettek soha huszonkét frankért sonkát.

Amikor kijött a boltból, követte a nénét. Az a város szélén lakott, a ballancourt-i út mentén, a házikója körüli kiskertben tyúkok csipegettek. A csendőr kivárta, míg belép a házba. Azután bekopogott, majd határozottan benyitott.

Bassóné a derekán köténnyel a tűzhelynél foglalatoskodott. Basso a sarokban egy szalmafonatú széken ült, az imént érezett újságot olvasgatta, míg a fiúcska a földön guggolva egy kiskutyával játszott.

Telefonáltak Maigret-nek a Richard-Lenoir körútra, meg több más helyre is, ahol előfordulhatott. Az nem jutott eszükbe, hogy Basso cégénél próbálkozzanak az Austerlitz rakparton.

Pedig Maigret éppen oda ment, miután elvált Jamestől. Jó volt a hangulata. Szájában pipával, zsebre dugott kézzel tréfálkozott az alkalmazottakkal, akik más utasítás híján folytatták a megszokott munkájukat. A telepen szorgosan folyt a naponta uszályokon érkező szén ki- és berakodása.

Az irodák nem voltak korszerűek, de idejétmúltak sem, és aki csak egy pillantást vetett a berendezésekre, az máris láthatta, milyen légkör uralkodik itt.

A főnökek nem is volt külön irodája. Egy sarokban jutott neki hely, az ablak mellett. Vele szemben a főkönyvelő, egy szomszédos asztalnál a gépírónő.

Látszott, hogy itt nem adnak sokat a hierarchiára. A kollégák kötetlenül csevegtek, a legtöbben munka közben pipáztak vagy cigarettáztak is.

– Hogy van-e címjegyzékük? – felelte a főfelügyelő kérésére a főkönyvelő. – Természetesen van, de csak az ügyfeleink címét tartalmazza ábécésorrendben. Semmi akadálya, hogy beletekintsen.

Maigret próba szerencse fellapozta az U betűt, de amint arra számított is, Ulrich nevét nem találta benne.

– Biztos benne, hogy Basso úrnak nem volt egy saját notesze is? Várjon csak... Melyikük dolgozott itt már akkor is, amikor a Basso úr fia született?

– Én! – válaszolta egy harmincöt éves gépírónő, enyhe zavarban, mert szeretett volna huszonötnek kinézni.

– Helyes! Basso úr nyilván küldött szét születési értesítőket.

– Igen, erről éppen én gondosodtam.

– Akkor tehát kapott Basso úrtól egy listát a barátai nevével.

– Igen, tényleg adott nekem egy kis címlistát! Később csatoltam is a személyes papírjaihoz.

– És hol vannak most ezek a papírok?

A nő habozott, tanácskérően nézett a kollégáira. A főkönyvelő visszaintett neki: „Azt hiszem, kénytelenek leszünk...”

– A lakásán... – felelte végül. – Velem jön?

Átvágtak a telepen. Az egyszerűen berendezett lakóház földszintjén volt egy soha nem használt dolgozószoba, amelyet könyvtárszobaként emlegettek.

Olyan ember könyvtára volt ez, akinek mellékes szórakozás az olvasás. Egyben családi kacattár, ahol váratlan holmikra lehet bukkanni.

Az alsó polcokon például ott sorakoztak Basso gimnazista korában nyert jutalomkönyvei. Mellettük a *Családi Magazin* fél évszázados bekötött évfolyamai.

Lányregények: ezeket nyilván Bassóné hozta magával a házasságba. Azután sárga borítós ponyvák is, amelyeket sajtóreklámok vetettek meg velük.

Végül újabb kiadású képeskönyvek is, nyilván a gyerekei, a szabadon maradt polcokon meg játékszerek.

A titkárnő kihúzta az íróasztal fiókjait. Maigret rábökött egy lezárt, vastag sárga borítékra.

– Ebben mi van?

– Az úr levelei a feleségéhez, még jegyes korukból.

– Megvan a címlista?

A nő végül rálelt egy fiók mélyén, egy tucat régi pipa mögött. A notesz legalább tizenöt éves volt. Csak Basso kézírását lehetett látni benne, de az idő múlásával kissé megváltozott az írása, a tinta is egyre halványult.

Olyasféleképp, mint amikor a tengerparton a hínár nedvesebb vagy szárazabb rétegei elárulják, hogy melyik dagály vetette partra őket.

Tizenöt éve sorakoztak a címek a noteszban, nyilván elfeledett barátokéi is. Egyesek át voltak húzva, talán egy összeveszés vagy haláleset nyomán.

Nők címei is szerepeltek, az egyik jellemző:

Lola, Vadrózsa bár, Montaigne u. 18.

Ám egy kék ceruzavonás kitörölte Lolát Basso életéből.

– Megtalálta, amit kerest? – érdeklődött a titkárnő.

Hogyne! Ugyan szégyenlős rövidítéssel, de a szénkereskedő följegyezte magának ezt a címet is:

Ul. Blancs-Moneaux 13b.

A halvány tinta és az írásmód arról árulkodott, hogy régebbi keletű lakcímről van szó. Több másikhoz hasonlóan ez is át volt húzva kék plajbással, de azért olvasható maradt.

– Meg tudná mondani, hogy mikori lehet ez a bejegyzés?

A titkárnő a notesz fölé hajolt:

– Basso úr fiatalkorából származik, még élt az apja is...

– Ezt miből látja?

– Ugyanaz a tinta, mint amannál a női címnél a másik oldalon...

Egyszer meg is jegyezte, hogy egy fiatalkori kalandjáról van szó...

Maigret becsukta és a zsebébe csúsztotta a noteszt, mire a titkárnő szemrehányó pillantást vetett rá.

– Maga szerint vissza fog térni? – kérdezte a nő pillanatnyi habozás után.

A főfelügyelő kitérő mozdulatot tett.

Amikor beért az Orfèvres rakpartra, Jean, a hivatalsegéd eléje szaladt.

– Már két órája keresik! Megvannak Bassóék!

– Ühüm...

Minden lelkesedés híján, szinte sajnálkozva sóhajtotta:

– Lucas nem keresett?

– De, három-négy óránként telefonál. Az illető még mindig az üdvhadseregénél van. Adtak neki enni, aztán ki akarták tenni a szűrét, de ajánlkozott, hogy kisöpri a termeket.

– Janvier felügyelő bejött már?

– Azt hiszem, az imént érkezett.

Maigret átment Janvier irodájába.

– No, itt volna egy neked való jó kis feladat! Meg kéne találni egy bizonyos Lolát, aki tíz-tizenöt évvel ezelőtt a Montaigne utcai *Vadrózsa* bárban küldette a postáját.

– És azután mi lett vele?

– Talán meghalt egy kórházban! Vagy hozzáment egy angol lordhoz...

Te fogod kideríteni!

Útban La Ferté-Alais felé a vonaton Maigret tovább lapozgatta a noteszt, néha szinte ellágyult mosollyal nyugtázott egy-két árulkodó

bejegyzést egy fiatalember életéből.

A csendőr főhadnagy már az állomáson várta a főfelügyelőt. Személyesen kísérte el Mathilde néne házához, ahol Piquart peckesen őrködött a kiskertben.

– Megbizonyosodtunk róla, hogy hátul nem lehet kijutni – magyarázta a főhadnagy. – Olyan szűk a hely odabent, hogy jobb, ha az őrszem itt int posztol. Bemenek magával?

– Talán jobb lesz, ha kint marad.

Maigret bekopogott, rögtön ajtót nyitottak neki. Későre járt. Odakint még világos volt, de a keskeny ablak olyan kevés fényt engedett be, hogy a kalyibában csak árnyalakok mozgása látszott.

Basso eddig lovagló ülésben ült egy széken, olyan tartásban, mint aki már órák óta várakozik; most fölállt. A feleségét nem lehetett látni, biztos a másik helyiségben volt a gyerekekkel.

– Gyújtana lámpát? – fordult Maigret az öregasszonyhoz.

Mire az fanyaron:

– Előbb talán lássuk, hogy van-e még petrórom!

Azért még maradt neki egy kevés. Kattant az üvegcilinder, füstölt a kanóc, és a petróleumlámpa fölcsavart fénye sárgásan bevilágított minden sarokba.

Nagyon meleg volt. Szegénységsszag, vidékszag érződött.

– Üljön csak vissza! – szólt Maigret Bassónak. – Maga, néne, átmenne a szobába?

– Hát a levesre ki fog ránézni?

– Majd én! Menjen csak nyugodtan.

Az öregasszony morgolódva kiment, becsukta maga mögött az ajtót, de halkán azután is áthallatszott a prézsmitálása.

– Csak ez a két helyiség van a házban? – kérdezte a főfelügyelő.

– Igen. A hátsó a hálószoza.

– Mind a hárman ott aludtak?

– A két asszony, meg a fiam. Én itt vettem magamnak ágyat szalmából...

A padló egyenetlen kockái között ott is maradt néhány szalmaszál. Basso rendkívül higgadtan viselkedett, de érződött, hogy ezt több napos lázas nyugtalanság előzte meg. Mintha megkönnyebbült volna a letartóztatásától, ahogy egyébként ő maga is sietett kijelenteni.

– Úgyis föl akartam már adni magamat!

Talán arra számított, hogy ezzel meglepi Maigret-t, de erről szó se volt. A főfelügyelőnek a szeme se rezdült a szóra. Tetőtől talpig végigmérte beszélgetőtársát.

– Nem James öltönye ez?

A szűk szürke öltöny megfeszült Basso széles vállán, a Maigret-éhez hasonlóan erős mellkasán. Kevés dolog ronthat annyit egy élete delén járó férfi kiállításán, mint egy szűkre szabott ruhadarab.

– Hát, ha úgyis tudja...

– Tudok én sok minden mást is... De mondja csak, biztos, hogy ennek a levesnek így kell fortyognia?

A fazékból elviselhetetlen gőz áradt, élénken táncolt rajta a fedő. Maigret levette a levest a tűzről, arcát egy pillanatra megvilágították a vöröslő lángnyelvek.

– Maga ismeri Mathilde nénét?

– Éppen kérni akartam, hogy ha lehetséges, őt kíméljék meg, ne essen baja énmiattam... Régen a szüleimnél szolgált... Pólyás koromtól ismer... Amikor rejtekhelyet keresve beállítottam hozzá, nem mert elutasítani...

– Hát persze hogy nem! Viszont elkövette azt a meggondolatlanságot hogy huszonkét frankért vett sonkát a boltban...

Basso egészen lefogyott. Ráadásul négy-öt napja nem is borotválkozott mi egészen rossz arcúvá tette.

– Felteszem azt is – sóhajtott –, hogy a feleségemmel nincs semmi dolga az igazságszolgáltatásnak...

Fölállt, kissé esetlenül kihúzta magát, mint aki a téma jelentőségéhez illő testtartást keres.

– Elkövettem azt a hibát, hogy megszöktem, hogy ilyen sokáig rejtőzködtem... Már ez is mutatja, hogy nem vagyok bűnöző... Ért engem? Ijedtemben összezavarodtam... Az egész életemet romokban láttam emiatt az ostoba ügy miatt... Arra gondoltam, hogy külföldre

megyek, magam után hozatom a feleségemet és a fiamat, új életet kezdek...

– És megbízta Jamest, hogy hozza el ide a feleségét, hogy vegyen föl magának háromszázezer frankot a bankból, és lássa el ruhával...

– Természetesen!

– Csakhogy érezte, hogy a nyomában vannak...

– Mathilde néne mesélte, hogy minden utcasarkon csendőrbe ütközik...

Az ajtó mögül továbbra is zajok szűrődtek át. A kisfiú nem maradt egy helyben. Bassóné az ajtó mögött hallgatózhatott, mert időnként lepisszegte a gyereket mint aki jobban akar hallani.

– Ma délben fontolóra vettem az egyetlen lehetséges megoldást: hogy föladom magam... De meg van írva, hogy a sors mindig elibém vágjon... Akkor állított be a csendőr...

– Nem maga ölte meg Feinsteint?

Basso Maigret szemébe fúrta heves tekintetét.

– De, én öltem meg! – jelentette ki halkán! – Örültség is volna, ha az ellenkezőjét állítanám! De a fiam életére esküszöm, hogy a teljes igazságot elmondom önnek...

– Egy pillanat!

Most Maigret is talpra állt. Két hasonló termetű férfi állt szemben egymással a nekik túl szűk, alacsony mennyezetű helyiségben.

– Szerette Madót?

Basso kelleetlenül felhúzta az ajkát.

– Maga is férfi, meg kell hogy értse... Hat vagy hét éve ismerem, talán még régebben is... Soha nem gondoltam rá úgy... Aztán egyszer, úgy egy éve, nem is tudom pontosan, hogyan történt... Vagy mégis! Egy olyasfajta vigasság volt az is, mint amelyiken maga is részt vett... Ittunk... Táncoltunk... Úgy esett, hogy megcsókoltam... Aztán a kert végében...

– És mi történt később?

A férfi törődötten vállat vont.

– Ő komolyan vette a dolgot. Esküdözött, hogy mindig is engem szeretett, hogy nem tud meglenni nélkülem! Nem vagyok szent, beismerem, hogy én tettem meg az első lépést. De nem gondoltam én ilyen liezonra, és semmiképpen nem akartam fölforgatni a családom békéjét...

– Szóval már egy éve hetente kétszer-háromszor találkozik Párizsban Feinsteinnével...

– Az még hagyján, de mindennap telefonon is keres! Hiába papoltam neki, hogy legyen óvatosabb! Nevetséges cseleket talált ki. Abban a bizonyosságban éltem, hogy előbb vagy utóbb úgyis minden kiderül... Maga ezt el se tudja képzelni! Ha legalább ne lett volna őszinte! Csakhogy azt hiszem, igazán szeretett...

– Hát Feinstein?

Basso fölvetette a fejét.

– Hát ez az! – morogta. – Ezért volt az, hogy el se tudtam képzelni, hogy esküdtzék előtt védekezsem. A kompromisszumoknak is van határa... A közvélemény megértésének is... El tudná képzelni, hogy én, Mado szeretője, azzal vádoljam meg a férjét, hogy...

– ... hogy megszarolta magát!

– Nincsenek bizonyítékaim! Így is történt, meg nem is! Soha nem mondta ki kerek pereg, hogy tudna valamiről! Soha nem fenyegetett meg nyíltan! Maga is emlékszik, hogy milyen volt... Látszatra ártalmatlan, kedves kis ember... Sovány fickó, mindig mintha skatulyából húzták volna ki, mindig előzékeny, túlságosan is az, szomorkás mosollyal... Először egy lejárt váltóval jött el hozzám könyörgött, hogy adjak neki kölcsönt, mindenféle garanciát ígért... Belementem... De hiszen beleegyeztem volna akkor is, ha nincs ez az egész dolog Madóval... Csakhogy attól fogva rákapott erre. Rá kellett jönnöm, hogy szabályos terve volt ezzel... Megpróbáltam elutasítani... Akkor kezdett el zsarolni... Beavatott a bizalmába... Állította, hogy életének egyetlen vigasza a felesége... Hogy őmiatta veszi a kötelet a nyakába, amikor erején felül költekeznek, és így tovább... Hogyha nem tudna megadni neki mindent, akkor inkább öngyilkos lenne... No de mi lenne a nővel, ha őt ilyen katasztrófa érné? És képzelje csak, mintha szándékosan tenné, Feinsteint többnyire épp azután érkezett, hogy elváltam Madótól... Már attól tartottam, hogy egyszer még kiszagolja a neje parfümjét a ruhámon... Egy nap leemelt egy női hajszálát – a neje hajszálát – a hajtókámról... Nem olyan ember volt, aki fenyegetőzik, hanem a panaszkodós fajta... ami még rosszabb! Hiszen ha az embert fenyegetik, akkor megvédheti magát. De mit lehet kezdeni egy síró férfival? Mert megesett, hogy ott könnyezett az irodámban... És hogy

miket adott elő! „Maga még fiatal, erős, szép és gazdag... Így gyerekjáték, hogy szeressék. Engem bezzeg...” Annyira undorított, hogy szinte rosszul lettem tőle. De sehogyan sem tudtam megbizonyosodni róla, hogy tényleg tudja-e... Azon a bizonyos vasárnapon, nem sokkal a bridzsparti előtt ár említette nekem, hogy szüksége volna ötvenezer frankra... De ezzel elvetette a sulykot... Nem álltam kötélnek... Megelégteltem. Kerek percc megtagadtam! És meg is fenyegettem, hogy ha továbbra is így zaklat, akkor nem állok vele szóba többet... Ebből lett az egész dráma... Pont olyan csúnya és ostoba, mint az egész história... Emlékszik? Feinstein úgy intézte, hogy velem egy időben keljen át a Szajrán... Aztán a csűr mögé hívott... Egyszer csak előkapott egy apró revolvert a zsebéből, önmagára szegezte, és felkiáltott: „Látja, hogy mire ítél engem! Csak egyetlen szívességre kérem: viselje gondját Madónak!”

Basso végigsimított a homlokán, mintha el akarná hessenteni a nyomasztó emlékképet.

– Mintha csak a sors intézte volna így: aznap olyan vidám voltam... Talán a napsütés miatt... Közelebb léptem hozzá, hogy elvegyem a fegyverét. „Ne, ne, hagyjon! – kiáltotta. – Már késő, már meghozta az ítéletét!”

– Persze Feinsteinnek esze ágában se volt löni! – mormogta Maigret.

– Ebben én is holtbiztos vagyok! Épp ez az egészben a legszomorúbb. Én akkor teljesen összezavarodtam. Ha nem lépek közbe, nem lett volna semmi baj. Legfeljebb megint elsírta volna magát, vagy kitalál valami újabb ravaszságot... Csakhogy én megint naiv voltam, akárcsak Madóval, akárcsak egész életemben... Ki akartam venni Feinstein kezéből a revolvert... Hátrahőkölt... utánaléptem...Elkaptam a csuklóját... és megtörtént, aminek nem lett volna szabad... Elsült a fegyver...Feinstein meg se mukkant, csak hangtalanul elvágódott... De hogyha én ezt így elmondom az esküdteknek, egy szavamat se fogják elhinni, vagy csak még szigorúbbak lesznek az irányomban... Itt jön az illető aki megölte a szeretője férjét, és ráadásul még őt vádolja!

Basso megélnékült.

– Úgy döntöttem, elmenekülök. Így is tettem. El akartam mondani mindent a feleségemnek, meg akartam kérdezni, hogy mindennek ellenére úgy érzi-e még, hogy közünk van egymáshoz... Párizsban kószáltam,

találkozni próbáltam Jamessel... mert James a barátom, alighanem az egyetlen az egész morsang-i kompániából... A többit már tudja. A feleségem is... Jobban szerettem volna kijutni külföldre, megúszni ezt a készülődő pert, amely mindenki számára kellemetlen lesz... A háromszázezer frank itt van... Ezzel és az életerőmmel, úgy érzem, fel tudok építeni egy új egzisztenciát Olaszországban vagy Egyiptomban... No de... hisz maga nekem egyáltalán?

Hirtelen elborult az arca. Eddig úgy lekötötte a témája, hogy föl sem támadt benne a kétely.

– Hiszek magának... Elhiszem, hogy akaratán kívül ölte meg Feinsteint! – felelte tagoltan Maigret, minden egyes szótagot megnyomva.

– No ugye!

– Várjon csak! Arra vagyok kíváncsi, hogy Feinsteinnak vajon nem volt-e egy erősebb adu-ász is a kezében, mint a neje hűtlensége. Egyszóval...

Szünetet tartott, előhúzta a zsebéből a kis noteszt, és fölnyitotta az U betűnél.

Egyszóval azt szeretném tudni, hogy ki ölt meg hat évvel ezelőtt egy bizonyos Ulrich nevű ószerest a Blancs-Manteaux utcából, és ki dobta azután a Saint-Martin csatornába...

Külön összpontosítania kellett, hogy végig tudja mondani a mondókáját, annyira végletes átváltozáson ment közben át a beszélgetőtársa. Bassót úgy megrázták a hallottak, hogy kis híján elveszítette az egyensúlyát, s amikor meg akart kapaszkodni valamiben, a tűzhelyhez ért, és káromkodva rántotta vissza a kezét:

– A mindenségit!

Az ajtót heves lökés taszította be. Bassóné tört be kiáltozva a szobába:

– Marcel! Marcel! Ez nem igaz, ugye? Mondd, hogy nem igaz!

A férfi éretlenül nézett vissza rá, talán nem is látta. Váratlanul felhördült, két kezébe temette az arcát, és felzokogott.

– Papa! Papa! – rohant be most a sápiózó gyerek is, hogy teljes legyen a felfordulás.

Basso meg se hallotta őket, eltaszította magától a fiát is, a feleségét is. Szó szerint összeomlott, képtelen volt visszatartani a könnyeit. Magába

roskadva gubbasztott a székén. Vállai ütemesen felemelkedtek, majd lehanyatlottak.

Sírt a gyerek is, Bassóné az ajkát harapdálta, és gyűlölettel teli pillantást lövellt Maigret felé.

És sírt még Mathilde néne is, aki nem mert bejönni, de a nyílt ajtón keresztül látta a jelenet végét: úgy sírdogált a hálósobában, ahogyan az öregek szoktak, föl-fölzokogott, és kockás köténye csücskével törölgette a szemét.

Azután sírva, szipogva mégis becsoszogott, visszarakta a levest a tűzre, és a piszkavassal fölélesztette a lángot.

Maigret főfelügyelő eltávozását ad magának

Az ilyen jelenetek sohasem tartanak soká, nyilván azért, mert az idegrendszer ellenálló képességének is megvan a határa. Miután az idegfeszültség a csúcsára hág, akkor éppen úgy, átmenet nélkül áll be a kábultsághoz hasonló teljes nyugalom, ahogy az előbbi lázas izgatottság az örülettel volt határos.

Ilyenkor az érintett elszégyelli magát iménti dühöngéséért, a könnyeiért, az elhangzott szavakért, mintha úgy érezné, hogy az embert nem az ilyen túlfűtött gesztusokra teremtették.

Maigret feszengve várakozott, a kis ablakon át a kékes alkonyi homályt, a kirajzolódó csendőrsapkát nézte. De azért érezte, hogy mi zajlik a háta mögött, kitalálta, hogy Bassóné a férjéhez lép, vállon ragadja, és zokogva rákiált:

– Mondd, hogy ebből egy szó sem igaz!

Basso szipogott, fölállt, eltolta magától a feleségét, tágra nyílt, zavaros szemmel körbenézett, mintha részeg lenne. A kályha ajtaja nyitva állt. Az öregasszony szemet rakott a tűzre. A mennyezet kiálló keresztgerendáira vörös fénykarikák vetültek.

A gyerek az apjára nézett, és mintha utánozná, ő is abbahagyta a sírást.

– Már vége... Bocsássatok meg... – dörmögte a szoba közepén álló Basso.

Látszott rajta, hogy gyötrődik. A hangja törődötten csengett. Egy csöpp életerő sem maradt benne.

– Beismeri?

– Nem ismerem be... Hallgasson ide...

Fájdalmas arckifejezéssel, szemöldökét hosszan ráncolva tekintett az övéire.

– Nem öltem meg Ulrichot... Az előbb csak azért... azért gyöngültem el ennyire, mert ráébredtem, hogy... hogy...

Annyira kiüresedett, hogy szavakat sem talált.

– Hogy nem fogja tudni tisztázni magát?

Basso bólintott. Elismételte:

– Nem én öltem meg...

– Ugyanezt mondta közvetlenül Feinsteen halála után is... aztán az imént mégis beismerte...

– Az nem ugyanaz...

– Maga ismerte Ulrichot...

Keserű mosoly.

– Nézze csak meg, hogy milyen dátum áll ennek a notesznek az első oldalán... Tizenkét éves... Bő tíz éve is lehet, hogy utoljára láttam Ulrich apót.

Basso lassacskán visszanyerte a hidegvérét, de a hangjában továbbra is ott bujkált a kétségbeesés.

– Akkor még élt az apám is... Kérdezze csak meg azokat, akik ismerték... Kemény ember volt, szigorú önmagához és másokhoz is... Kevesebbet kaptam tőle költőpénzre, mint akár a legszegényebb társaim... Úgyhogy valaki elvitt Ulrich apóhoz a Blancs-Manteaux utcába, mert neki volt megoldása az ilyen gondokra...

– És nem is tudja, hogy meghalt?

Basso elhallgatott. Maigret levegőt se véve, szótagoló nyomatékkal kérdezte:

– Nem is tudja, hogy megölték, autón a Saint-Martin csatorna partjára vitték, és a zsilipnél a vízbe dobták?

A másik nem felelt. Válla még jobban megereszkedett. Feleségére, a fiára, majd az öregasszonyra nézett, aki tovább sírdogált, de mivel vacsoraidő volt, elkezdett megteríteni.

– Mit fog most tenni?

– Letartóztatom... A felesége és a fia itt maradhatnak, vagy haza is térhetnek...

Maigret kinézett az ajtón, odaszólt a csendőrnek:

– Hozasson egy kocsit!

Kint az úton bámészkodók álltak, de megfontolt parasztok lévén nem jöttek közelebb. Amikor Maigret visszafordult, Bassónét a férje karjaiban találta. Az gépiesen paskolgatta a hátát, és a semmibe meredt.

– Megígéred ugye, hogy vigyázol magadra – suttogta az asszony –, és főleg hogy nem csinálsz semmi butaságot?!

– Igen...

– Ígérd meg!

– Igen...

– A fiad kedvéért, Marcel!

– Igen... – ismételte a férfi kissé ingerülten, és kibontakozott az ölelésből.

Talán attól tartott, hogy ismét úrrá lesznek rajta az érzelmei? Türelmetlenül várta, hogy befusson a füle hallatára rendelt autó. Nem akart már se beszélni, se hallgatni, se nézni. Lázasan reszkettek az ujjai.

– Nem ölted meg azt az embert, igaz? Hallgass ide, Marcel... Meg kell, hogy hallgass... A másik... a másik miatt nem merhetnek elítélni. Nem szándékosan tetted... és be fogjuk bizonyítani, hogy hitvány alak volt... Tüstént fölkeresek egy jó ügyvédet, a lehető legjobbat...

Szenvedélyesen beszélt. Meghallgatásra akart találni.

– Mindenki tudja, hogy becsületes ember vagy... Talán még a feltételes szabaddalra helyezésedet is elérhetjük... Ne hagyd, hogy sarokba szorítsanak! Ha egyszer... ha egyszer a másik ügyben nem te vagy a tettes!

Kihívóan tekintett a főfelügyelőre.

– Már holnap reggel elmegyek az ügyvédhez! Elhívatom az apámat Nancyból tanácsért... Ugye, te is erősnek érzed magad?

A nő nem érette, hogy fájdalmat okoz a férfinak, aki fél, hogy elveszti a maradék hidegvérét. Hallotta egyáltalán a szavait Basso? A férfi most főleg kifelé fülelt. Minden idegszálával az autó érkezését leste.

– Meg foglak látogatni, a fiaddal együtt...

Végre fölhangzott a motorzúgás, és Maigret véget vetett a jelenetnek.

– Indulás!

– Megígérted, Marcel!

A nő nem tudta elengedni a férjét. Odatolta elébe a fiát, hogy jobban elérzékenyítse. De Basso már a küszöbön állt, és elindult lefelé a három lépcsőfokon.

Ekkor az asszony hevesen megragadta Maigret karját, még bele is csípett.

– Vigyázzon rá! – zihálta. – Vigyázzon rá, nehogy kezet emeljen önmagára! Én ismerem őt!

Ekkor vette észre a szájtátiak csoportját de határozottan, minden félénkség és szégyenkezés nélkül tekintett rájuk.

– Várj csak! Vedd föl a sálad!...

Visszaszaladt a sálért a szobába, s már akkor nyújtotta be az autó ablakán, amikor az elindult.

A kocsiban mintha már attól is oldódott volna a hangulat, hogy a férfiak maguk közt maradtak. Maigret és Basso legalább tíz percig egy szót se szólt, míg ki nem értek a kis bekötőútról a párizsi főútra. Maigret első szavainak mintha semmi közük nem lett volna a drámához.

– Csodálatra méltó asszony a felesége! – jelentette ki.

– Igen... mindent megértett... Talán azért, mert anya!... Fel nem foghatom, hogy miért lettem a szeretője annak... annak a másiknak!

Ismét csönd támadt, majd Basso bizalmas hangon folytatta:

– Abban a percben az ember nem is gondolkodik! Játéknak érzi... Később meg már nincsen bátorsága szakítani... Tart a könnyektől, a fenyegetőzésektől... és lám, mi lesz a vége az egésznek!

A jelenetnek csak a fényszóróik körébe kerülő fák adtak egyhangúan változó háttérrel. Maigret megtömte a pipáját, odakínálta a dohányzacskót a társának.

– Köszönöm, én csak cigarettát szívok...

Jólesett ilyen banalitásokat, hétköznapi kis mondatokat váltani.

– Pedig tucatszám pipát tart a fiókjában...

– Igen... Régebben igazi pipabolond voltam... A feleségem vett rá, hogy leszokjam...

Megbicsaklott a hangja. Maigret sejtette, hogy a társa szeme elhomályosodik. Gyorsan hozzátette:

– A titkárnője is nagyon odaadó teremtésnek tűnik.

– Rendes lány... Foggal-körömmel védi az érdekeimet... Megrázták őt az események, ugye?

– Nekem inkább úgy tűnt, hogy bizakodó... Még meg is kérdezte, hogy mikorra várják vissza magát... Egyszóval magát kivétel nélkül szeretik az ismerősei...

Ismét csönd ereszkedett rájuk. Juvisy városán hajtottak át. Orlynál a repülőtér reflektorai az eget pásztázták.

– Maga adta meg Feinsteinnak Ulrich apó címét?

Basso gyanakvóan hallgatott.

– Feinstein gyakran fordult a Blancs-Manteaux utcai uzsoráshoz... A könyvelésében fekete-fehéren ott áll a neve, meg az összegek is... Amikor

az ószerest meggyilkolták, Feinstein legalább harmincezer frankkal tartozott neki...

De Basso a világért sem válaszolt volna. Eltökélten, megátalkodottan hallgatott.

– Mi az apósának a foglalkozása?

– Gimnáziumi tanár Nancyban... A feleségem is kijárt a tanárképzőt...

Úgy tűnt, hogy aszerint közelednek vagy távolodnak a drámától, hogy milyen szavak hangzanak el. Az egyik percben Basso már-már természetes hangon szólalt meg, mintha megfedkezne a helyzetéről, de aztán egyszerűen kimondatlan dolgok tették súlyossá a csöndet.

– A felesége jól mondja... A Feinstein-ügyben jó esélye van, hogy felmentik, vagy legfeljebb egy évet kap... Az Ulrich ügyben viszont...

Majd minden átmenet nélkül:

– Ma éjjel a Bűnügyi Rendőrség ügyeletén hagyom... Ráérünk majd holnap hivatalosan őrizetbe venni...

Maigret kiverte a pipáját, letekerte az ablakot, átszólt a sofőrnek:

– Az Orfèvres rakpartra! Nyugodtan hajtson be az udvarra...

Minden roppant egyszerűen zajlott. Basso követte a főfelügyelőt annak a zárkának az ajtajáig, ahová a múltkor a fogadóból ismerős csavargót is csukták

– Jó éjszakát! – köszönt el Maigret, miután körbenézett, hogy nem hiányzik-e valami a zárkában. – Holnap majd beszélünk. Addig gondolkozzék. Biztos, hogy nincs semmi mondanivalója?

A másik, talán a megilletődöttségtől, meg sem bírt szólalni, csak a fejét rázta.

Csütörtökön biztosan érkezem. Stop. Pár napot maradok. Stop. Csók.

Szerda reggel írta Maigret ezt a táviratot a feleségének. Az Orfèvres rakparti irodájában ült, és Jeannel vitette el a postára.

Pár perc múlva a Feinstein-üggyel megbízott vizsgálóbíró kereste telefonon.

– Reményem szerint ma estére már a kezében lesz az ügy teljes aktája!
– jelentette ki a főfelügyelő.

– ...

– Igen, természetesen a bűnöst is...

– ...

– Szó sincs róla! A lehető legközönségesebb eset! Igen! A ma esti viszontlátásra, bíró úr!

Fölállt, átment a felügyelők irodájába, ahol Lucas éppen egy jelentést fogalmazott.

– Hát a csavargónk?

– Átadtam a megfigyelést Dubois felügyelőnek... Semmi különös... Victor eleinte az üdvhadsereg menhelyén dolgozott... Úgy látszott, komolyan is veszi a szerepét... Mivel beszélt nekik a tüdejéről, az üdvösök előzékenyen bántak bele, sőt talán komoly tagjelöltként kezelték... Egy hónapon belül alighanem rá is húzták volna a vörös galléros egyenruhájukat...

– És mi történt?

– Csinált egy nagy marhaságot! Tegnap este beállított az üdvhadsereg egy főhadnagya, és valamit parancsba adott az emberünknek. Az nem volt hajlandó engedelmeskedni, kiabálni kezdett, hogy micsoda szégyen kíméletlenül dolgoztatni egy olyan nagybeteg embert, mint ő... Amikor távozásra kérték, verekedni kezdett... Erőszakkal kellett kitenniük a szűrét... A Marie-híd alatt töltötte az éjszakát... Most valahol a rakparton kódorog... Dubois hamarosan telefonál és tájékoztat...

– Mivel én most nem leszek itt, mond majd meg neki, hogy hozza be az emberünket és csukja be abba a zárkába, ahol már van valaki!

– Értettem!

Maigret ezzel hazament, és délre már össze is csomagolt. Megebédelt egy République környéki sörözőben, és a menetrendet fellapozva meggyőződött róla, hogy este tíz óra negyvenkor egy kiváló járat indul Elzászba.

Ezekkel a komótos elfoglaltságokkal egészen délután négyig elvult. Hamarosan már a *Royale taverna* teraszán foglalt helyet. Még alig ült le, amikor befutott James is, kezét nyújtott, szemével a pincért kereste, és rákérdezett:

– Pernod-t?

– Miért is ne?

– Pincér, két Pernod rendel!

Azzal James keresztbe rakta a lábát, fölsóhajtott, és úgy nézett maga elé, mint akinek se mondanivalója, se egy szál gondolata. Szürke idő volt. Váratlan szélrohamok söpörtek végig az úttesten, porfelhőket kavarva.

– Már megint vihart kapunk! – sóhajtott James.

Majd minden átmenet nélkül:

– Igaz, amit az újságok írnak? Letartóztatta Bassót?

– Igen, tegnap délután!

– Egészségére... Micsoda marhaság!

– Mi a marhaság?

– Az, amit Basso csinált. Komoly, szolid, magabiztos ember, és egyszerre mégis úgy viselkedik, mint egy kölyök... Jobban járt volna, ha rögtön föladja magát, és úgy védekezik. Végül is mit kockáztatott volna?

Maigret elmosolyodott, mert hallott már hasonlót Bassónétól is.

– Egészségére! Lehet, hogy igaza van, de a lehet, hogy téved...

– Mire céloz? Nem előre megfontolt bűntényt követett el, igaz? Alapjában véve még bűnténynek sem lehet mondani...

– Így van! Ha Bassónak csak Feinsteint halála szárad a lelkén, akkor elmondható, hogy meggondolatlanságában nem tudott uralkodni magán, és ostoba módon elveszítette a hidegvérét...

A főfelügyelő olyan váratlanul kurjantotta el magát, hogy James összerezzen:

– Pincér, mennyi lesz?

– Hat frank, ötven...

– Már megy is?

– Tudniillik még el kell beszélgetnem Bassóval.

– Ó!

– Csakugyan, nem volna kedve találkozni vele?... Nyugodtan szálljon be mellém!

A taxiban csak néhány érdektelen mondatot váltottak.

– Bassóné jól viselte a történeteket?

– Nagyon bátor asszony... és nagyon művelt! Nem is hittem volna, korábban olyan egyszerű teremtésnek tűnt... Különösen Morsang-ban, abban a matrózruhában...

Maigret visszakérdezett:

– Hogy van a maga felesége?

– Mint mindig... Kitűnően...

– Nem dúlták fel az események?

– Miért dúlták volna föl? Amúgy sem olyan asszony... Vezeti a háztartást... Varr... Hímez... Egy-két órát mindennap eltölt a nagyáruházakban, alkalmi vételekre vadászik...

– Már meg is jöttünk... Erre!

Maigret átkalauzolta társát az udvaron, majd az örökhöz érve megkérdezte:

– Itt vannak?

– Igen.

– Nyugodtak?

– Az nem, amelyiket Dubois hozott be ma reggel, az mindig azt emlegeti, hogy panaszt tesz az Emberi Jogok Ligájánál...

Maigret halványan elmosolyodott, kinyitotta a zárka ajtaját, és maga elé engedte Jamest.

Csak egy fekhely volt, és azon a csavargó helyezte magát kényelembe, miután levette a vászoncipőjét és a zakóját.

Amikor az ajtó kinyílt Basso éppen hátratett kézzel sétálgatott fel-alá. Egyből kérdő tekintetet vett a két belépőre, és pillantása Maigret-n állapodott meg.

Victor Gaillard rosszkedvűen tápázkodott föl, és érthetetlen dolgokat mormogott a fogai között.

– Összefutottam a barátjával, Jamesszel – szólt Maigret –, és úgy gondoltam, hogy örülni fog neki...

– Szevasz James – szorított vele kezét Basso.

De valami hiányzott a képből, nehéz lett volna megmondani, hogy micsoda. Volt a levegőben valami távolságtartás, valami megfoghatatlan hűvösség.

Maigret talán ezért döntött úgy, hogy kissé felgyorsítja az eseményeket.

– Uraim – vágott bele –, kérem, üljenek le, mert ez el fog tartani egy darabig... Te csinálj egy kis helyet azon a priccsen... és ha kérhetlek, egy negyedórára tartsd vissza a köhögésedet! Itt senkit nem hatsz meg velem!...

A csavargó elvigyorodott, mint aki tudja, hogy eljön még az ő órája.

– Üljön le, James... Ön is, Basso úr... Kitűnő! Most, ha megengedik, megpróbálom pár szóban összefoglalni a helyzetet... Figyelmesen hallgatnak, ugye? Egy kis idővel ezelőtt egy Lenoir nevű halálraítélt a kivégzése előtt bevádolt valakit, akinek nem volt hajlandó elárulni a nevét... Egy régi bűntényről volt szó, olyan banális esetről, hogy már csak emiatt is könnyen büntetlen maradhatott volna... Egyszóval: hat évvel ezelőtt egy autó indult el egy párizsi utcából a Saint-Martin csatorna felé... Odaérve a vezető kiszállt a kocsiból, fölnyalábolta a benne szállított holttestet, és beletaszította a mély vízbe... Soha ki nem derült volna az eset, ha nem lábatlankodik éppen arra két alak... akiket Lenoirnak és Victor Braille-nak hívtak. Eszük ágában sincs a rendőrséghez fordulni... Inkább hasznot akarnak húzni a felfedezésüktől: a gyilkos nyomába erednek, és attól kezdve rendszeresen kisebb-nagyobb összegekre zsarolják... Csakhogy kezdők még a szakmában... A zöldfülüeket egy szép napon az a meglepetés éri, hogy a bankárjuk elköltözött... Nos, hallották a lényegét! Az áldozat neve Ulrich, zsidó ószeres, egyedül él Párizsban, így senkit sem nyugtalanít az eltűnése...!

Maigret lassan pipára gyújtott, nem tekintett beszélgetőtársaira. Később sem nézett rájuk, konokul a cipőjére meredt.

– Hat év múlva Lenoir véletlenül ismét összefut a gyilkossal, de nem jut idejük felújítani gyümölcsöző együttműködésüket, mert egy saját szakállára elkövetett bűntény nyomán Lenoirt halálra ítélik... Hallgassanak figyelmesen, kérem... A halála előtt, mint már említettem, elejt néhány szót, melyeknek köszönhetően lényegesen leszűkíthetem a nyomozás körét. De ugyanakkor egykori cimborájának is ír, közli ver a hírt, mire az hanyatt-homlok a kétfrankos zöldvendéglőbe siet... Ezzel elérkeztünk, ha úgy tetszik, a második felvonáshoz... Ne szakítson félbe, James! Te se szólj közbe, Victor! De térjünk vissza arra a vasárnapra, amikor Feinsein meghalt... Aznap Ulrich gyilkosa ott volt a zöldvendéglőben... Lehetett az maga, Basso, vagy én, vagy maga, James, vagy Feinsein, vagy akárki más... Egyetlen ember mondhat erről nekünk bizonyosat: az itt jelen lévő Victor Gaillard...

Az máris kinyitotta a száját, de Maigret szó szerint ráüvöltött:

– Csönd legyen!

Majd már más hangon hozzátette:

– Ennek a Victor Gaillard-nak, aki ravasz fickó, és ráadásul gazember, nem akarózik ingyen beszélni... Harmincezer frankot követel egy névért... De lehet, hogy már huszonötezerbe is belemenne... Csend legyen, a mindenségit! Hagyd, hogy végigmondjam!... A rendőrségnek nem szokása ilyen jutalmakat osztogatni, és nem tehet semmi mást Gaillard ügyében, mint hogy zsarolás vádja miatt nyomozást indít ellene... Térjünk vissza a lehetséges gyanúsítottakhoz... Amint az imént mondtam, bárkit, aki azon a vasárnapon a zöldvendéglőben volt, gyanúba foghatnánk... De azért vannak különbségek... Bebizonyosodott például, hogy Basso régebben ismerte ezt az Ulrich urat... és bebizonyosodott az is, hogy Feinsein nemcsak hogy ismerte az ószerest, hanem a halálának köszönhetően nem kellett megadnia azt a jelentős összeget, amellyel tartozott neki... Feinsein meghalt... A nyomozás felderítette, hogy nem volt éppen makulátlan jellem... Hogyha ő ölte meg Ulrichot, akkor a vád magától ejtődik, és az ügynek nem lesz folytatása... Victor Gaillard kiséghetne, de nincs jogom belemenni a zsarolásába...Csend legyen, a mindenségit! Majd akkor beszéljen, amikor kérdezik!

A csavargó izgett-mozgott, állandóan szóra próbálta nyitni a száját.

Maigret még mindig nem nézett egyikükre sem. Végig monoton hanghordozással beszélt, mint aki leckét mond fel.

Most hirtelen az ajtó felé indult, s közben azt mormogta:

– Egy perc, és visszajövök... Sürgősen fel kell hívnom valakit...

Az ajtó kinyílt, bezárult, súlyos léptek távolodtak a lépcsőn.

11

Ulrich gyilkosa

– Igen, halló! Tíz perc múlva, bíró úr... Hogy kicsoda?... Azt még nem tudom... Esküszöm magának!... Hát szoktam én tréfálkozni az ilyesmivel?

Letette a kagylót, föl-alá járkált az irodájában, kiment Jeanhoz.

– Apropos, ma estétől néhány napig távol leszek...Itt egy cím, ide küldjék utánam a postámat...

Többször is az órájára nézett, végül rászánta magát, hogy visszamegy a zárkába, ahol a három férfit hagyta.

Belépéskor legelőször a csavargó gyűlölködő arcát látta meg, aki időközben elhagyta a helyét és dühödten, öles léptekkel járkált fel-alá a cellában... Basso a priccs szélén gubbasztott, arcát a kezébe temette.

Ami Jamest illeti, ő összefont karokkal támasztotta a falat, és sajátos mosollyal nézett Maigret-re.

– Elnézésüket kérem, hogy megvárattam magukat... Én...

– Ami történt, megtörtént – így James. – De nem is volt érdemes magunkra hagynia.

Mosolya annál megindultabb lett, minél tanácstalanabbul nézett a főfelügyelő.

– Akár beszél Victor Gaillard, akár hallgat, semmiképp nem kap harmincezer frankot... Ulrichot én öltem meg...

Maigret kinyitotta az ajtót, odahívott egy felügyelőt.

– Zárja be nekem ezt az embert egy kis időre akárhová...

– Eszébe fog még jutni, hogy én vezettem el Ulrichhoz! Ha én nem lettem volna... És ez bizony meg kell, hogy érjen magának...

Ez a megátalkodottsága, ahogy mindenáron hasznót akart húzni a tragédiából, már alávalónak se tűnt, csak szájalmasnak.

– ...ötezret! – kiáltotta még vissza a lépcsőről.

Hármasban maradtak a zárkában. Hármójuk közül Basso volt a legjobban lesújtva. Hosszan habozott, majd fölkel, és odaállt Maigret elé.

– Esküszöm magának, főfelügyelő úr, hogy oda akartam adni a harmincezer frankot... Hiszen nem lett volna mindegy nekem?... James nem akarta...

Maigret egyikükről a másikukra nézett, s meglepődésébe növekvő rokonszenv vegyült.

– Maga tudta, Basso?

– Már régóta... – morogta amaz.

James hozzátette:

– Ötöle kaptam azokat az összegeket, amivel a gazfickók zsaroltak... Emiatt neki mindent bevallottam...

– Milyen ostobaság! – háborodott fel Basso. – Csak harmincezer frankba került volna, és...

– Ugyan, dehogy! – sóhajtott föl James. – Te ezt nem értheted... És a főfelügyelő úr se...

Úgy tekintett körbe, mintha keresne valamit.

– Senkinek nincs egy cigarettája?

Basso odanyújtotta a tárcáját.

– Pernod bezzeg nincsen! Ah, nem is baj... Lassan úgyis kénytelen leszek leszokni róla... De azért Pernod-val csak könnyebb lett volna...

Úgy mozogtak az ajkai, mint az elvonást megsínylő iszákosé.

– Tulajdonképpen nincs sok mondanivalóm... Már házasember voltam... Jó kis nyugodt házasságban éltem... Találkoztam Madóval... És ostoba módon elhittem, hogy most az egyszer velem is megtörtént... Az, amiről a regényekben olvasunk... *Életemet egy csókért... Lehet rövid az élet, csak teljesedjék ki... Rettegj a hétköznapiaktól...*

Mindezt olyan szenvtelenül adta elő, hogy a vallomása valahogy nem is emberien, vagy legalábbis bohócosan hangzott.

– Egy bizonyos életkorban mindez felettébb hat az emberre! Garzonlakás! Titkos légyott! Aprósütemény portóival! Csakhogy ezeknek rendesen megkérlik az árát, én pedig csak ezer frankot kerestem havonta! Ennyi az egész történetem, olyan ostoba, hogy sírhatnékom támad tőle! Mando előtt nem mertem pénzről beszélni! Nem mertem bevallani, hogy nincs miből kifizetnem a passyi garzont! Történetesen épp a férje adta a tippet, hogy keressem fel Ulrichot...

– Sok pénzt kölcsönzött? – kérdezte Maigret.

– Még hétezret sem...De az is sok annak, aki havi ezret keres... Egy este, amikor a feleségem éppen Vendôme-ban volt a hűgánál, Ulrich előtt hozzám, és megfenyegetett, hogy ha nem adom meg legalább a kamatokat, akkor először a munkaadómmal beszél, azután foglalást kérelmez a rovásomra... El tudja képzelni a katasztrófát? Az igazgatóm és a feleségem egyszerre értesült volna mindenről!

James hangja közben nyugodt és gunyoros maradt.

– Adtam a hülyét...Először csak rá akartam ijeszteni Ulrichra, hát behúztam neki egyet... De amikor eleredt az orra vére, kiáltani próbált... Megszorítottam a nyakát... Pedig rendkívül higgadt voltam... Tévedés azt hinni, hogy az ember ilyenkor elveszti a fejét... Sőt! Soha életemben nem láttam még ilyen tisztán... Autót béreltem... Aztán úgy tartottam a holttestet, hogy úgy lássék, mintha egy kapatos cimborámat támogatnám... A többit már tudja...

Már-már kinyújtotta a karját, hogy fölvegyen az asztalról egy nem létező poharat.

– Ennyi az egész... Azután egészen másképp látja az életet az ember... Madóval még egy hónapig vergődtünk... A feleségem rászokott, hogy leszidjon, amiért iszom... és elő kellett teremtenem a pénzt a két alaknak...Mindent elmondtam Bassónak...A vallomástétel állítólag jót tesz az embernek... De ez csak kitalálás... Igazából az tesz jót, ha újrakezdehetjük az életünket a legelején, ha bölcsőben ringatott csecsemővé válunk újra...

Ez olyan komikus volt, és főleg olyan komikusan hangzott, hogy Maigret nem tudott elnyomni egy mosolyt. Észrevette, hogy Basso is mosolyog.

– És hát ugye sokkal nagyobb ostobaság volna egy szép napon besétálni egy rendőrörsre és bejelenteni, hogy megöltünk egy illetőt!

– Akkor már inkább teremtsünk egy saját zugot magunknak, nem igaz?
– szólt Maigret.

– Az ki kell, hogy járjon az élettől!

Mindez inkább komor volt, mint tragikus. Nyilván James sajátos személyisége tette. Becsületbeli kérdést csinált abból, hogy ne bonyolítsa túl a dolgokat. Szégyellte volna kimutatni a legcsekélyebb érzelmet is.

Elannyira, hogy végül már ő volt közöttük a legnyugodtabb szereplő, aki mintha elcsodálkozott volna azon, hogy a másik kettő így föl van zaklatva.

– Jó példa az emberek ostobaságára, hogy egy szép napon aztán maga Basso is... És ő is pont Madóba! Még véletlenül se valaki másba!... Rossz vége is lett a dolognak... Ha tehettem volna, azt mondom, én öltem meg Feinsteint... Akkor egyszer s mindenkorra rendeztem volna az adósságomat! Csakhogy ott sem voltam a helyszínen! Ez meg itt végig ostobán viselkedett... Megszökött... Segítettem neki, amennyire tudtam...

Valami mégis kaparta James torkát, ezért szünetet tartott, mielőtt ugyanazzal a monoton hanglejtéssel folytatta:

– Mintha nem lett volna jobb, hogy megmondja az igazságot! Még az előbb is kész volt harmincezer frankot adni...

– Mégiscsak egyszerűbb lett volna! – morogta Basso. – Most viszont épp ellenkezőleg...

– Most viszont törlesztettem minden adósságomat! – fejezte be James. – Mindennel leszámoltam! Ezzel a silány egzisztenciával! Az irodámmal, a sörözőmmel, a fe...

Nem fejezte be a szót, de nem sok hiányzott hogy kimondja: a feleséggel! A feleségével, akihez már nem kötötte semmi. A Championnet utcai kis lakással, ahol esténként kedvetlenül olvasgatott bármit, ami a keze ügyébe került. Morsang-nal, ahol egyik csoporttól a másikhoz csapódva verbuválta ivócimboráit.

Újrakezdte:

– Végre nyugtom lesz!

Nyugta, a fegyházban! Vagy a börtönben! Végre nem kell majd tovább várakoznia valamire, ami csak nem akart bekövetkezni!

Nyugta lehet majd a saját zugában, ahol az előírt órában ehet, ihat, alhat, napközben meg törheti a kavicsot az országúton, vagy alsószoknyakellékeket rakosgathat össze!

– Mindent összevéve mennyit kaphatok? Húsz évet?

Basso ránézett. Nem sokat láthatott a barátjából, mert szemét elhomályosították az orcáján is legördülő könnyek.

– Hallgass már el! – kiáltotta, és összeszorultak az ujjai.

– Miért?

Maigret kifújta az orrát, gépiesen rá akart gyújtani kiürült pipájára.

Úgy érezte, még soha nem ereszkedett alá ilyen mélyre a kétségbeesés sötét bugyraiba.

De nem is sötét volt ez a kétségbeesés! Inkább szürke és fakó! Mondatok nélküli, vigyorok és alakoskodás nélküli kétségbeesés.

Pernod-ízű kétségbeesés, amelyhez még részegség sem társult. James nem rúgott be soha!

A főfelügyelő jobban értette már, hogy miféle vonzódás hozta őket össze esténként a *Royale taverna* teraszán.

Egymás mellett üldögéltek, iszogattak. Lustán váltottak szót közömbös témákról.

És közben a lelke mélyén James végig azt remélte, hogy beszélgetőtársa csak nyakon csípi végül! Leste, hogyan ébred fel Maigret-ben a gyanakvás. Ő maga táplálta a gyanút, figyelte cseperedését. Várakozott.

– Egy Pernod-t, öregem?

Tegezni szokta. Úgy szerette, mint egy régi barátot, aki meg fogja váltani önmagától.

S miközben Maigret és Basso egy nehezen értelmezhető pillantást váltott, James a fehér faasztal sarkán elnyomta cigarettáját:

– Milyen kár, hogy nem lehet egyből eltűnni... Előbb még jön a per... Faggatni fognak... Mindenki sír vagy szánakozik...

Egy felügyelő benézett az ajtón!

– Megjött a vizsgálóbíró! – jelentette be.

Maigret határozatlanul nézett, nem tudta, hogyan távozzon. Végül előrelépet, sóhajtva kezét nyújtott.

– Mondja, ugye be tudna ajánlani neki engem? Csak annyit kérjem, hogy minél gyorsabban járjanak el! Bevallok mindent, amit csak akarnak! De küldjenek el egy zugba a lehető leghamarabb...

Utóbbi mondatai kissé túl fennköltre sikerültek, ezt ki akarta igazítani, ezért zárlatképpen felkiáltott:

– Micsoda képet fog vágni a *Royale* pincérje! Maga még benéz hozzájuk, főfelügyelő úr!

Három óra múlva Maigret már Elzász felé zötyögött másodosztályú fülkéjében. A Marne partján minduntalan ugyanolyan zöldvendéglők tűntek fel, mint a kétfrankos intézmény a deszkacsűrben álló gépzongorájával.

Amikor korán reggel fölébredt, a szerelvény már megállt. Maigret egy zöldre festett sorompót, virágos kis állomásépületet látott.

Madame Maigret és húga már nyugtalanul lesték sorra a kupék peronra nyíló ajtóit.

És az állomás, a környék, a rokonaik háza, még maga az ég is olyan friss volt, mintha itt minden reggel nagytakarítást tartanának.

– Nézd csak milyen papucsot vettem neked Colmarban...

Maigret még le sem vette a sötét párizsi öltönyét, azonmód belebújt a szép sárga fapapucsba.

1931. október, Ouistreham

A belga születésű Georges Simenon (1903-1989) a francia nyelvű regényirodalom világszerte ismert alakja, műveit eddig ötvenöt nyelvre fordították le. A hatalmas siker Simenon legismertebb regényszereplőjének, Maigret főfelügyelőnek köszönhető. A világméretű sikerhez az is hozzájárult, hogy a regényekből számtalan filmadaptáció, majd pedig televíziós sorozat is készült.

A bűnügyi regények némileg elhomályosítják az életmű más szeleteit. Simenon – saját szavaival élve – „kemény” regényeket is írt, amelyekkel az irodalmi körök elismerésére számított. Ha ez akkor nem is sikerült, az idő neki dolgozott: ma már biztosan kijelenthető, hogy Simenon a 20. századi francia regény egyik klasszikus szerzőjévé vált.

Tartalom

<u>1</u>
<u>2</u>
<u>3</u>
<u>4</u>
<u>5</u>
<u>6</u>
<u>7</u>
<u>8</u>
<u>9</u>
<u>10</u>
<u>11</u>